

Rapport Monitoronderzoek DNZO

Rotterdam, januari 2020

praktijkgericht **onderzoek**

Kenniscentrum
Business Innovation

Voorwoord

Voor u ligt het eindrapport van het monitoronderzoek van Kenniscentrum Business Innovation. Het onderzoek is uitgevoerd in opdracht van De Nederlandse Zaak voor Ondernemers (DNZO).

Dit rapport geeft een overzicht van de uitkomsten van de enquêtes onder 169 ondernemers bij de start ($t=0$), 96 ondernemers bij de afronding ($t=1$) en 36 ondernemers een half jaar tot een jaar na de afronding van hun begeleidingstraject door DNZO ($t=2$). Het geeft een beeld van een aantal kenmerken van de deelnemende ondernemers, zoals kenmerken van de ondernemers zelf, bedrijfskenmerken en financiële kenmerken. Daarnaast worden de redenen onderzocht waarom zij tot een hulpvraag zijn overgegaan. Verder toont het rapport of en, zo ja, hoe de ondernemers geholpen zijn door DNZO en of zij tevreden zijn over deze hulp.

Vooralsnog zijn alle enquêtes ingevuld door deelnemers die begeleid worden door De Rotterdamse Zaak (DRZ). Van de overige Zaken waren op het moment van het uitvoeren van het onderzoek nog geen gegevens voorhanden.

Deze rapportage is de derde en laatste rapportage, waarin de situatie van de ondernemers en hun onderneming niet alleen bij de start en bij de afronding van de begeleiding, maar ook een half jaar daarna in kaart wordt gebracht.

Met vriendelijke groet,

Olaf Lange (student-assistent)

Martijn Priem (docent-onderzoeker)

Maaïke Lycklama à Nijeholt (verantwoordelijk lector)

Arjen van Klink (verantwoordelijk directeur)

Kenniscentrum Business Innovation
Hogeschool Rotterdam

Inhoudsopgave

Inleiding	5
Resultaten bij de start van de begeleiding (t=0)	6
Algemene gegevens	6
Naam	6
Geboortedatum	6
Geslacht	6
Woonplaats	7
Opleidingsniveau	7
Jaren in Nederland	9
Zakelijke gegevens	9
Vestigingsplaats	9
Branche	10
Rechtsvorm	11
Aantal medewerkers	11
Leeftijd onderneming	13
Jaren ondernemerservaring	13
Financiële gegevens	14
Omzet	14
Bedrijfsresultaat	15
Onttrekking	15
Dienstverlening	16
Oorzaken problemen	16
Toekomst	17
Doorzetting	17
Toekomstperspectief	18
Resultaten bij de afronding van de begeleiding (t=1)	19
Algemene gegevens	19
Naam	19
Geboortedatum	19
Geslacht	19
Woonplaats	19
Zakelijke gegevens	20
Status van de onderneming	20
Financiële gegevens	21
Omzet	21
Bedrijfsresultaat	22
Onttrekkingen	24
Dienstverlening	25
Verleende dienst	25

Hulp	26
Tevredenheid dienstverlening	27
Toekomst	28
Aanvraag BBZ	28
Doorzetting	28
Voorwaarde doorzetting	29
Toekomstperspectief	29
Reden stopzetting	30
Resultaten na afloop van de begeleiding (t=2)	31
Algemene gegevens	31
Naam	31
Geboortedatum	31
Geslacht	31
Woonplaats	32
Zakelijke gegevens	33
Status van de onderneming	33
Financiële gegevens	33
Omzet	33
Mutatie van de omzet	34
Bedrijfsresultaat	35
Mutatie van het bedrijfsresultaat	37
Onttrekkingen	38
Mutatie van de onttrekkingen	39
Dienstverlening	41
Tevredenheid dienstverlening	41
Verbetersuggesties dienstverlening	42
Toekomst	42
Aanvraag BBZ	42
Toekenning BBZ	43
Doorzetting	44
Voorwaarde doorzetting	45
Toekomstperspectief	45
Reden stopzetting	45
Vergelijking resultaten over verschillende meetmomenten (t=0, t=1 en t=2)	46
Omzet	46
Bedrijfsresultaat	47
Privé-onttrekkingen	47
Samenvatting, conclusie en aanbevelingen	49
Bijlage I	51
Tabellen en figuren	51
Overige branches	51
Jaren ondernemerservaring * Leeftijd onderneming	52

Omzet in categorieën * Branche	53
Overige oorzaken problemen.....	55
Omzet (t=1) * Omzet (t=0)	58
Omzet (t=2) * Omzet (t=1)	59
Onttrekkingen (t=1) * Onttrekkingen (t=0)	60
Onttrekkingen (t=2) * Onttrekkingen (t=1)	61
Doorzetting (t=1) * Doorzetting (t=0)	62
Doorzetting (t=2) * Doorzetting (t=1)	62
Toekomstperspectief (t=1) * Toekomstperspectief (t=0)	63
Toekomstperspectief (t=2) * Toekomstperspectief (t=1)	64
Overige statussen van de onderneming	65
Status (t=2) * Status (t=1)	66
Tevredenheid dienstverlening (t=2) * Tevredenheid dienstverlening (t=1)	67
Aanvraag BBZ (t=2) * Aanvraag BBZ (t=1)	68
Voorwaarden doorzetting	68
Redenen stopzetting	72
Verbetersuggesties dienstverlening	74
Bijlage II.....	0
Vragenlijst t=0	0
Vragenlijst t=1	6
Vragenlijst t=2	10

Inleiding

Graag informeren wij u met deze derde rapportage over de uitkomsten van het monitoronderzoek in opdracht van De Nederlandse Zaak voor Ondernemers (DNZO).

Het doel van het monitoronderzoek is om in kaart te brengen hoe ondernemingen en hun ondernemers die begeleiding ontvangen van de “Regionale Zaken” die zijn aangesloten bij DNZO, zich tijdens en na die begeleiding ontwikkelen.

Hiertoe wordt op drie momenten aan de eigenaren van de deelnemende onderneming een vragenlijst voorgelegd: op t=0 (op het startmoment van de begeleiding), op t=1 (als de deelname aan de begeleiding wordt afgerond) en op t=2 (een half jaar of een jaar na afronding).

Het onderzoek is in juli 2017 gestart. In dat eerste onderzoek zijn de antwoorden op de vragenlijsten op t=0 gedocumenteerd en geanalyseerd. Hiervan is in januari 2018 een tussenrapportage verschenen en aan het bestuur van DNZO aangeboden. Op dat moment hadden 51 respondenten (n=51) van wie de ondernemingen door De Rotterdamse Zaak zijn begeleid de vragenlijst ingevuld en waren er nog geen ingevulde vragenlijsten op t=1 voorhanden.

In het tweede rapport dat in december 2018 verscheen, zijn de antwoorden op de vragenlijsten op t=0 (n=118) en die op de vragenlijsten op t=1 (n=45) gedocumenteerd en geanalyseerd (peilmoment: 10 juli 2018).

In dit derde rapport (januari 2020) is de situatie van de ondernemer en zijn onderneming op het startmoment van de begeleiding (t=0, n=169), bij de afronding van de begeleiding (t=1, n=93) en een half jaar tot een jaar na de begeleiding (t=2, n=36) weergegeven.

Een punt van aandacht voor DNZO is dat tot dusver alle ingevulde vragenlijsten afkomstig zijn van De Rotterdamse Zaak. Van de overige ‘Zaken’ (de Drentse Ondernemerszaak, de Friese Zaak, de Flevolandse Zaak en de Gelderse Zaak) zijn nog geen ingevulde vragenlijsten ontvangen.

Het rapport is als volgt opgebouwd: allereerst treft u de resultaten van de enquête op t=0 aan. Hier worden achtereenvolgens de algemene gegevens (de kenmerken van ondernemers), de zakelijke gegevens (de bedrijfsgegevens en reden voor de hulpvraag) en enkele financiële gegevens weergegeven. Daarnaast wordt ook het toekomstperspectief besproken: wil de ondernemer zijn of haar onderneming voortzetten en hoe ziet hij of zij de toekomst? Vervolgens treft u de resultaten van de enquête op t=1 aan. Ook hier worden algemene, zakelijke en financiële gegevens en het toekomstperspectief weergegeven, wat inzicht biedt in de ontwikkeling van de ondernemingen tijdens de begeleiding. Ook wordt de tevredenheid over de geboden hulp gemeten. Daaropvolgend worden de resultaten van de enquête op t=2 weergegeven. De resultaten worden overeenkomstig de resultaten van t=1 weergegeven. Daarna worden van de ondernemingen die doorgezet zijn de resultaten over de verschillende meetmomenten met elkaar vergeleken. Het onderzoek wordt afgesloten met een conclusie en aanbevelingen. In de bijlagen vindt u een aantal aanvullende figuren en de vragenlijsten die zijn gehanteerd.

Resultaten bij de start van de begeleiding (t=0)

In deze paragraaf wordt inzicht geboden in de resultaten van de enquête bij de start van de begeleiding door DNZO. Op de peildatum is de enquête voor t=0 door 169 ondernemers ingevuld. Door middel van de enquête zijn een aantal kenmerken van de ondernemer en het bedrijf in kaart gebracht, waaronder algemene, zakelijke en financiële gegevens. Daarnaast hebben de ondernemers ook hun ervaringen met de dienstverlening tot dusver en toekomstverwachtingen aangegeven. De resultaten zijn hieronder per vraag weergegeven.

Algemene gegevens

1. Naam (niet verplicht, n=150)

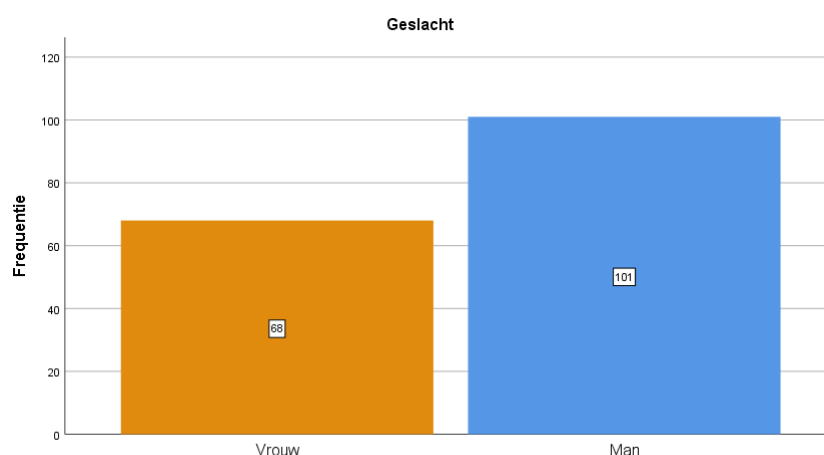
Bij de eerste vraag wordt de respondenten gevraagd om hun voorletter(s) en achternaam in te vullen. De respondenten zijn hiertoe niet verplicht. 150 van de 169 respondenten hebben deze gegevens ingevuld. Het gaat om 90 (van in totaal 101) mannelijke respondenten en 60 (van in totaal 68) vrouwelijke respondenten. Vier respondenten komen twee keer in de telling voor, doordat ze een tweede traject hebben gevolgd. Deze nieuwe trajecten zijn in dit onderzoek als afzonderlijke trajecten meegenomen.

2. Geboortedatum (n=168)

De gemiddelde leeftijd van de respondenten is 46 jaar en 10 maanden. De gemiddelde leeftijd van de vrouwelijke respondenten (67) is 44 jaar en 6 maanden. Bij de mannelijke respondenten (101) is dit 48 jaar en 4 maanden. Er is een grote spreiding in de leeftijd van de respondenten. De jongste respondent is 24 jaar en 7 maanden en de oudste is 77 jaar en 5 maanden. De leeftijd van 6 van de 168 respondenten is verkeerd ingevoerd. Van 5 van deze 6 respondenten is, met behulp van het klantenbestand van De Rotterdamse Zaak, de geboortedatum alsnog achterhaald. Van één respondent blijft de leeftijd onbekend.

3. Geslacht (n=169)

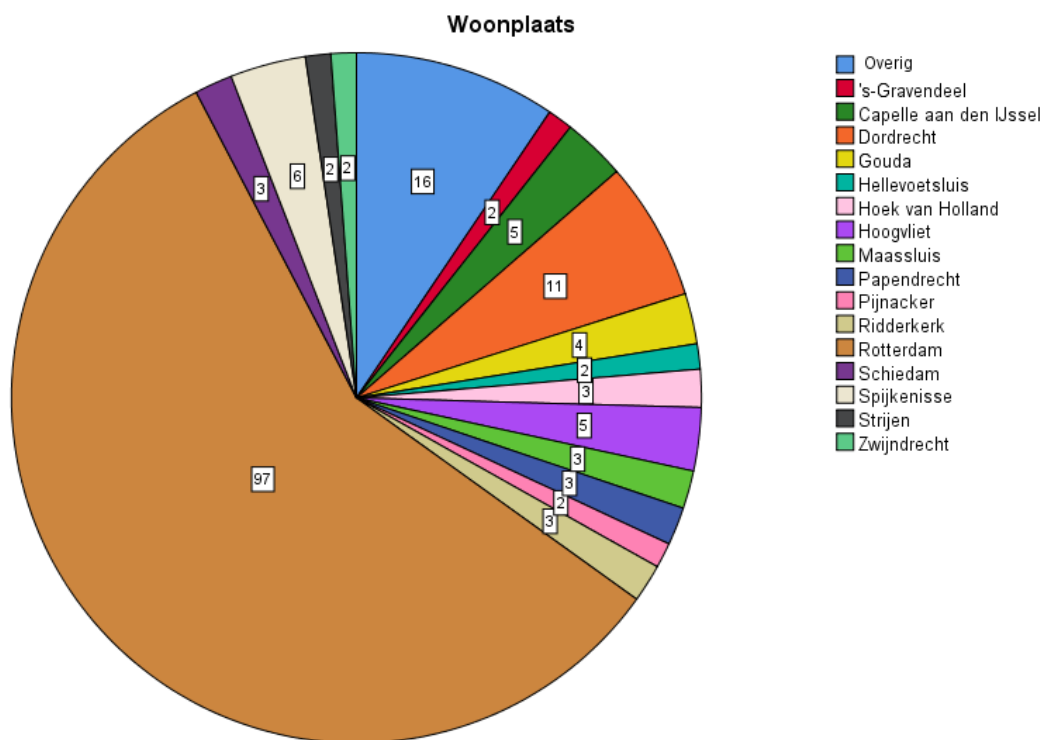
Van de respondenten is 59,8% (101) man en 40,2% (68) vrouw (zie figuur 1).

Figuur 1 - Het geslacht van de respondenten

4. Woonplaats (n=169)

Van de 169 respondenten wonen er 97 (57,4%) in Rotterdam. De overige 72 respondenten zijn afkomstig uit 31 omliggende gemeenten. Na Rotterdam wonen de meeste respondenten in Dordrecht. Hier zijn 11 respondenten woonachtig (zie Figuur 2). Onder overige zijn de woonplaatsen opgenomen die slechts één keer voorkomen.

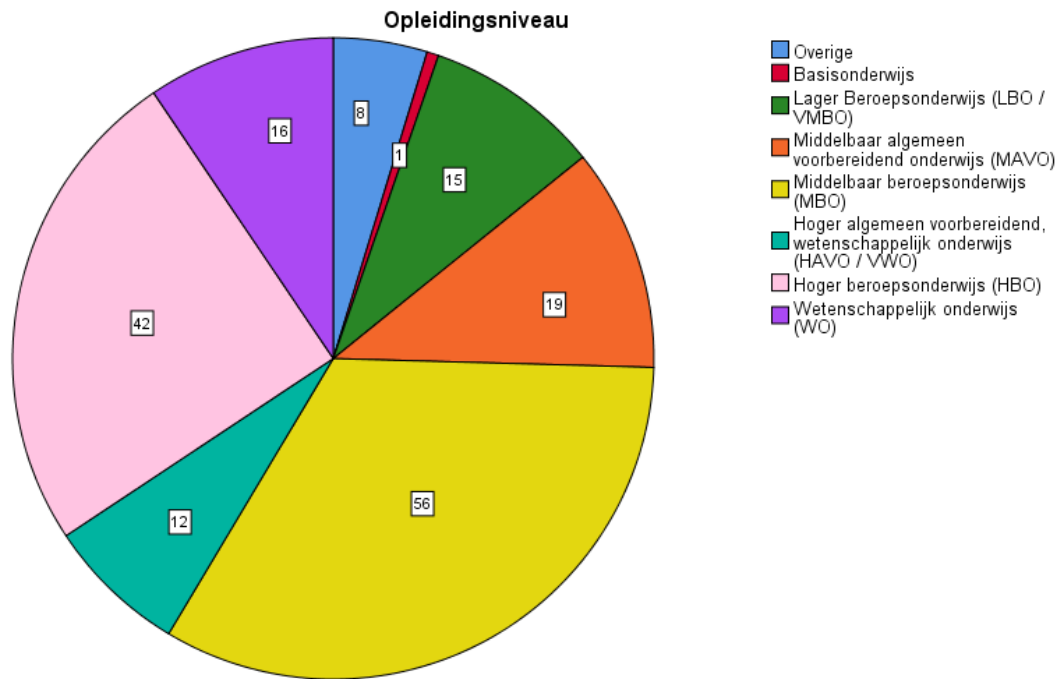
Figuur 2 - De woonplaats van de respondenten

5. Opleidingsniveau (n=169)

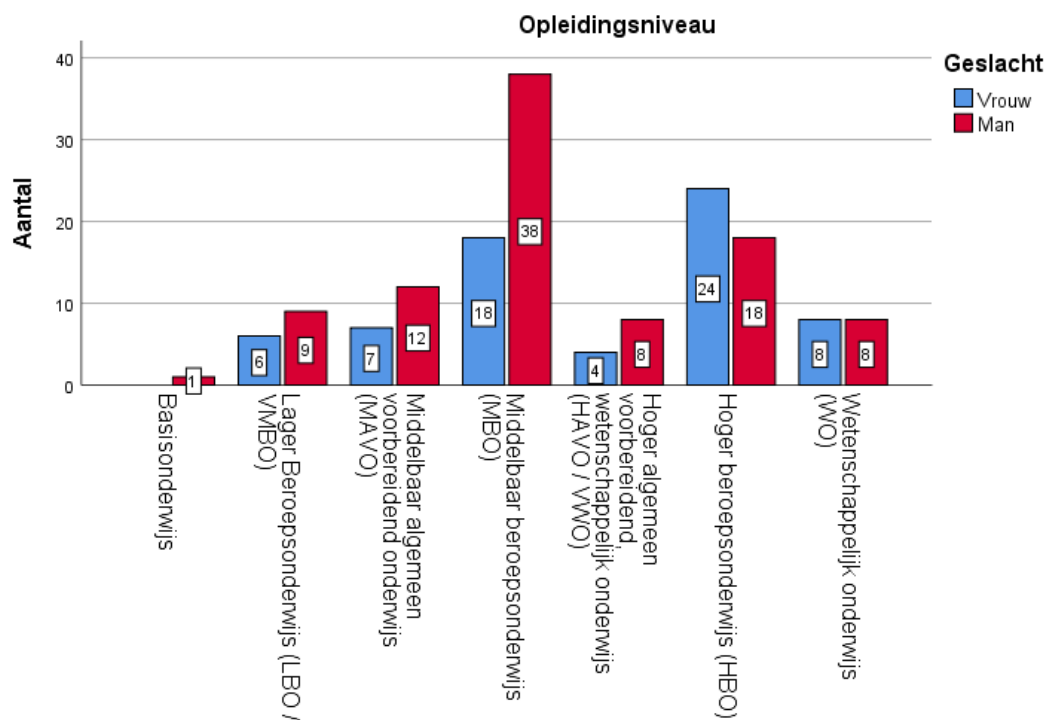
Uit de vraag naar de hoogst genoten opleiding wordt duidelijk dat iets meer dan een derde van de respondenten (34,3%, 58) een studie in het hoger beroepsonderwijs of het wetenschappelijk onderwijs heeft gedaan (zie Figuur 3). 33,1% van de respondenten (56) heeft een opleiding in het middelbaar beroepsonderwijs gevolgd. Van 27,2% van de respondenten is de hoogst genoten opleiding het middelbaar onderwijs: Van hen heeft 8,9% (15) een opleiding in het lager beroepsonderwijs of het voorbereidend middelbaar onderwijs (VMBO) afgerond, 11,2% (19) het middelbaar algemeen voorbereidend onderwijs (MAVO) voltooid en 7,1% (12 in totaal) hoger algemeen voorbereidend onderwijs (HAVO) of voorbereidend wetenschappelijk onderwijs (VWO) genoten. Eén ondernemer (0,6%) heeft alleen de basisschool afgerond. In totaal hebben 8 ondernemers (4,7%) een andere opleiding gevolgd, namelijk een opleiding in het buitenland of één die niet meer bestaat.

De onderstaande taartdiagram (figuur 3) en staafdiagram (figuur 4) geven achtereenvolgens de verdeling van de respondenten over de opleidingen en de verschillen daaromtrent tussen man en vrouw weer.

Opvallend is dat de vrouwelijke respondenten relatief hoger opgeleid zijn dan de mannelijke respondenten. 47% (32 van de 68) van de vrouwelijke respondenten heeft een studie in het hoger beroepsonderwijs of het wetenschappelijk onderwijs gevolgd, tegenover 25,74% (26 van de 101) van de mannelijke respondenten.

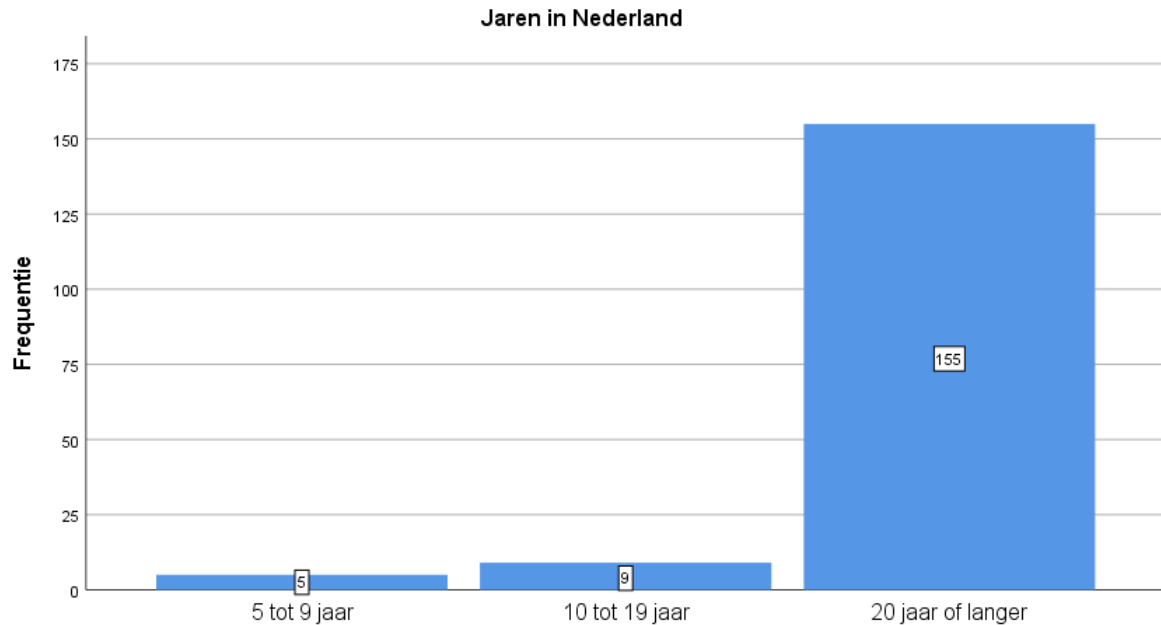
Figuur 3 - Het opleidingsniveau van de respondenten

Figuur 4 - Het opleidingsniveau van de respondenten met onderscheid naar vrouw en man

6. Jaren in Nederland (n=169)

Figuur 5 toont het aantal jaren dat de respondenten in Nederland wonen. De meeste respondenten (91,7%) zijn tenminste twintig jaar woonachtig in Nederland. 9 van de 169 respondenten (5,3%) wonen tussen de tien en twintig jaar in Nederland. 5 respondenten (3%) zijn korter dan tien jaar woonachtig in Nederland.

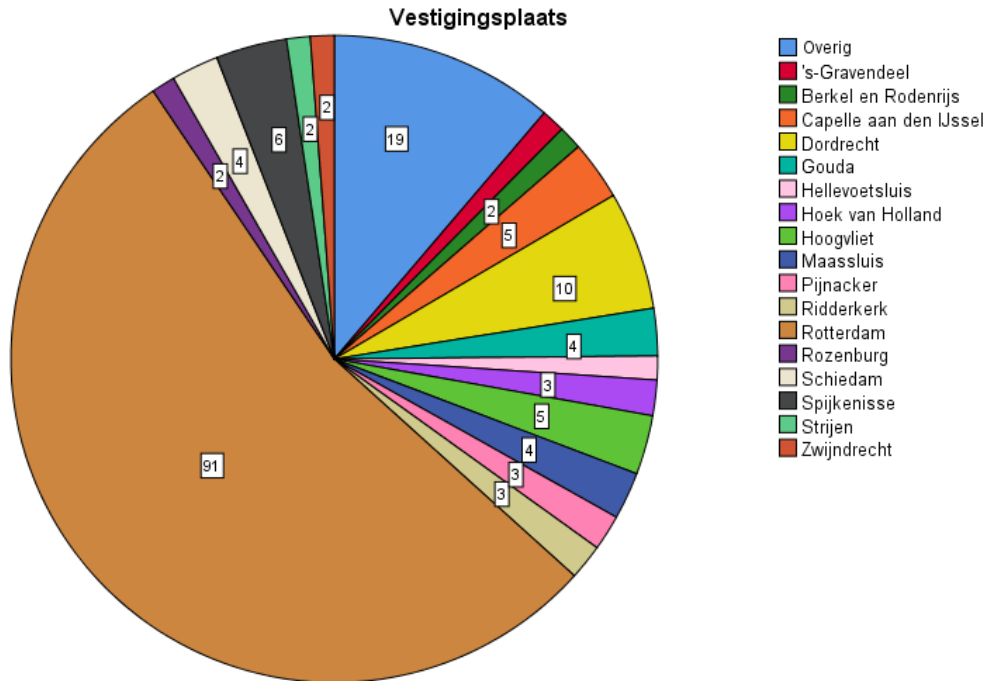

Figuur 5 - Het aantal jaren dat de respondenten in Nederland wonen

Zakelijke gegevens

7. Vestigingsplaats (n=169)

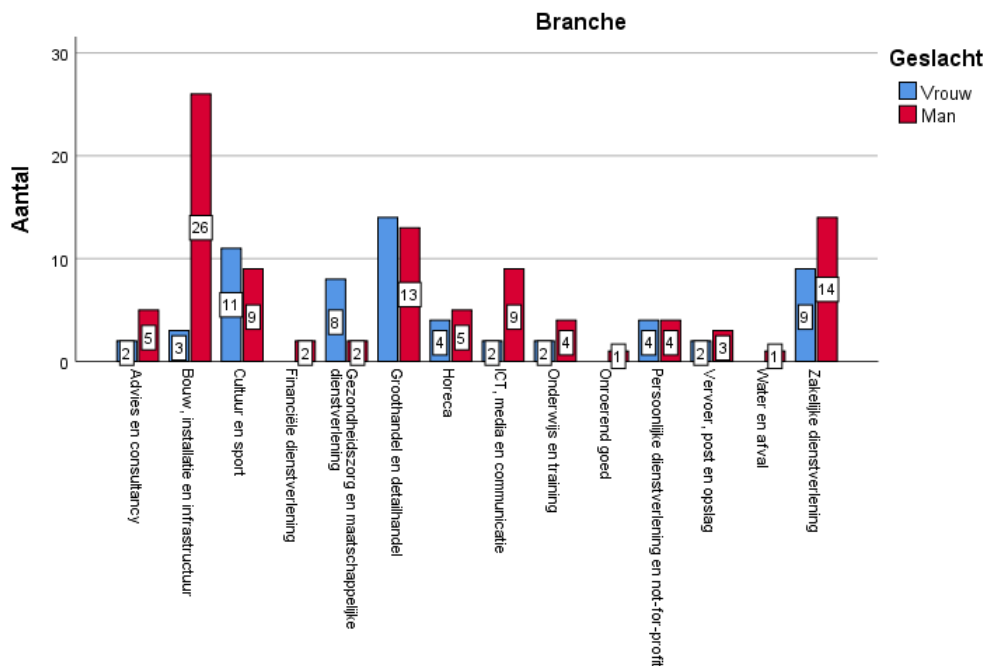
Het grootste deel van de respondenten (53,8%, oftewel: 91 van de 169) heeft de onderneming in Rotterdam gevestigd (zie Figuur 6). De overige respondenten hebben de onderneming in één van de 35 omliggende plaatsen gevestigd Dordrecht is na Rotterdam de grootste vestigingsplaats (5,9%, 10). 19 vestigingsplaatsen komen maar één keer voor en zijn daarom onder 'overig' opgenomen.

Figuur 6 - De vestigingsplaats van de respondenten

8. Branche (n=168)

Figuur 7 toont aan uit welke branches de respondenten afkomstig zijn. Er is sprake van een grote spreiding over verschillende branches. De branches die het meest vertegenwoordigd zijn, zijn Bouw, installatie en infrastructuur (29, 17,3%), Groot- en detailhandel (27, 16,1%), Zakelijke dienstverlening (23, 13,7%), Cultuur en sport (20, 11,9%) en ICT, media en communicatie (11, 6,5%). De bedrijfsactiviteiten van 9 respondenten (5,4%) konden niet direct aan één van de branches worden gekoppeld. Zij hebben handmatig aangegeven wat de werkzaamheden van hun bedrijf zijn. Hun specifieke antwoorden zijn opgenomen in tabel I.1 van bijlage I. Eén respondent heeft de vraag niet beantwoord.

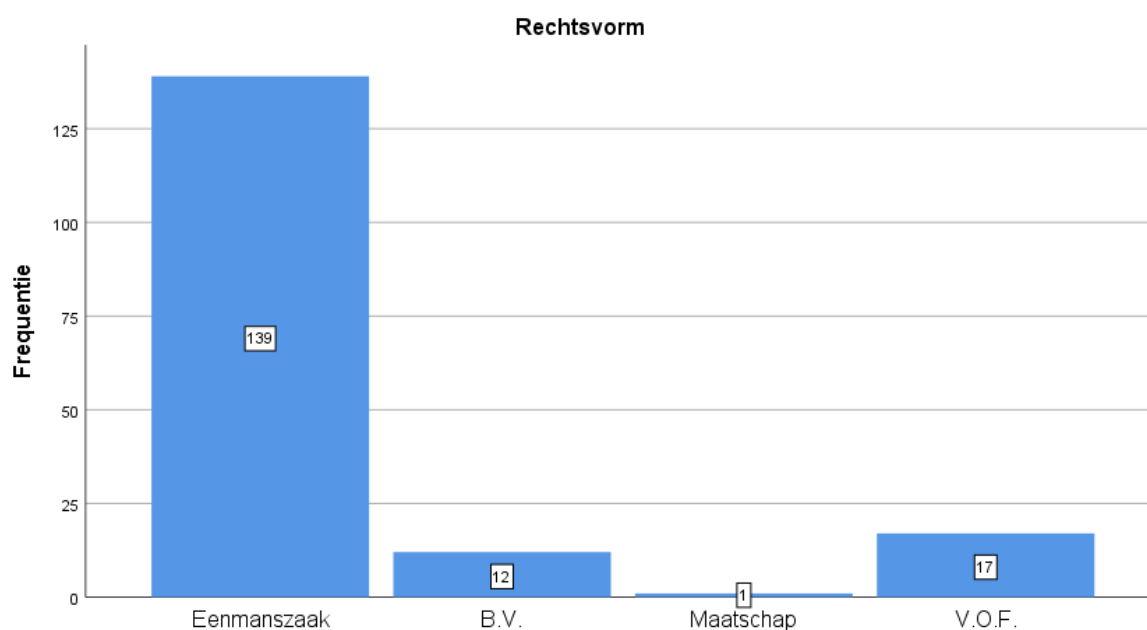

Figuur 7 - De branche waarin de respondenten actief zijn

Als de data wordt gesplitst tussen mannen en vrouwen, dan valt op dat de groep respondenten in de Bouw, installatie en infrastructuur vooral mannen betreft (26 van de 29 respondenten). Andersom is in de branche Gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening het aandeel vrouwen relatief groot (8 van de 10 respondenten). Van de vrouwelijke ondernemers zijn de meesten (23%, 14 van de 61) werkzaam in de branche Groot- en detailhandel, gevolgd door Cultuur en sport (18%, 11) en Zakelijke dienstverlening (14,8%, 9). Van de mannelijke ondernemers zijn de meesten (26,5%, 26 van de 98) werkzaam in de branche Bouw, installatie en infrastructuur. Hierna volgen Zakelijke dienstverlening (14,3%, 14) en Groot- en detailhandel (13,3%, 13).

9. Rechtsvorm (n=169)

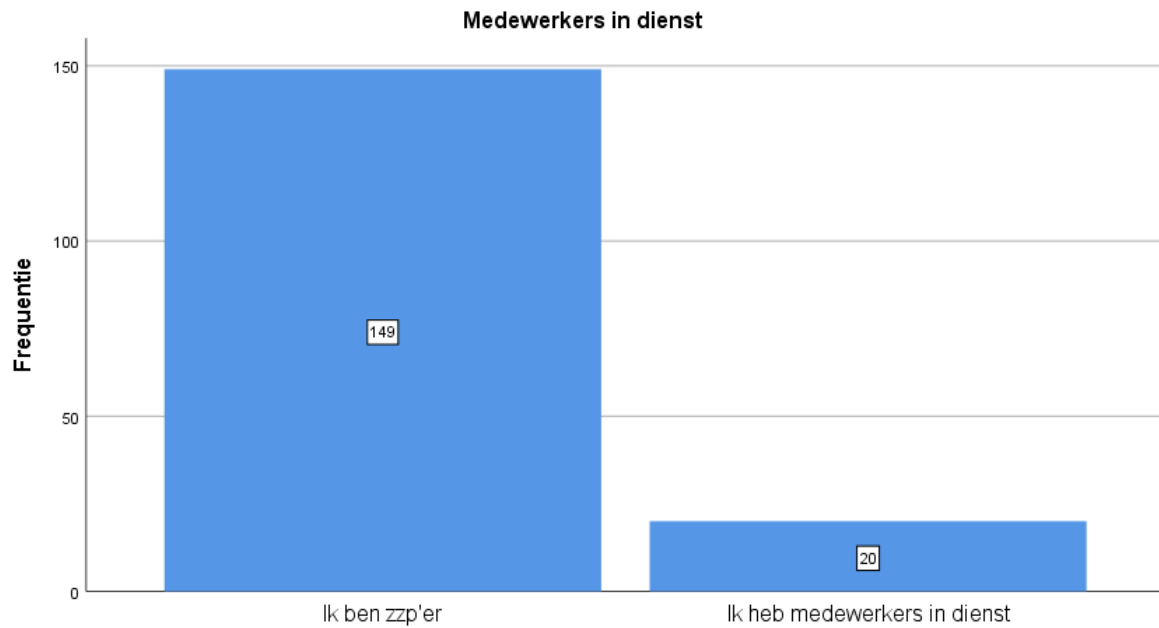
Figuur 8 geeft een overzicht van de rechtsvormen van de ondernemingen. In 82,2% (139) van de gevallen is de gekozen rechtsvorm de eenmanszaak, in 7,1% (12) van de gevallen betreft de rechtsvorm de besloten vennootschap en in 10,1% (17) van de gevallen gaat het om de vennootschap onder firma. Verder opereerde één ondernemer in een maatschap. Eén respondent (v) heeft geen keuze gemaakt, maar veronderstelt dat zij een eenmanszaak runt, omdat zij een freelancer is. Voor de zuiverheid hebben wij dit antwoord onder 'Overige' laten staan.

Figuur 8 - De rechtsvorm van de ondernemingen

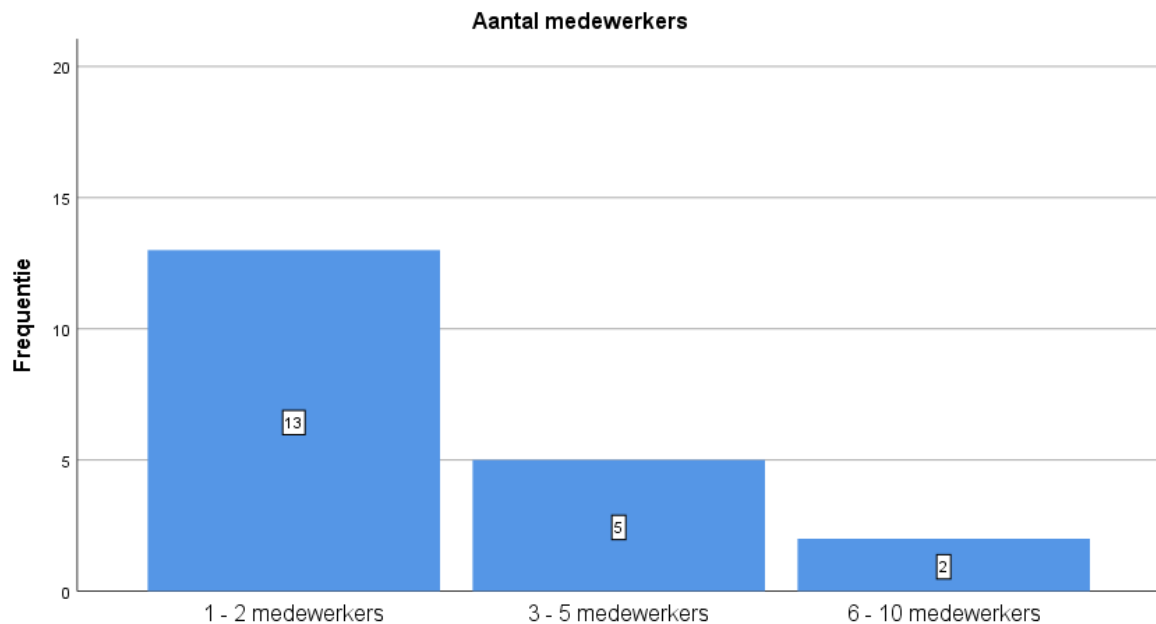
10. Aantal medewerkers (n=169)

Figuur 9 laat zien dat vrijwel alle respondenten zelfstandigen zonder personeel (zzp-er) zijn: 88,2% (149) van het totaal aantal respondenten.

Figuur 9 - Het aantal medewerkers dat een respondent in dienst heeft

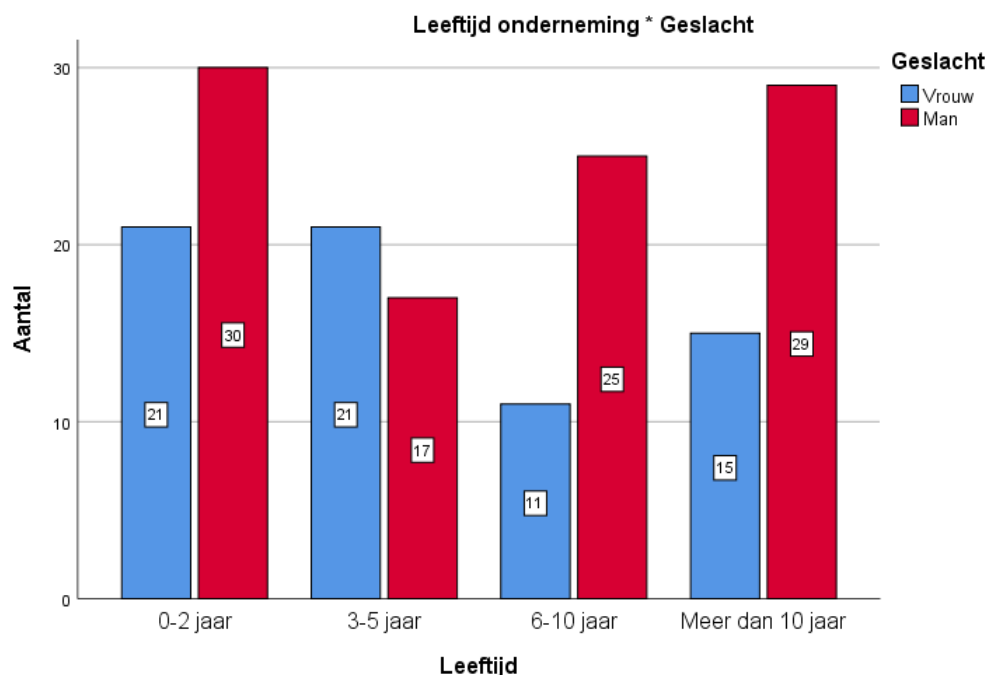
Van de 20 ondernemers die medewerkers in dienst hebben, hebben 13 ondernemers (65%) één of twee medewerkers in dienst, 5 ondernemers (25%) drie tot vijf medewerkers in dienst en twee ondernemers (10%) 6 tot 10 medewerkers in dienst. Figuur 10 toont deze uitkomsten in een staafdiagram.

Figuur 10 - Het aantal medewerkers in vergelijking met de rechtsvorm van de onderneming (n=20)

11. Leeftijd onderneming (n=169)

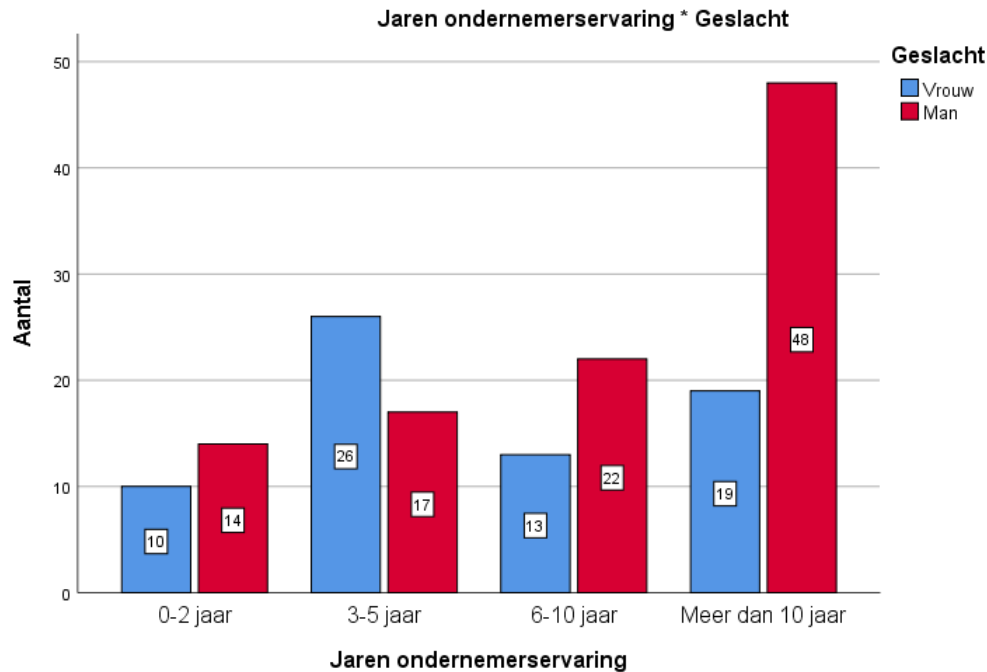
Er is een grote spreiding in het aantal jaren dat de ondernemingen actief zijn. 30,2% (51) van de ondernemingen bestaat korter dan 2 jaar, 22,5% (38) 3 tot 5 jaar, 21,3% (36) 6 tot 10 jaar en 26% (44) langer dan 10 jaar. Wanneer er onderscheid tussen mannen en vrouwen wordt gemaakt, dan lijken de ondernemingen van de mannelijke ondernemers gemiddeld wat langer te bestaan dan die van vrouwelijke ondernemers (zie Figuur 11). Onder de mannelijke respondenten heeft 24,8% (25 van de 101) 6 tot 10 jaar een onderneming en 28,7% (29 van de 101) meer dan 10 jaar. Bij de vrouwen zijn deze percentages respectievelijk 13% (11 van de 68) en 20% (15 van de 68).

Figuur 11 - Het verband tussen de leeftijd van de onderneming en het geslacht van de respondenten

12. Jaren ondernemerservaring (n=169)

Figuur 12 toont het aantal jaren ondernemerservaring van de respondenten. De meeste respondenten (39,6%, 67) hebben meer dan 10 jaar ervaring. 25,4% van de respondenten (43) heeft 3 tot 5 jaar ervaring, 20,7% (35) 6 tot 10 jaar en 14,2% (24) maximaal 2 jaar. Uit nadere analyse blijkt verder dat het aantal jaren ondernemerservaring in de meeste gevallen overeenkomt met het aantal jaren dat de huidige onderneming van de respondenten bestaat (zie tabel I.2 in bijlage I). In enkele gevallen is het aantal jaren ondernemerservaring van de respondenten groter dan het aantal jaren dat de huidige onderneming bestaat. Zo zijn er 12 respondenten (7,1%) met meer dan 10 jaar ondernemerservaring die minder dan twee jaar geleden een nieuwe onderneming zijn begonnen. Verder zijn er nog 8 respondenten (4,7%) met 6 tot 10 jaar ervaring en 10 respondenten (5,9%) met 3 tot 5 jaar ervaring, van wie de huidige onderneming minder lang bestaat.

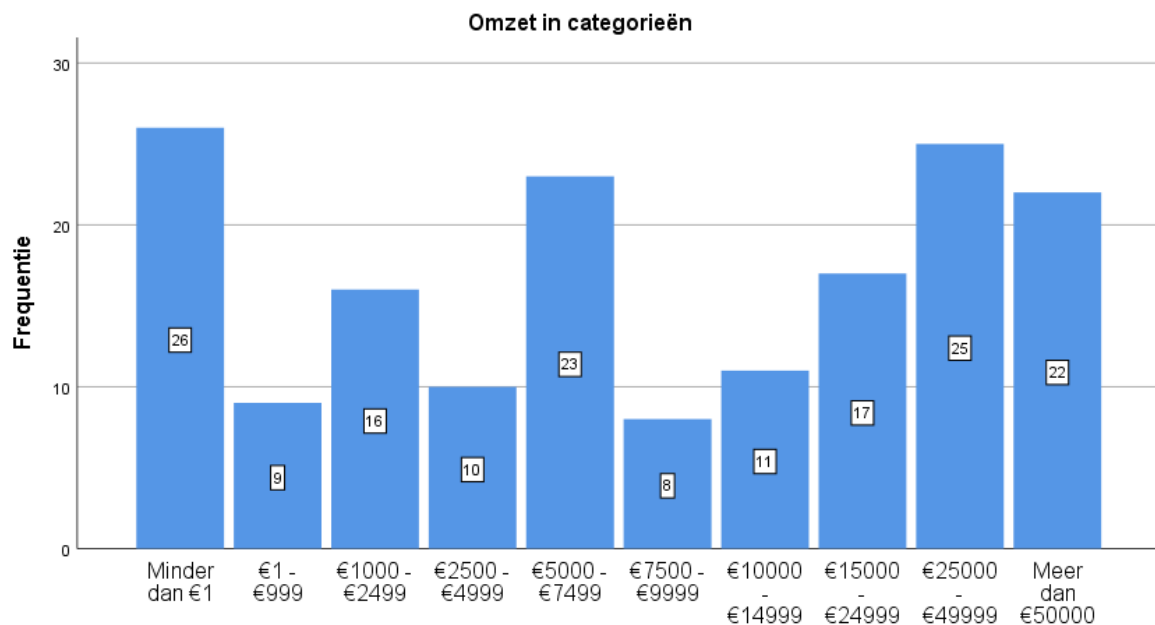

Figuur 12 - Het aantal jaren ondernemerservaring van de respondenten

Financiële gegevens

13. Omzet (n=167)

Figuur 13 toont de door de onderneming behaalde omzet over het afgelopen halfjaar. De respondenten hebben bij deze vraag het werkelijke bedrag in euro's aangegeven. Deze bedragen zijn ingedeeld in tien categorieën. Van de in totaal 169 respondenten hebben er 2 niet ingevuld wat hun omzet in het afgelopen halfjaar is geweest.

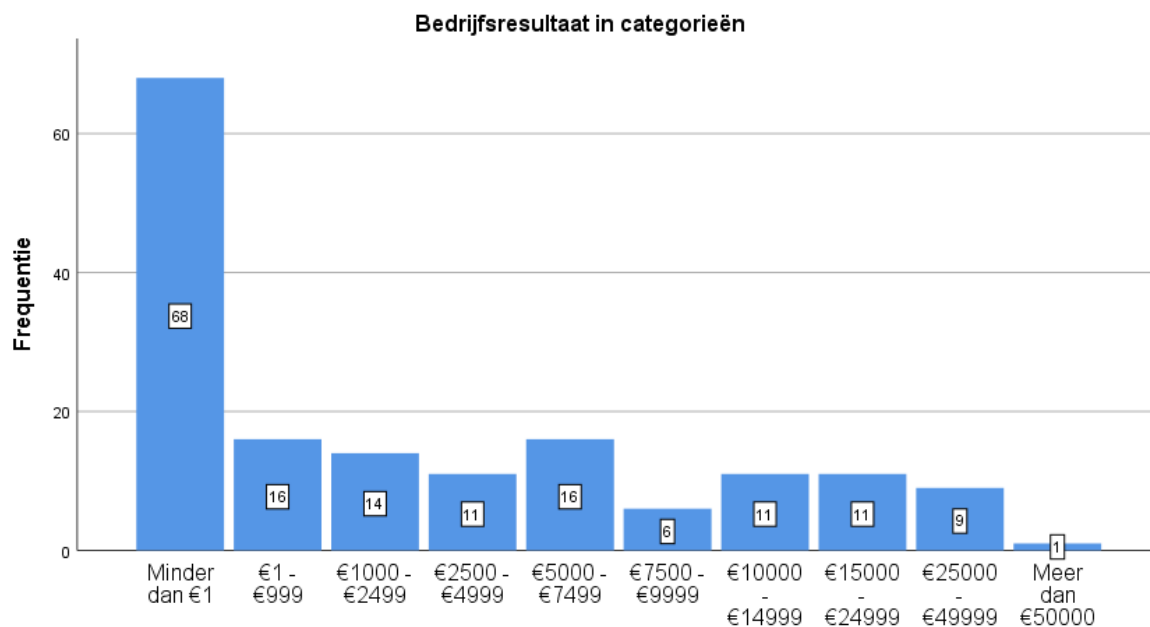
Figuur 13 - De omzet van de respondenten ingedeeld in categorieën

De spreiding van de omzet is groot: deze varieert van een minimum van €0 (26, 15,4%) tot meer dan €50.000 (22, 13%) met als maximum (éénmaal) €3.100.062,-.

14. Bedrijfsresultaat (n=163)

Figuur 14 toont het bedrijfsresultaat over het afgelopen halfjaar. 2 van de 169 respondenten hebben deze vraag niet beantwoord en 4 van hen hebben een hoger bedrijfsresultaat dan de onderliggende omzet opgegeven. Vermoedelijk komt dit door een typfout bij de omzet. Aangezien dit niet te achterhalen is, zijn deze vier antwoorden buiten beschouwing gelaten. Het aantal waarnemingen komt hiermee uit op 163.

Het bedrijfsresultaat is in de toelichting bij deze vraag voor de respondenten als volgt gedefinieerd, namelijk als: *“wat overblijft wanneer de bedrijfskosten van de netto-omzet worden afgetrokken, dus nog voor belasting”*. De respondenten hebben - net als bij de vraag over de omzet - het werkelijke bedrag in euro's aangegeven. Deze bedragen zijn in tien categorieën ingedeeld.

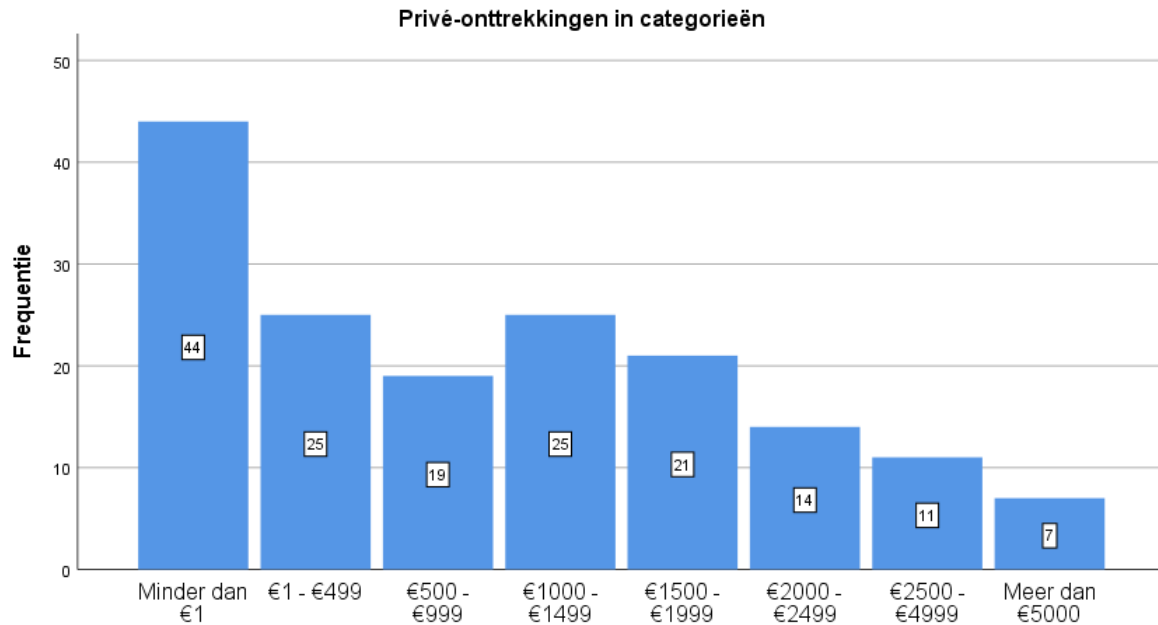

Figuur 14 - Het bedrijfsresultaat van de respondenten ingedeeld in categorieën

Het gemiddelde bedrijfsresultaat bedraagt €6.293,93. 71 respondenten (42%) geven aan dat het bedrijfsresultaat minder dan €1 bedraagt. 3 van deze 71 respondenten hebben een negatief bedrijfsresultaat ingevuld. Het is niet te achterhalen of dit aantal in werkelijkheid hoger ligt en respondenten in sommige gevallen ook bij negatieve bedrijfsresultaten het bedrag €0 hebben ingevuld. Het vermoeden bestaat dat dit het geval is. Het hoogste bedrijfsresultaat dat over de periode voorafgaand aan t=0 is behaald, is €250.000.

15. Onttrekking (n=166)

Figuur 15 toont de privé-onttrekkingen van de respondenten per maand. Ook bij deze vraag hebben de respondenten het werkelijke bedrag in euro's aangegeven en zijn deze bedragen in categorieën ingedeeld. In plaats van tien zijn er in dit geval acht categorieën vastgesteld.

Figuur 15 - De privé-onttrekkingen van de respondenten ingedeeld in categorieën

De onttrekkingen variëren tussen €0 en €25.000 per maand. De gemiddelde onttrekking bedraagt €1.242,57. Bij de privé-onttrekking van €25.000, was het bijbehorende bedrijfsresultaat over het afgelopen halfjaar €35.000. Het is niet te achterhalen of de privé-onttrekking in dit geval (in overeenstemming met het bedrijfsresultaat dat per halfjaar wordt opgegeven) per abuis op halfjaarbasis is ingevuld, of dat de privé-onttrekking éénmalig hoog is geweest.

Dienstverlening

16. Oorzaken problemen (Meerdere keuzes mogelijk, n=169)

Tabel 1 geeft de oorzaken weer die de respondenten noemen voor het in de problemen raken van hun onderneming, oftewel: de aanleiding voor hun hulpvraag bij De Rotterdamse Zaak. De respondenten konden meerdere antwoorden aankruisen. Ook konden zij onder "overig" een andere oorzaak aangeven. De eerste kolom geeft de genoemde oorzaken weer, de tweede kolom het aantal reacties per oorzaak, de derde kolom het percentage dat dit aantal reacties van het totaal aantal gegeven antwoorden (n=327) uitmaakt en de vierde kolom het aantal reacties per oorzaak als percentage van het totaal aantal respondenten (n=169).

De tabel laat zien dat meer dan de helft (51,5%, 87) van de respondenten door privéomstandigheden in de problemen is geraakt. Ruim een kwart van de respondenten (26%, 44) noemt de economische crisis als oorzaak. Een andere veel genoemde oorzaak is dat er geen opdrachten meer binnenkwamen (22,5%, 38). Verder geeft een deel van de respondenten (20,1%, 34) aan onvoldoende ondernemersvaardigheden te hebben. In totaal geven 46 respondenten (27,2%) onder de categorie "overig" andere oorzaken aan.

De genoemde oorzaken onder de categorie "Overig" lopen uiteen van onvoorziene externe omstandigheden, zoals brand, inbraak of een slecht seizoen (voorjaar/zomer), tot conflicten omtrent schulden, leveringsovereenkomsten of samenwerkingen met bijvoorbeeld compagnons, leveranciers of werknemers (zie voor meer details tabel I.3 in bijlage I).

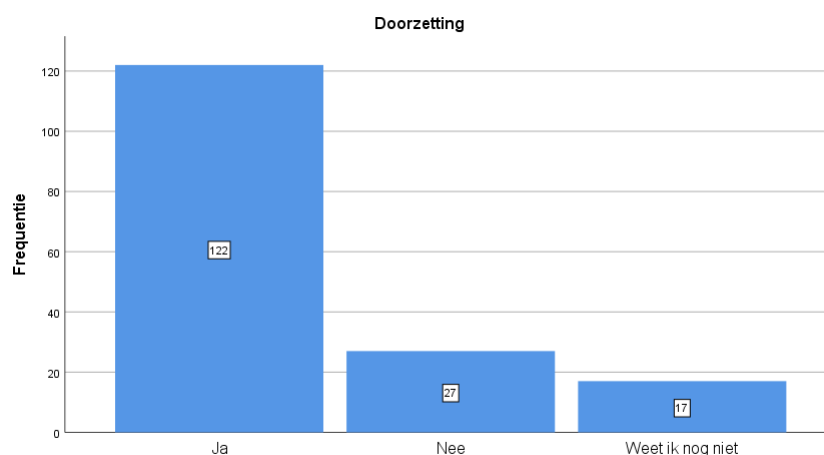
Oorzaken problemen	Aantal reacties	Percentage van het totaal aantal reacties	Percentage van het totaal aantal respondenten
Privéomstandigheden (zoals scheiding, ziekte, overlijden)	87	26,6%	51,5%
Economische crisis	44	13,5%	26%
Geen opdrachten meer	38	11,6%	22,5%
Onvoldoende ondernemersvaardigheden	34	10,4%	20,1%
Kleine markt, lastig te bereiken (specifieke doelgroepen)	14	4,3%	8,3%
Nieuwe concurrentie door bijvoorbeeld webshops	14	4,3%	8,3%
Slecht debiteurenbeheer	12	3,7%	7,1%
Niet meegaan met veranderingen of marktontwikkelingen	10	3,1%	5,9%
Gebrek aan kennis over markten	9	2,8%	5,3%
Seizoensgebondenheid	9	2,8%	5,3%
Te weinig / onvoldoende scholing	7	2,1%	4,1%
Taalproblemen	3	0,9%	1,8%
Overig	46	14,1%	27,2%
Totaal	327	100,0%	193,5%

Tabel 1 - De oorzaken van problemen volgens de respondenten

Toekomst

17. Doorzetting (n=166)

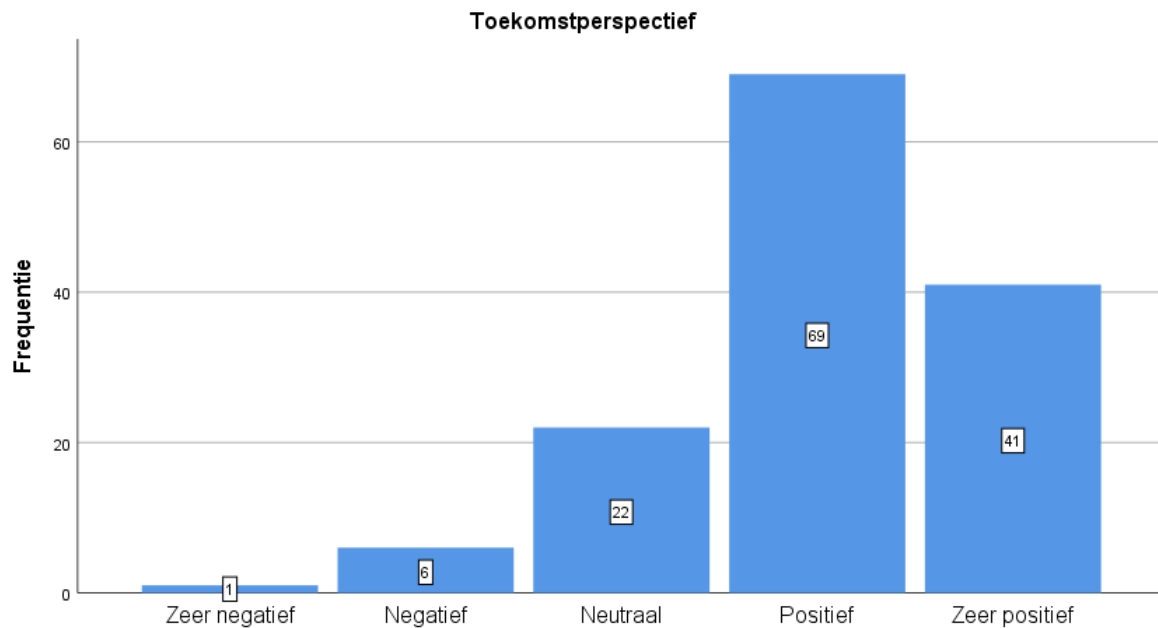
Op de vraag of men door wil gaan met de onderneming, antwoordt 73,5% (122) van de 166 respondenten positief. De overige respondenten geven aan de onderneming niet te willen voortzetten (16,3%, 27) of dit nog niet te weten (10,3%, 17).

Figuur 16 - De doorzetting van de onderneming

18. Toekomstperspectief (n=139)

139 respondenten hebben antwoord gegeven op de vraag hoe zij het toekomstperspectief van hun onderneming zien. De vraag over het toekomstperspectief is alleen voorgelegd aan de respondenten die de voorgaande vraag over doorzetting van hun onderneming positief hebben beantwoord (122) of hebben aangegeven dit nog niet te weten (17). 79,1% (110) van deze respondenten ziet het toekomstperspectief van het bedrijf positief of zeer positief in. 5,0% (7) ziet de toekomst van hun onderneming negatief of zeer negatief in.

Figuur 17 - Het toekomstperspectief van de ondernemer

Resultaten bij de afronding van de begeleiding (t=1)

In deze paragraaf worden een aantal algemene, zakelijke en financiële gegevens evenals het toekomst-perspectief van de ondernemers en hun bedrijf weergegeven direct na afronding van de begeleiding. Verder wordt ook de tevredenheid van de ondernemers over de geboden hulp aangegeven. De uitkomsten bieden inzicht in hoe de ondernemingen zich tijdens de begeleiding ontwikkeld hebben. In totaal 93 respondenten hebben de vragenlijst op t=1 ingevuld.

Algemene gegevens

1. Naam (n=72)

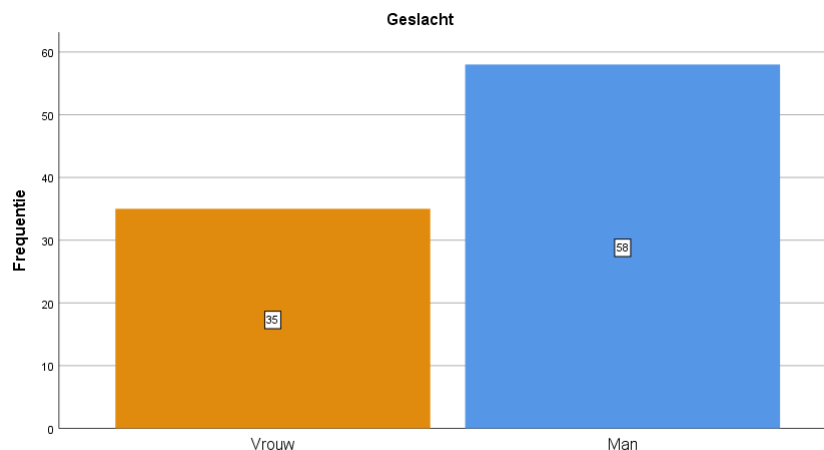
72 van de 93 respondenten hebben hier hun naam ingevuld. Het gaat om 45 (van in totaal 58) mannelijke en 27 (van in totaal 35) vrouwelijke respondenten.

2. Geboortedatum (n=90)

Drie respondenten hebben de geboortedatum incorrect ingevuld. Van de overige respondenten is de gemiddelde leeftijd 49 jaar en 11 maanden. Van de vrouwelijke respondenten (33) is de gemiddelde leeftijd 46 jaar en 7 maanden en van de mannelijke respondenten (57) is dit 51 jaar en 10 maanden.

3. Geslacht (n=93)

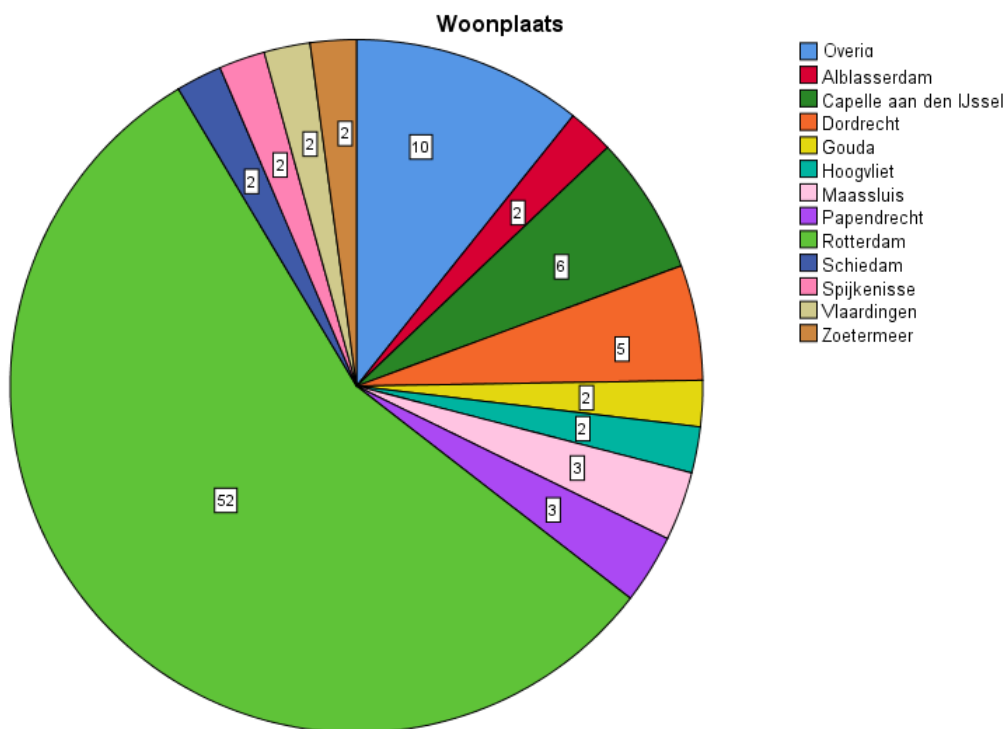
Zoals weergegeven in de onderstaande figuur, is 62,4% van de respondenten man (58 van de 93) en 37,6% vrouw (35 van de 93).

Figuur 18 - Het geslacht van de respondenten

4. Woonplaats (n=93)

Van de 93 respondenten wonen er 52 in Rotterdam (55,9% van het totaal, zie Figuur 19). De overige respondenten (41, 44,1%) zijn afkomstig uit 21 omliggende woonplaatsen. In 10 plaatsen is er maar één respondent woonachtig. Deze zijn opgenomen onder overige.

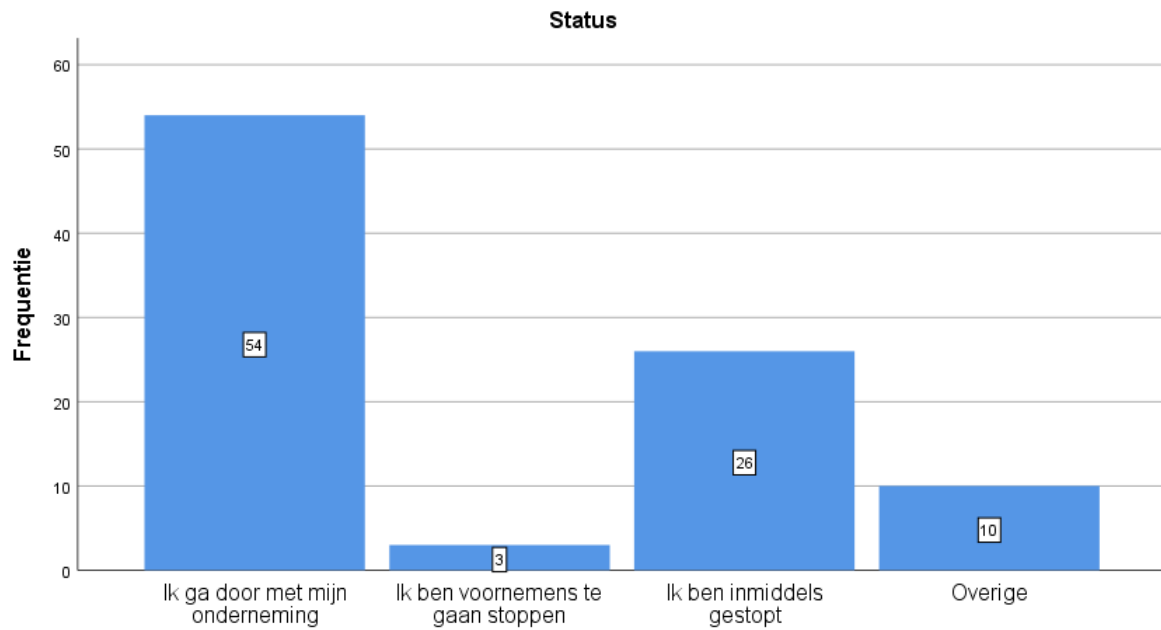

Figuur 19 - De woonplaats van de respondenten

Zakelijke gegevens

5. Status van de onderneming (n=93)

58,1% (54) van de respondenten gaat door met zijn of haar onderneming en 28% (26) heeft deze inmiddels stopgezet (zie Figuur 20). Van de respondenten zijn er 3 (3,2%) van plan om te gaan stoppen. 10 respondenten hebben een ander antwoord gegeven. Deze antwoorden zijn opgenomen in tabel I.12 in bijlage I. Veel voorkomende andere antwoorden zijn dat de ondernemer nog twijfelt over voortzetting van de bedrijfsactiviteiten of stoppen. Eén van de ondernemers antwoordt dat hij door wil gaan met het bedrijf, maar in een andere vorm (met een ander verdienmodel).

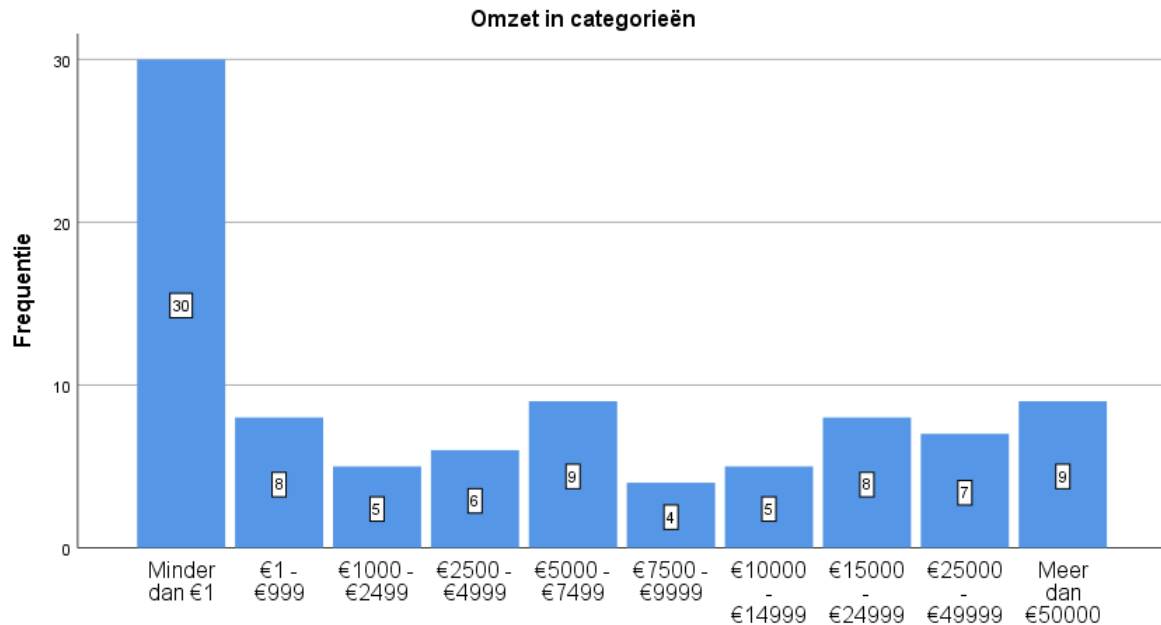

Figuur 20 - De status van de onderneming

Financiële gegevens

6. Omzet (n=93)

Figuur 21 toont de door de onderneming behaalde omzet over het afgelopen halfjaar. De respondenten hebben bij deze vraag het werkelijke bedrag in euro's aangegeven. Deze bedragen zijn ingedeeld in elf categorieën. 30 van de in totaal 93 respondenten (32,3%) hebben een omzet behaald die kleiner is dan €1. Deze omzetcijfers hebben grotendeels betrekking op de bedrijven die zijn gestopt of voornemens zijn te stoppen. De hoogst behaalde omzet op t=1 bedraagt €120.000.

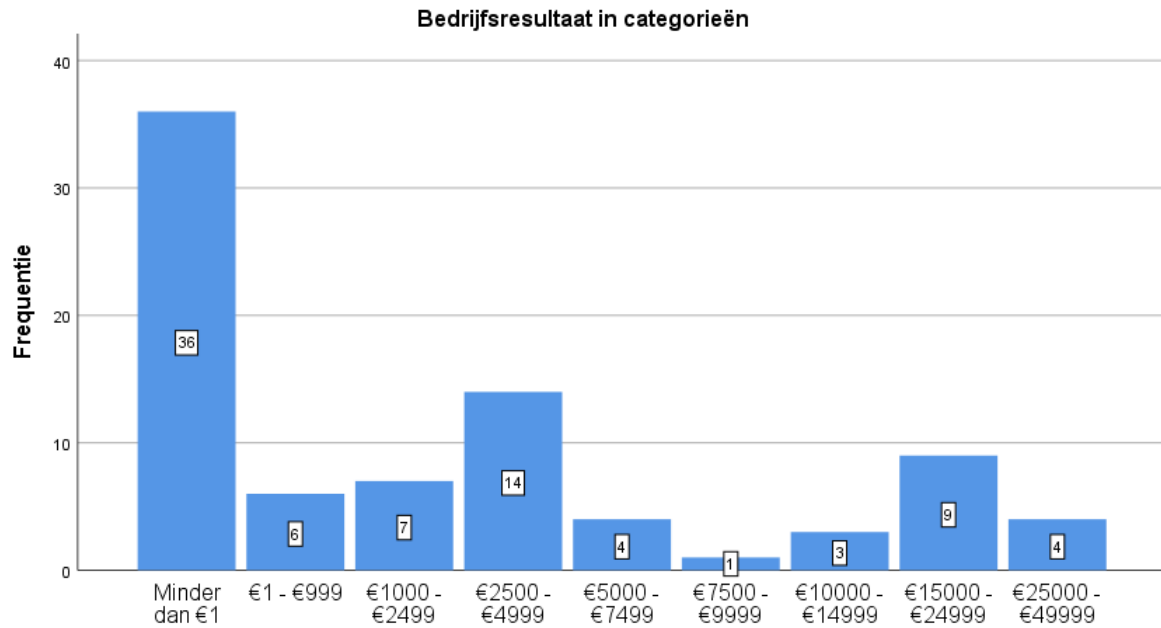

Figuur 21 - De omzet van de respondenten ingedeeld in categorieën

Van 20 respondenten zijn zowel de omzetcijfers op t=1 als op t=0 bekend. Tabel I.4 in bijlage I geeft dit weer. Hieruit blijkt dat in 2 gevallen de omzet is verbeterd ten opzichte van t=0. In 9 gevallen is de omzet ongeveer gelijk gebleven. In 9 gevallen is de omzet op t=1 verslechterd ten opzichte van t=0.

7. Bedrijfsresultaat (n=84)

Figuur 22 **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.** toont het bedrijfsresultaat over het afgelopen halfjaar. De respondenten konden hier zelf het bedrag invullen. Vervolgens zijn de ingevulde bedragen in 10 categorieën ingedeeld. Het gemiddelde bedrijfsresultaat bedraagt €5.026. Voor 36 van de 84 respondenten (42,9%) is het bedrijfsresultaat van hun onderneming minder dan €1. In tegenstelling tot t=0 vertoont op t=1 geen enkele respondent een negatief bedrijfsresultaat. . Daarop volgt de categorie van een bedrijfsresultaat van €2.500 tot en met €4.999 met 14 respondenten (16,7%). Het hoogste bedrijfsresultaat dat over de periode voorafgaand aan t=1 is behaald, is €39.000. Acht respondenten hebben deze vraag niet beantwoord, waarvan er twee met de onderneming zijn gestopt en de overige nog wel actief zijn. Eén respondent heeft een hoger bedrijfsresultaat opgegeven dan dat hij of zij aan omzet heeft behaald. Deze respondent is daarom niet in de analyse meegenomen.

Figuur 22 - Het bedrijfsresultaat van de respondenten ingedeeld in categorieën

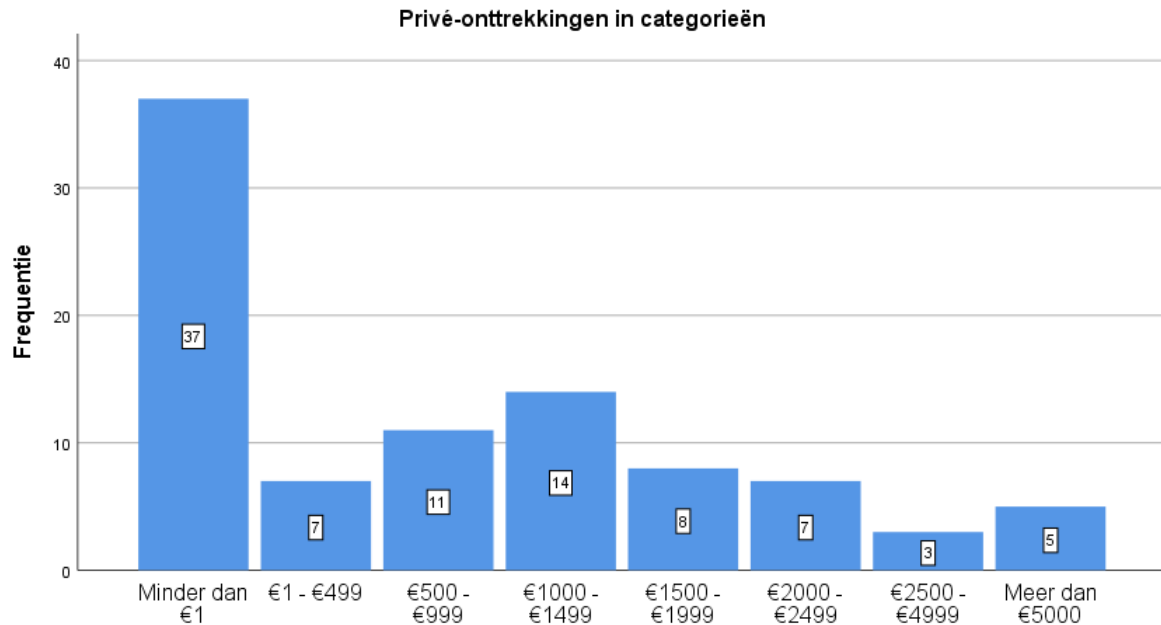
Van 36 respondenten kunnen de ingevulde vragenlijsten op t=0 en t=1 met elkaar worden vergeleken (zie tabel 2). Voor wat betreft de ontwikkeling van het bedrijfsresultaat van de onderliggende ondernemingen zijn 18 vergelijkingen mogelijk. Hieruit blijkt dat van 4 van de ondernemingen het bedrijfsresultaat is verbeterd, terwijl van 6 van de ondernemingen het bedrijfsresultaat juist is gedaald. De overige 8 ondernemingen vallen op t=1 qua bedrijfsresultaat in dezelfde bandbreedte als op t=0. De terugval in bedrijfsresultaat van deze groep is aanzienlijk: waarschijnlijk betreft dit de groep die de onderneming stopzet. Bij 18 ondernemingen is geen vergelijking mogelijk, omdat er op t=0 (17 gevallen) of op t=1 (1 geval) geen bedragen zijn ingevuld.

		t=1										
		N/A	Minder dan €1	€1 - €999	€1000 - €2499	€2500 - €4999	€5000 - €7499	€7500 - €9999	€10000 - €14999	€15000 - €24999	€25000 - €49999	Meer dan €50000
t=0	N/A	2	11	-	1	2	1	-	-	-	-	-
	Minder dan €1	-	6	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	€1 - €999	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	€1000 - €2499	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	€2500 - €4999	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	€5000 - €7499	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-
	€7500 - €9999	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	€10000 - €14999	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-
	€15000 - €24999	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	€25000 - €49999	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Meer dan €50000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Tabel 2 - Het bedrijfsresultaat op t=1 vergeleken met het bedrijfsresultaat op t=0

8. Onttrekkingen (n=92)

Figuur 23 toont de privé-onttrekkingen van de respondenten per maand. De gemiddelde onttrekking bedraagt €2.307,74 per maand. Een aantal respondenten heeft privé-onttrekkingen per maand vermeld die even hoog zijn als het bedrijfsresultaat over het afgelopen halfjaar. Het vermoeden is er dat deze respondenten de onttrekkingen op halfjaarbasis hebben weergegeven in plaats van per maand. Dit heeft invloed op de hoogte van het gemiddelde. Eén respondent heeft deze vraag niet beantwoord. Dit betreft een ondernemer die met zijn onderneming is gestopt, de vragenlijst niet verder heeft ingevuld en daarom niet verder in de analyse is meegenomen.

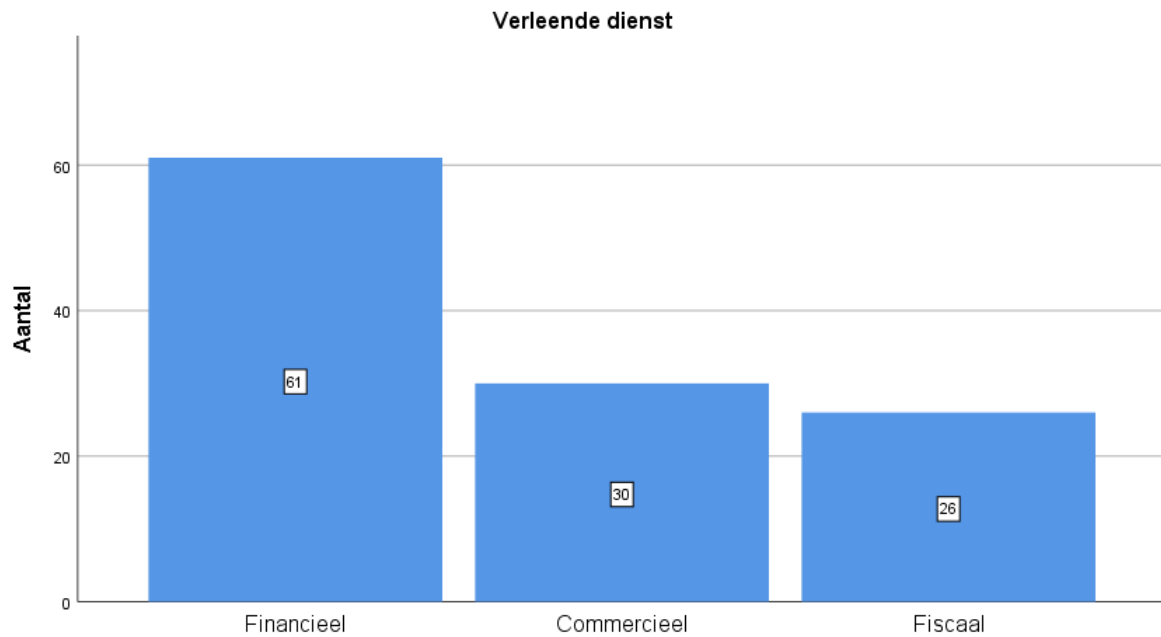
Figuur 23 - De privé-onttrekkingen van de respondenten ingedeeld in categorieën

Van 20 van de 36 respondenten waarvan de antwoorden op $t=1$ en $t=0$ aan elkaar gekoppeld kunnen worden zijn zowel gegevens over de onttrekkingen op $t=1$ als op $t=0$ bekend (tabel I.6, bijlage I). Indien de onttrekkingen op $t=1$ worden vergeleken met die op $t=0$, dan blijkt dat in 40% (8) van de gevallen de onttrekkingen ongeveer gelijk zijn gebleven. 20% (4) van de respondenten hebben hogere bedragen onttrokken en 40% (8) van de respondenten hebben minder geld opgenomen in $t=1$ ten opzichte van $t=0$.

Dienstverlening

9. Verleende dienst (n=92)

De dienstverlening van De Rotterdamse Zaak bestaat uit een financiële, een commerciële en een fiscale hulplijn. Figuur 24 toont aan van welke dienst de respondenten gebruik hebben gemaakt. Er zijn 117 diensten verleend aan 92 ondernemers. Nadere analyse van de data laat zien dat 24 respondenten (26,1%) zowel gebruik hebben gemaakt van de financiële hulplijn als van de fiscale hulplijn. Van de financiële hulplijn is het meest gebruik gemaakt (61 keer). Hierna volgt de commerciële dienstverlening (30 keer) en tot slot de fiscale dienstverlening (26 keer). Eén ondernemer heeft aangegeven van andere diensten gebruik te hebben gemaakt, namelijk hulp bij het aanvragen van een lening. Het antwoord van deze respondent zou onder "financiële hulplijn" kunnen worden geplaatst, waarmee dit aantal op 62 uitkomt.

Figuur 24 - De aan de ondernemer verleende dienst

10. Hulp (n=93)

Aan de respondenten is gevraagd om aan te geven waar zij het meest mee geholpen zijn door zeven opties te rangschikken, namelijk:

1. **Krediet** - Ik kan nu een aanvraag indienen voor een krediet bij een bank of bij de gemeente.
2. **Schuldeisers** - Ik kan nu afspraken maken met de schuldeisers.
3. **Inzicht** - Ik weet nu beter wat ik kan doen en wat er nodig is voor een succesvolle onderneming.
4. **Belastingdienst** - Ik kan nu afspraken maken met de Belastingdienst.
5. **Aangifte** - Ik kan nu een aangifte of aangiften indienen bij de Belastingdienst.
6. **Boekhouding** - Ik kan nu zelf mijn boekhouding bijhouden.
7. **Strategie** - Ik ga nu wijzigingen aanbrengen in de strategie van mijn onderneming zoals het richten op een andere markt, assortimentswijziging, etcetera.

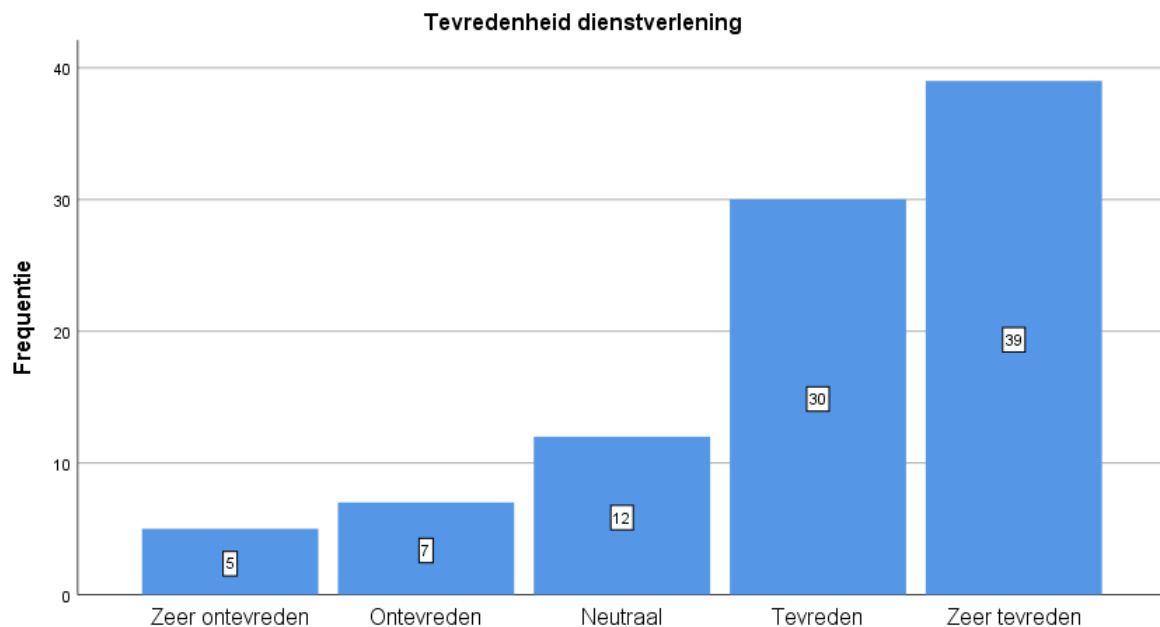
Tabel 3 toont per optie het aantal keer aan dat een bepaalde rang eraan is toegekend. Het nu kunnen indienen van een aanvraag voor krediet bij een bank of bij de gemeente is het meest vaak op nummer 1 gezet (23 keer), gevolgd door het nu kunnen indienen van een aangifte bij de Belastingdienst (19 keer). Daarna werden het kunnen maken van afspraken met schuldeisers en gekregen inzicht in wat de ondernemer beter kan doen (beide 14 keer) als belangrijkste factor genoemd. Opmerkelijk is het relatief geringe aantal respondenten (3 in totaal) dat aangeeft nu zelfstandig de boekhouding te kunnen doen. Blijkbaar blijven respondenten ook na intensieve hulp het zelfstandig uitvoeren van de boekhouding lastig vinden.

Rang	Krediet	Aangifte	Inzicht	Schuldeisers	Belastingdienst	Boekhouding	Strategie
1	23	19	14	14	6	3	3
2	3	8	10	8	8	5	10
3	8	4	7	6	1	4	5
4	1	2	3	6	1	2	2
5	0	2	1	1	2	2	1
6	1	0	0	2	1	2	2
7	2	0	1	1	0	1	2

Tabel 3 - Het aantal keer dat de respondenten elke optie een bepaalde rang hebben toegekend

11. Tevredenheid dienstverlening (n=93)

Het merendeel van de respondenten (69, 74,2%) kijkt tevreden (32,3%) of zeer tevreden (41,9%) terug op de dienstverlening van De Rotterdamse Zaak (zie [Figuur 25](#)). 12,9% van de respondenten (12) staat neutraal tegenover de dienstverlening. 12,9% van de respondenten (12) is ontevreden (7,5%) of zeer ontevreden (5,4%).¹

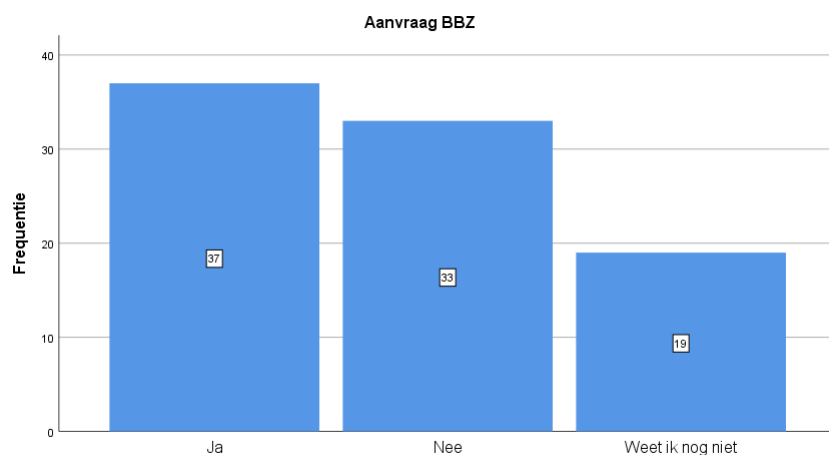
Figuur 25 - De tevredenheid van de respondenten over de dienstverlening van De Rotterdamse Zaak

¹ Een kanttekening bij deze rapportage: enkele ontevreden ondernemers hebben bij navraag aangegeven niet mee te willen werken aan het monitoronderzoek op t=1. Mogelijk geeft dit een iets vertekend beeld van de tevredenheid. Anderzijds mag uit de overall lage respons op t=1 tot nu toe worden verwacht dat ook tevreden medewerkers niet altijd hebben meegewerkt aan het vervolgonderzoek op t=1.

Toekomst

12. Aanvraag BBZ (n=89)

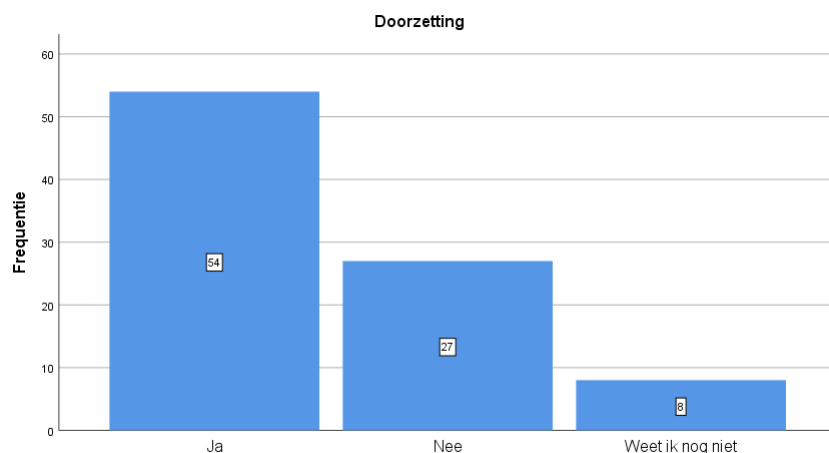
Om de toekomst en de financiële zelfredzaamheid van de ondernemers in beeld te krijgen, is onder meer geïnterviewd wie van hen een aanvraag heeft ingediend in het kader van het Besluit Bijstand voor Zelfstandigen (BBZ) of nog van plan is om dit te doen. 42,5% van de respondenten die deze vraag beantwoord hebben geeft aan hiervan gebruik te willen maken (37 van in totaal 89, zie Figuur 26). 37,1% (33) van de respondenten maakt geen gebruik van de regeling en 21,3% (19) geeft hier nog geen uitsluitsel over.

Figuur 26 - De intentie van de respondenten met betrekking tot een aanvraag in het kader van het Besluit Bijstand voor Zelfstandigen

13. Doorzetting (n=91)

De respondenten zijn gevraagd of zij al dan niet met hun onderneming willen doorgaan. Het antwoord op deze vraag komt overeen met de reactie op de status van de onderneming (zie Figuur 20). Het aantal respondenten dat aangeeft de onderneming te zullen doorzetten (54, 58,1%, zie Figuur 27) is dan ook gelijk aan het aantal respondenten dat bij de status van de onderneming op t=1 aan heeft gegeven door te gaan (54, 58,1%, zie Figuur 20).

Figuur 27 - De intentie van de respondenten met betrekking tot de doorzetting van hun onderneming

Van 20 respondenten kunnen de antwoorden op t=1 vergeleken worden met die op t=0 (tabel I.8, bijlage I). Hieruit blijkt dat 15 van de 20 respondenten (75%) op t=1 hetzelfde standpunt hebben als op t=0: doorgaan (9), stoppen (5) of onbeslist (1). Bij de overige 25% van de respondenten vinden verschuivingen plaats: 15% van de respondenten switcht van doorzetten naar stoppen (2) of naar onbeslist (1), 5% van de respondenten was eerst voornemens te stoppen, maar begint daar nu toch over te twijfelen en de resterende 5% twijfelde eerst maar wil de onderneming nu toch voortzetten.

14. Voorwaarde doorzetting

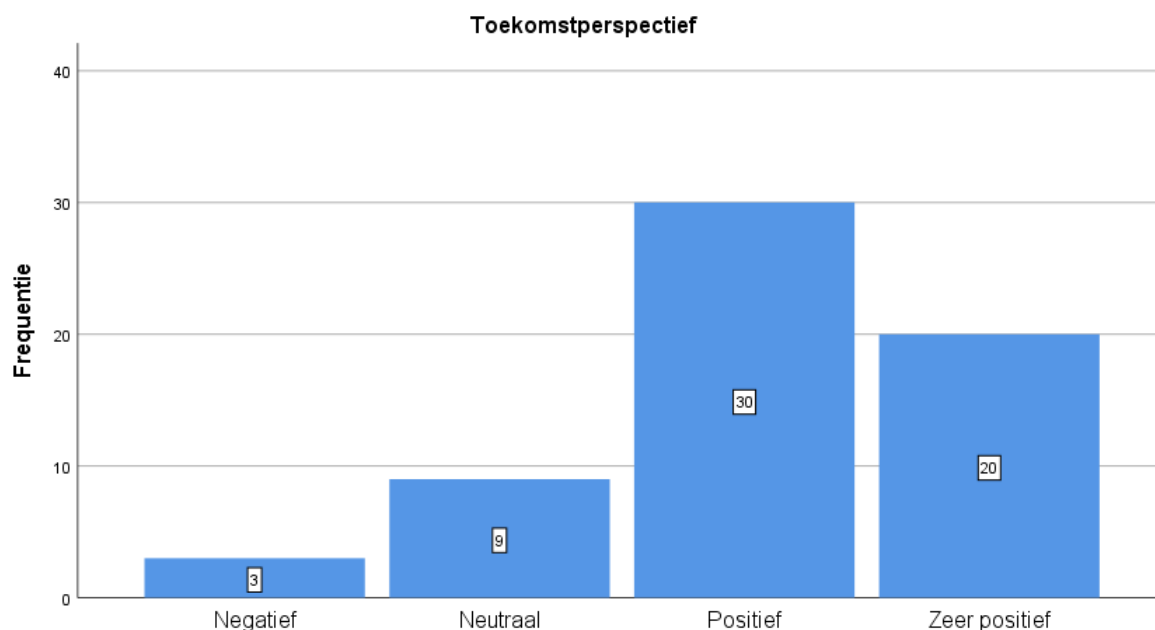
(n=92)

Aan de respondenten die van plan zijn om hun onderneming voort te zetten of die hier nog over twijfelen is gevraagd welke voorwaarden hiervoor voor hen van belang zijn. Een aantal voorwaarden die zijn genoemd hebben betrekking op het kunnen aflossen van schulden, het afsluiten van een betalingsregeling bij de belastingdienst en genoeg geld hebben (zo nodig via kredietmogelijkheden). Ook de toekenning van de aanvraag in het kader van het Besluit Bijstand voor Zelfstandigen wordt als voorwaarde genoemd. Eén ondernemer heeft deze vraag niet beantwoord. Tabel I.16a in bijlage I bevat een overzicht van alle gegeven voorwaarden.

15. Toekomstperspectief

(n=62)

Het toekomstbeeld van een ondernemer is van invloed op de keuze om de onderneming al dan niet door te zetten. Aan de respondenten die hun onderneming willen doorzetten of hier nog over twijfelen is gevraagd hoe zij de toekomst van hun onderneming zien. 62 respondenten hebben deze vraag beantwoord. **Fout!** **Verwijzingsbron niet gevonden.** laat zien dat 80,6% (50) van de 62 respondenten positief (30, 48,4%) of zeer positief (20, 32,3%) over de toekomst zijn. Drie respondenten zien de toekomst negatief in, waarbij één van deze respondenten heeft aangegeven de onderneming te willen doorzetten. De twee andere respondenten twijfelen nog hierover. Negen respondenten zien hun toekomst neutraal tegemoet.

Figuur 28 - Het toekomstperspectief van de respondenten

16. Reden stopzetting (n=27)

Aan de 27 respondenten die aangeven de onderneming niet te zullen doorzetten is gevraagd wat voor hen de reden hiervoor is. De respondenten dienden hier in een open invulvak zelf de oorzaak te benoemen. Redenen die meer dan eenmaal worden genoemd zijn: gezondheidsproblemen, te weinig inkomsten, opgezegde huur, faillissementen en stopzetting op advies of wegens gebrek aan levensvatbaarheid. Tabel I.17a in bijlage I bevat een overzicht van alle genoemde redenen.

Resultaten na afloop van de begeleiding (t=2)

Deze paragraaf toont de uitkomsten van de enquête die op t=2 is afgenomen: een half jaar tot een jaar na de ontvangen begeleiding. Zowel respondenten die op t=1 hun bedrijf hebben doorgezet als respondenten die op t=1 hun bedrijf hebben stopgezet of voornemens waren dat te doen zijn hebben de enquête ingevuld. Net als de voorgaande paragrafen, die de stand van zaken op t=0 en op t=1 toonden, geeft ook deze paragraaf allereerst een aantal algemene, zakelijke en financiële gegevens en het toekomst-perspectief van de ondernemers (met of zonder hun bedrijf) weer. Verder wordt ook de tevredenheid van de ondernemers over de geboden hulp aangegeven. De uitkomsten bieden inzicht in hoe het de respondenten en, indien van toepassing, hun ondernemingen een half jaar tot een jaar na de begeleiding vergaat en hoe de respondenten de ontvangen begeleiding en hulp langere tijd na de afronding ervan ervaren. 36 respondenten hebben de enquête ingevuld.

Deze enquêtes zijn telefonisch afgenomen door medewerkers van De Rotterdamse Zaak. In vergelijking met de enquêtes die op t=0 en t=1 zijn afgenomen en die over het algemeen door de ondernemers zelf zijn ingevuld, zijn deze enquêtes hierdoor vollediger ingevuld. Er is omwille van de eerlijkheid van de antwoorden zorg voor gedragen dat de enquêteurs (studenten) niet tevens de ondernemer hebben geholpen.

Algemene gegevens

1. Naam (n=27)

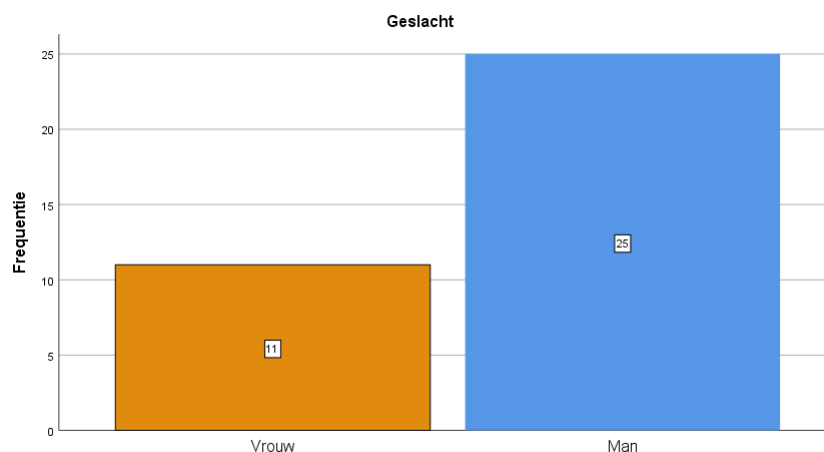
27 van de 36 respondenten hebben hun naam ingevuld. Het gaat om 18 (van in totaal 25) mannelijke respondenten en 9 (van in totaal 11) vrouwelijke respondenten.

2. Geboortedatum (n=36)

De gemiddelde leeftijd van de respondenten is 55 jaar en 3 maanden. Van de vrouwelijke respondenten (n=11) is de gemiddelde leeftijd 51 jaar en 4 maanden, van de mannelijke respondenten (n=25) bedraagt de gemiddelde leeftijd 57 jaar.

3. Geslacht (n=36)

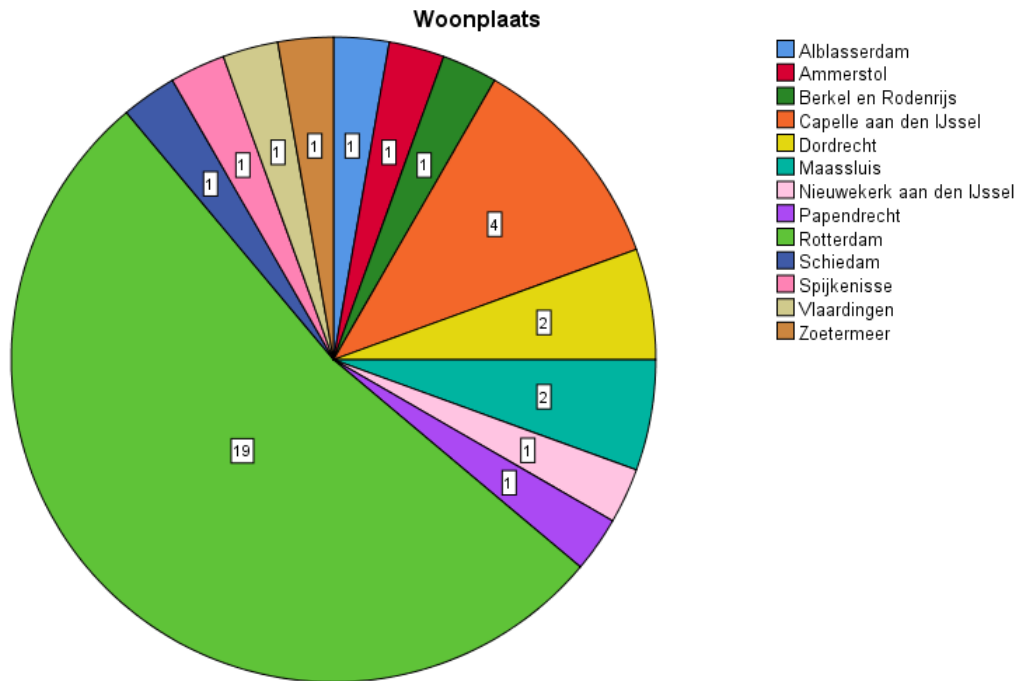
Zoals weergegeven in de onderstaande figuur, is 69,4% van de respondenten man (25 van de 36) en 30,6% van de respondenten vrouw (11 van de 36).

Figuur 29 - Het geslacht van de respondenten

4. Woonplaats (n=36)

19 respondenten wonen in Rotterdam (52,8% van het totaal, zie Figuur 30). Op de tweede plek staat Capelle aan den IJssel (11,1%, 4). De overige respondenten (36,1%, 13) zijn afkomstig uit de 11 overige omliggende woonplaatsen.

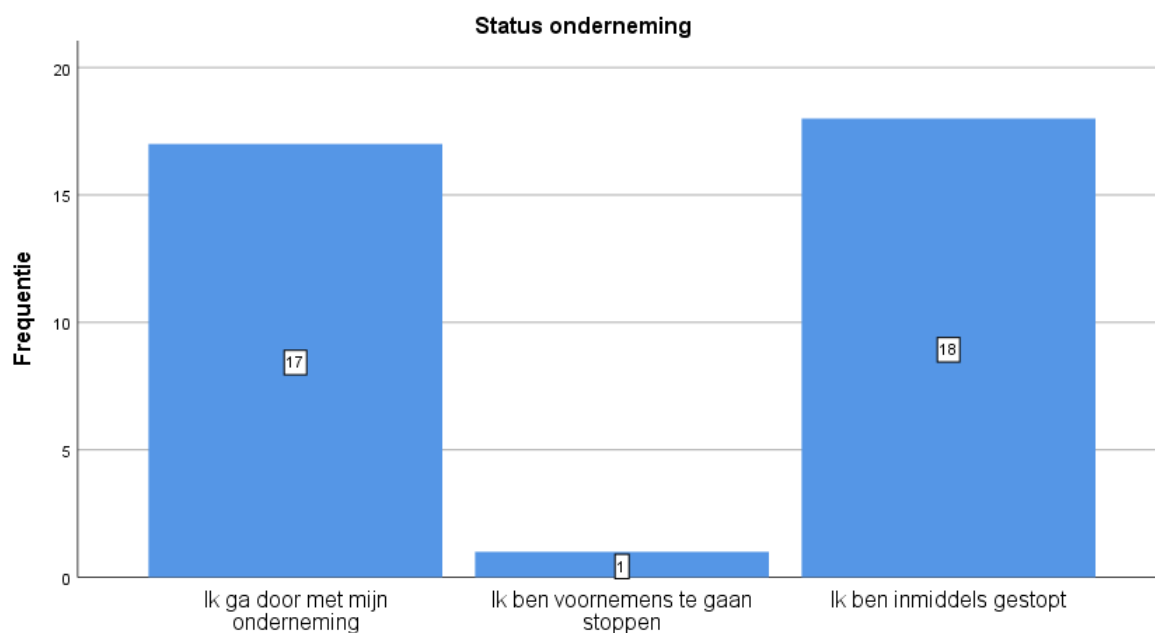

Figuur 30 - De woonplaats van de respondenten

Zakelijke gegevens

5. Status van de onderneming (n=36)

47,2% (17) van de respondenten zet zijn of haar onderneming voort (zie Figuur 31). 50% (18) van de respondenten hebben de onderneming inmiddels stopgezet en één respondent heeft het voornemen om de onderneming te stoppen.

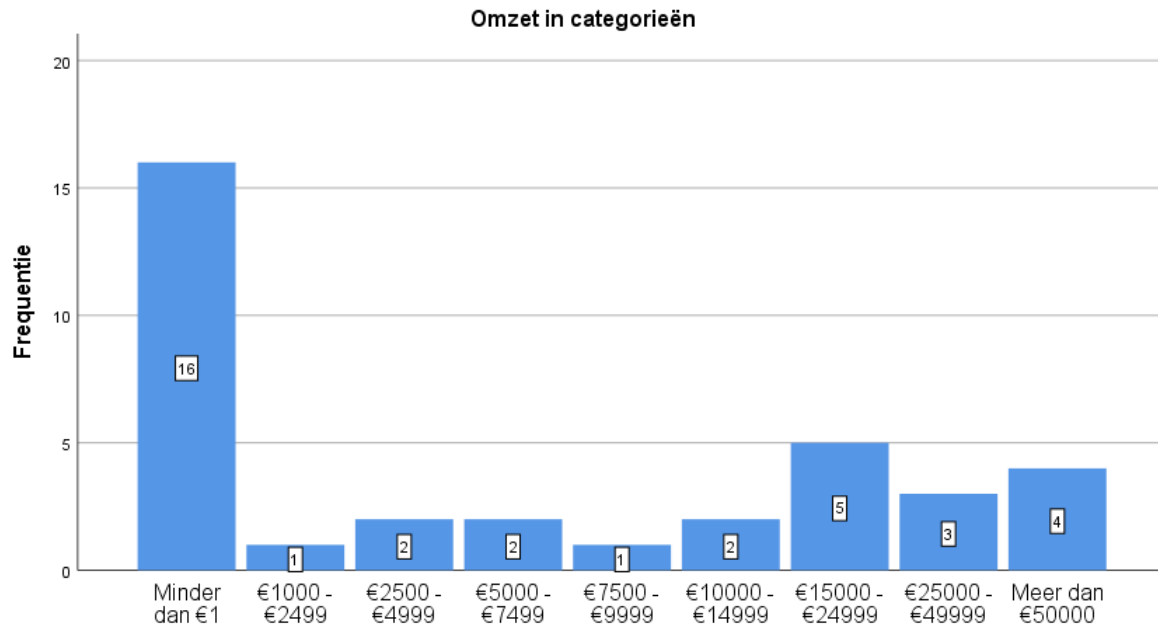
Figuur 31 - De status van de onderneming

Voor alle 36 respondenten is het mogelijk geweest om een koppeling te maken met hun antwoord over de status van hun onderneming op t=1 (zie tabel I.13 in bijlage I). Uit de vergelijking van hun antwoorden over de status van hun onderneming op t=1 en t=2, blijkt dat 2 van de 18 respondenten die op t=1 voornemens waren hun onderneming voort te zetten inmiddels toch zijn gestopt. De status van de respondent die het voornemen had om te stoppen is onveranderd gebleven. Deze respondent heeft zijn onderneming nog niet daadwerkelijk stopgezet. Twee respondenten hadden op t=1 een alternatief antwoord gegeven. Eén van deze respondenten heeft op t=2 de onderneming inmiddels stopgezet en één respondent heeft zijn onderneming voortgezet.

Financiële gegevens

6. Omzet (n=36)

Figuur 32 toont de door de respondenten behaalde omzet over het afgelopen halfjaar. De respondenten hebben bij deze vraag het werkelijke bedrag in euro's aangegeven. Deze bedragen zijn ingedeeld in tien categorieën, waarvan er 9 zijn ingevuld. 16 van de in totaal 36 respondenten (44,4%) hebben een omzet behaald die kleiner is dan €1. Van die respondenten zijn er 13 gestopt en 3 nog actief. 5 van de 18 respondenten die zijn gestopt hebben het afgelopen halfjaar toch nog omzet gegeneerd. De hoogst behaalde omzet in het afgelopen halfjaar gemeten op t=2 bedraagt €100.000.

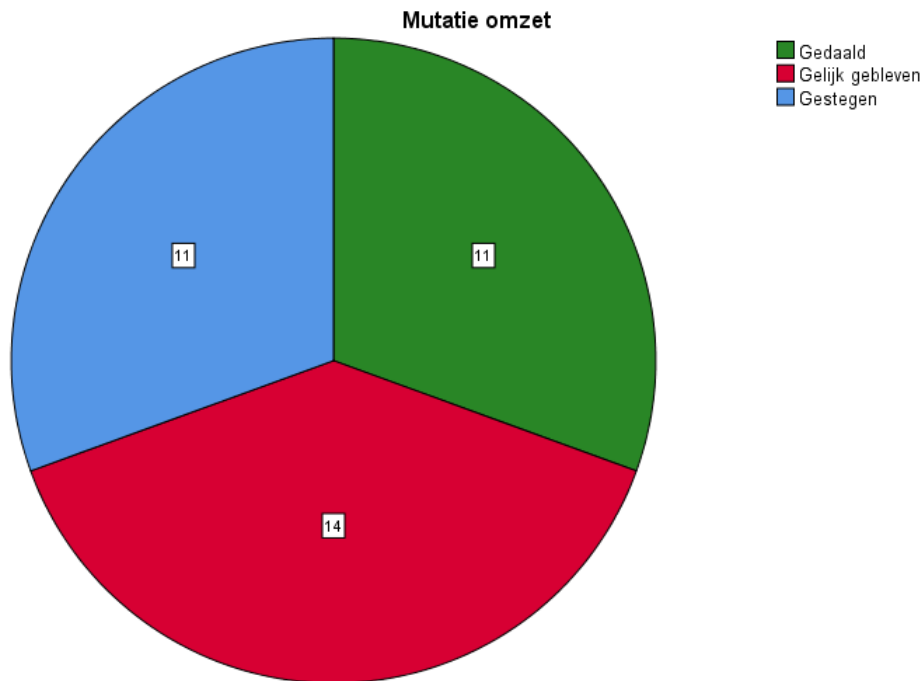

Figuur 32 - De omzet van de respondenten ingedeeld in categorieën

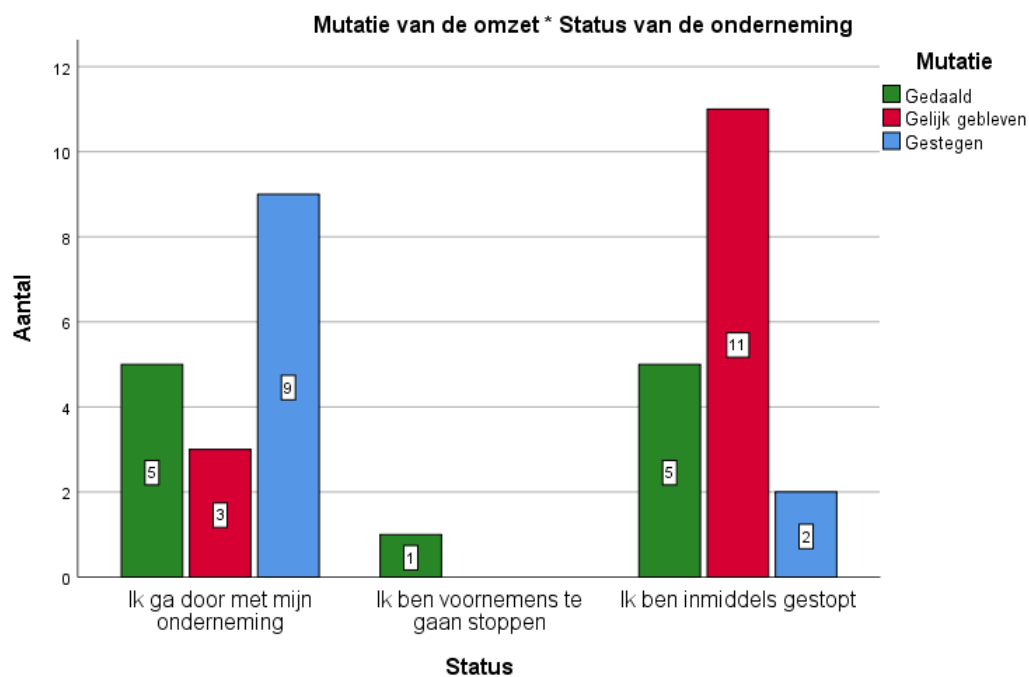
Van 36 respondenten kunnen de omzetcijfers op t=2 vergeleken worden met die op t=1 (tabel I.5, bijlage I). In 14 gevallen is er sprake van een omzetverbetering en in 9 gevallen van een verslechtering van de omzet op t=2 ten opzichte van t=0. In 13 gevallen bleef de omzet ongeveer hetzelfde. De cijfers kunnen een vertekend beeld geven, omdat enkele respondenten zijn meegenomen die hun onderneming op t=1 of op t=2 hebben stopgezet. Indien hiervoor wordt gecorrigeerd en alleen de respondenten met een onderneming in beschouwing worden genomen, is er slechts in enkele gevallen sprake van een verslechtering van de omzet op t=2 ten opzichte van t=0. Verder valt op dat er op meetmoment t=2 4 respondenten zijn die het afgelopen jaar met hun onderneming een omzet hebben behaald die hoger is dan €25.000, terwijl deze omzet op meetmoment t=1 nog in de categorie minder dan €1 of €1 - €999 lag. 3 respondenten waarvan de onderneming op meetmoment t=2 een omzet kleiner dan €1 heeft behaald, toonden op t=1 nog een omzet van €15.000 of hoger. Deze respondenten hebben alle drie de onderneming inmiddels stopgezet.

7. Mutatie van de omzet (n=36)

Aan de respondenten is dit keer ook zelf gevraagd of de omzet het afgelopen half jaar is gestegen, gelijk gebleven of gedaald ten opzichte van het half jaar ervoor. 14 van de 36 respondenten (38,9%) geven aan dat hun omzet gelijk is gebleven, waaronder 11 respondenten die inmiddels zijn gestopt (zie Figuur 33 en Figuur 34). 11 respondenten (30,6%) hebben aangegeven dat de omzet is gestegen en 11 (30,6%) hebben laten weten deze gedaald is. 2 van de 11 respondenten van wie de omzet van de onderneming is gestegen zijn toch met hun onderneming gestopt en 6 van de 11 respondenten van wie de omzet van de onderneming is gedaald zijn gestopt of hebben het voornemen om te gaan stoppen.

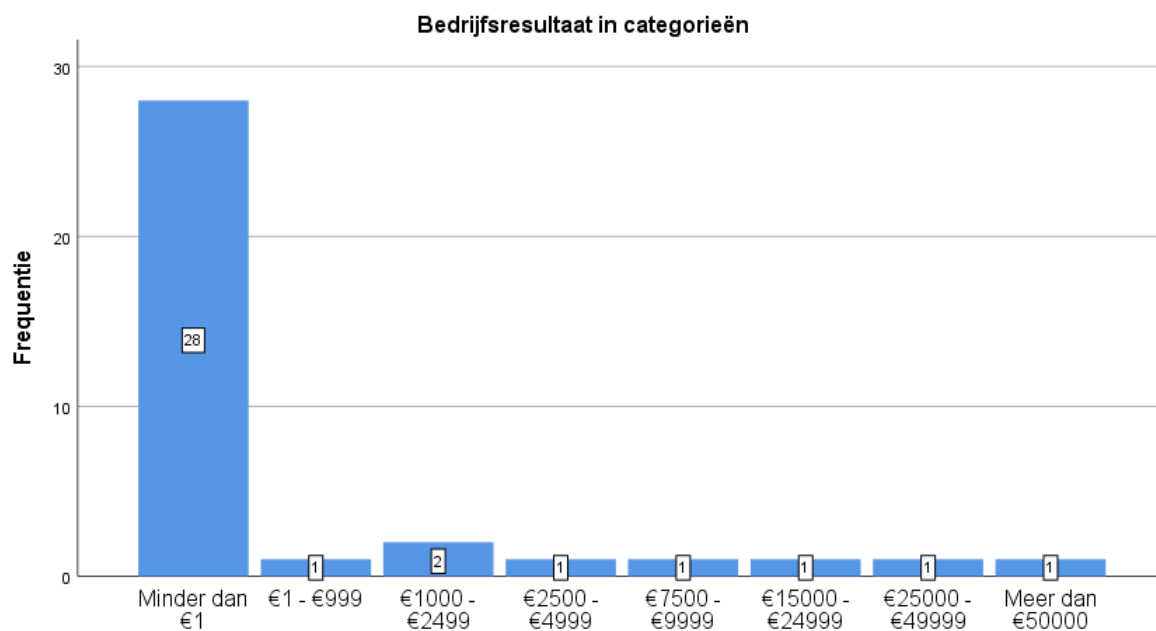
Figuur 33 - De mutatie van de omzet volgens de respondenten

Figuur 34 - Het verband tussen de mutatie van de omzet en de status van de onderneming van de respondenten

8. Bedrijfsresultaat (n=36)

Figuur 35 toont het bedrijfsresultaat over het afgelopen halfjaar. Het gemiddelde bedrijfsresultaat bedraagt €3.906,39. 28 van de 36 respondenten (77,8%) geven aan dat het bedrijfsresultaat van hun onderneming minder dan €1 bedraagt. Ditmaal bevat deze categorie geen negatieve resultaten. 11 van deze respondenten zijn nog actief. De overige 17 respondenten zijn gestopt of hebben het voornemen om te gaan stoppen. 2 van deze 17 hebben de afgelopen periode nog wel een positief bedrijfsresultaat behaald.

Figuur 35 - Het bedrijfsresultaat van de respondenten ingedeeld in categorieën

Indien het bedrijfsresultaat van de respondenten op $t=2$ wordt gekoppeld aan hun bedrijfsresultaat op $t=1$ (tabel 4, dat kan in 34 gevallen), blijkt dat in 8 gevallen sprake is van een daling van het bedrijfsresultaat en in 5 gevallen van een stijging van het bedrijfsresultaat op $t=2$ ten opzichte van $t=1$. In 19 gevallen blijft het bedrijfsresultaat ongeveer gelijk. De cijfers zijn wat teleurstellend, maar dit komt doordat ook het bedrijfsresultaat van ondernemingen waarvan de werkzaamheden inmiddels zijn stopgezet meetellen.

Om hierover een zuiverder beeld te krijgen, is van de ondernemingen waarvan de gegevens op $t=0$, $t=1$ en $t=2$ gekoppeld kunnen worden en die hun bedrijf hebben voortgezet de ontwikkeling van het bedrijfsresultaat gevolgd. Hieruit blijkt dat voor deze ondernemingen het gemiddelde bedrijfsresultaat op $t=2$ ten opzichte van $t=0$ bijna is verdubbeld: van 5.469 op $t=0$ tot 10.625 op $t=2$. Ondernemingen die worden voortgezet tonen derhalve gemiddeld in de loop der tijd een stijgend bedrijfsresultaat.

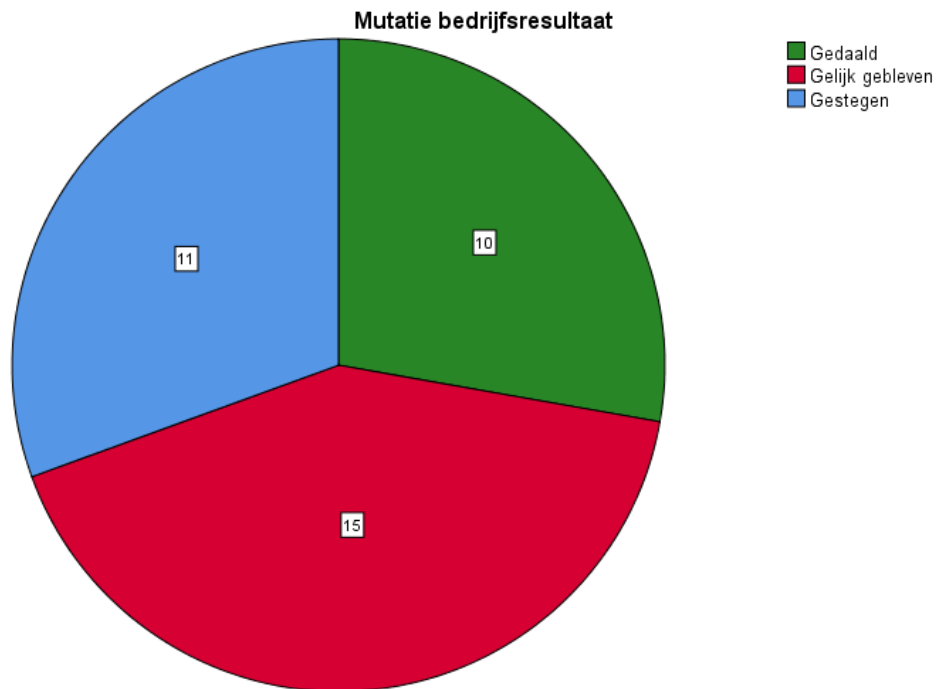
		t=2										
		N/A	Minder dan €1	€1 - €999	€1000 - €2499	€2500 - €4999	€5000 - €7499	€7500 - €9999	€10000 - €14999	€15000 - €24999	€25000 - €49999	Meer dan €50000
t=1	N/A	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-
	Minder dan €1	-	19	-	1	-	-	1	-	-	-	-
	€1 - €999	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	€1000 - €2499	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-
	€2500 - €4999	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	€5000 - €7499	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	€7500 - €9999	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	€10000 - €14999	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	€15000 - €24999	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	€25000 - €49999	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Meer dan €50000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Tabel 4 - Het bedrijfsresultaat op t=2 vergeleken met het bedrijfsresultaat op t=1

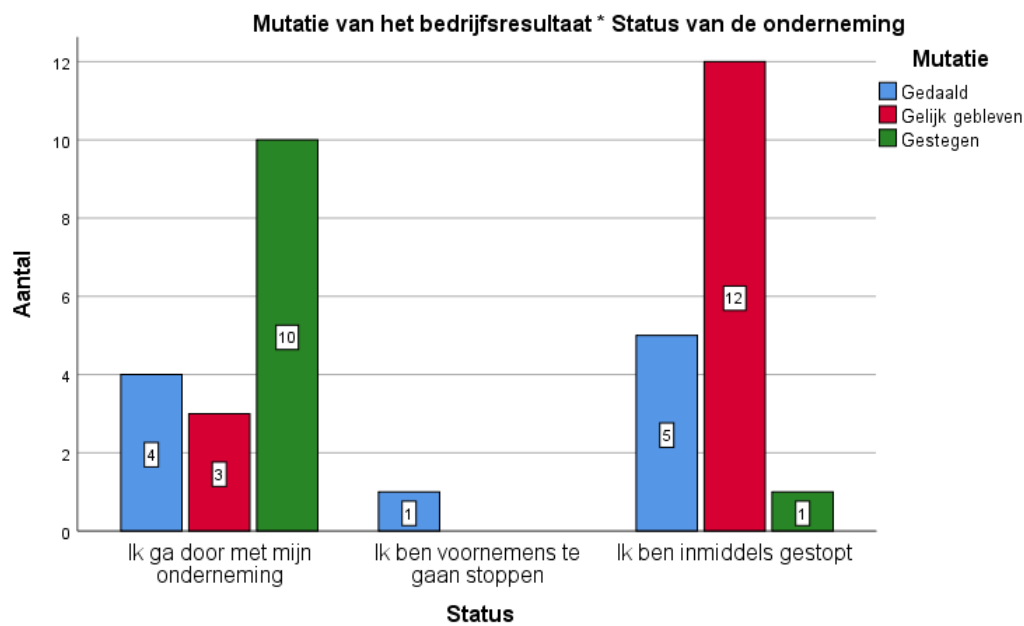
9. Mutatie van het bedrijfsresultaat

(n=36)

Aan de respondenten is dit keer ook zelf gevraagd of het bedrijfsresultaat het afgelopen half jaar is gestegen, gelijk gebleven of gedaald ten opzichte van het half jaar ervoor. 15 van de 36 respondenten (41,7%) geven aan dat het bedrijfsresultaat gelijk is gebleven, waaronder 12 respondenten die inmiddels zijn gestopt (zie Figuur 36 en Figuur 37). 11 respondenten (30,6%) hebben aangegeven dat het bedrijfsresultaat is gestegen en 10 (27,8%) hebben laten weten dat deze gedaald is. 1 van de 11 respondenten van wie het bedrijfsresultaat van de onderneming is gestegen is met zijn onderneming gestopt en 6 van de 10 respondenten van wie het bedrijfsresultaat van de onderneming is gedaald zijn gestopt of hebben het voornemen om te gaan stoppen. Figuur 41 laat het verband zien tussen de verandering van het bedrijfsresultaat op meetmoment t=2 ten opzichte van meetmoment t=1 (positief, negatief, gelijk) enerzijds en de voortzetting van de onderneming anderzijds. 58,8% (10) van de respondenten die op t=2 voornemens zijn de bedrijfsactiviteiten voort te zetten (10), tonen een verbetering van de bedrijfsresultaten ten opzichte van de voorgaande periode. Bij de respondenten die hun activiteiten hebben stopgezet of voornemens zijn stop te zetten (19), is maar in één geval sprake van een verbetering van het bedrijfsresultaat ten opzichte van de voorgaande periode.

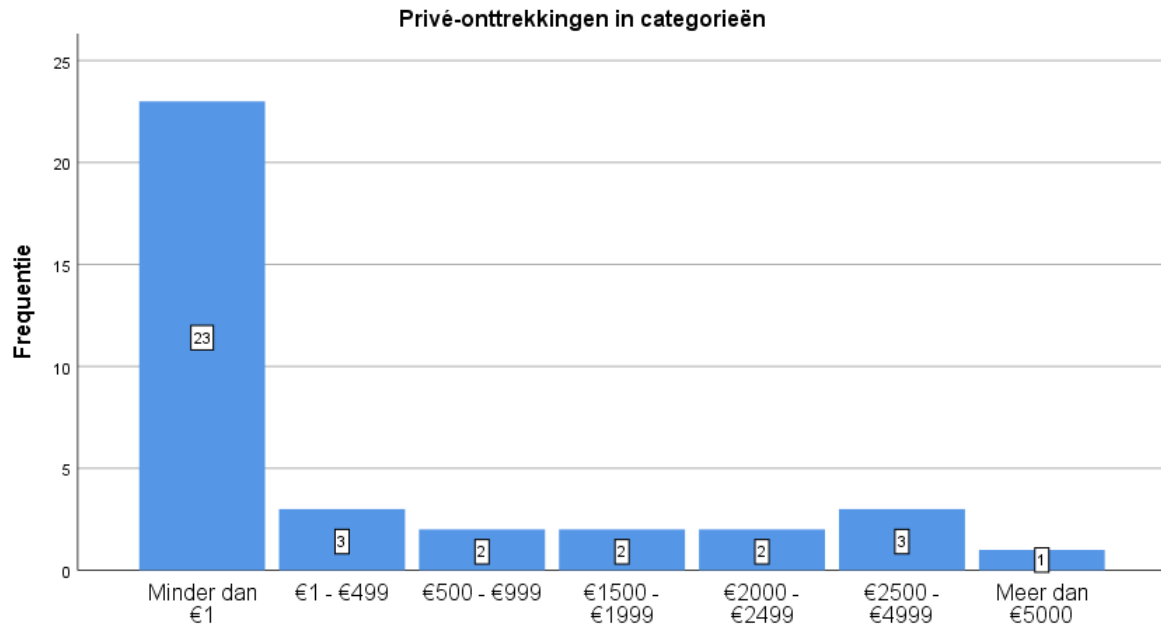
Figuur 36 - De mutatie van het bedrijfsresultaat volgens de respondenten

Figuur 37 - Het verband tussen de mutatie van het bedrijfsresultaat en de status van de onderneming van de respondenten

10. Onttrekkingen (n=36)

Figuur 38 toont de privé-onttrekkingen van de respondenten per maand. De gemiddelde onttrekking bedraagt €622. 3 van de 18 ondernemers die gestopt zijn of het voornemen hebben om te stoppen, hebben in het afgelopen half jaar nog privé-onttrekkingen gedaan.

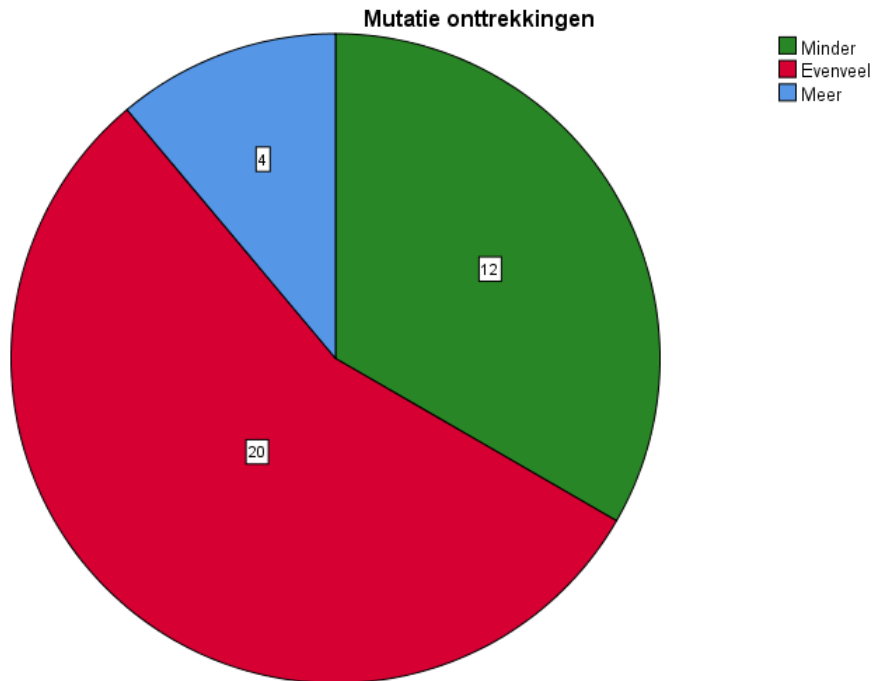

Figuur 38 - De privé-onttrekkingen van de respondenten ingedeeld in categorieën

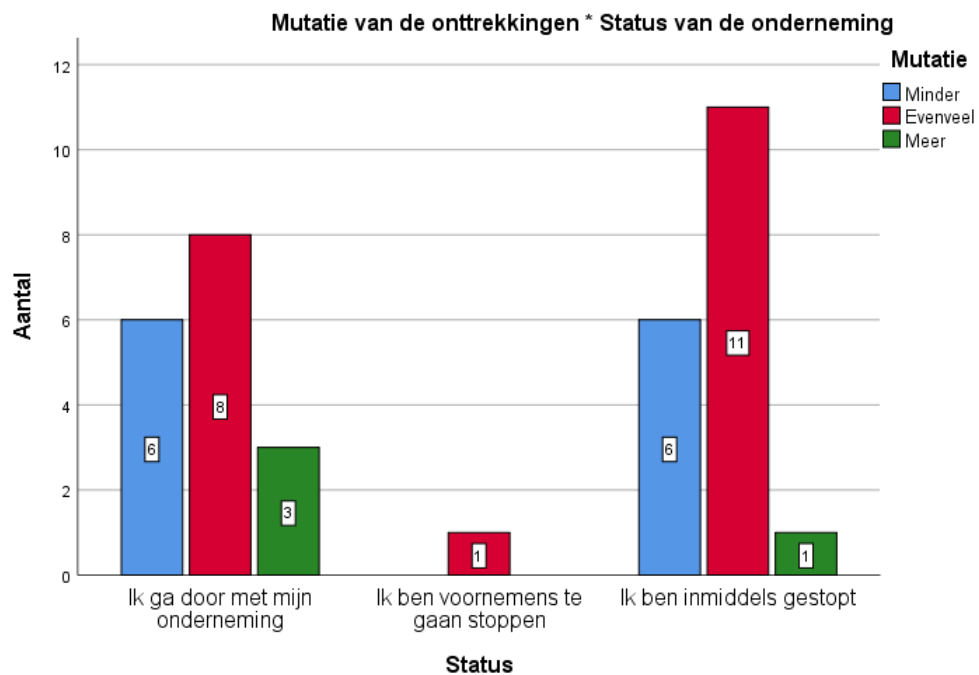
Als wij van de 36 respondenten op t=2 de omvang van de onttrekkingen vergelijken met die op t=1 (tabel I.7), dan blijkt dat in 9 gevallen (25%) de privé-onttrekkingen zijn toegenomen, in 14 gevallen (38,9%) de privé-onttrekkingen gelijk zijn gebleven en in 13 gevallen (33,3%) de privé-onttrekkingen zijn afgenomen. Het beeld is niet geheel zuiver, omdat hieronder ook onttrekkingen vallen van respondenten van wie de onderneming inmiddels is stopgezet.

11. Mutatie van de onttrekkingen (n=36)

Aan de respondenten is dit keer ook zelf gevraagd of zij het afgelopen half jaar minder, evenveel of meer geld onttrokken hebben voor privégebruik ten opzichte van het half jaar ervoor. 20 van de 36 respondenten (55,6%) geven aan dat het bedrag aan privé-onttrekkingen gelijk is gebleven, waaronder 12 die inmiddels zijn gestopt of het voornemen hebben om met de onderneming te stoppen (zie Figuur 39 en Figuur 40).

Figuur 39 - De mutatie van de privé-onttrekkingen volgens de respondenten

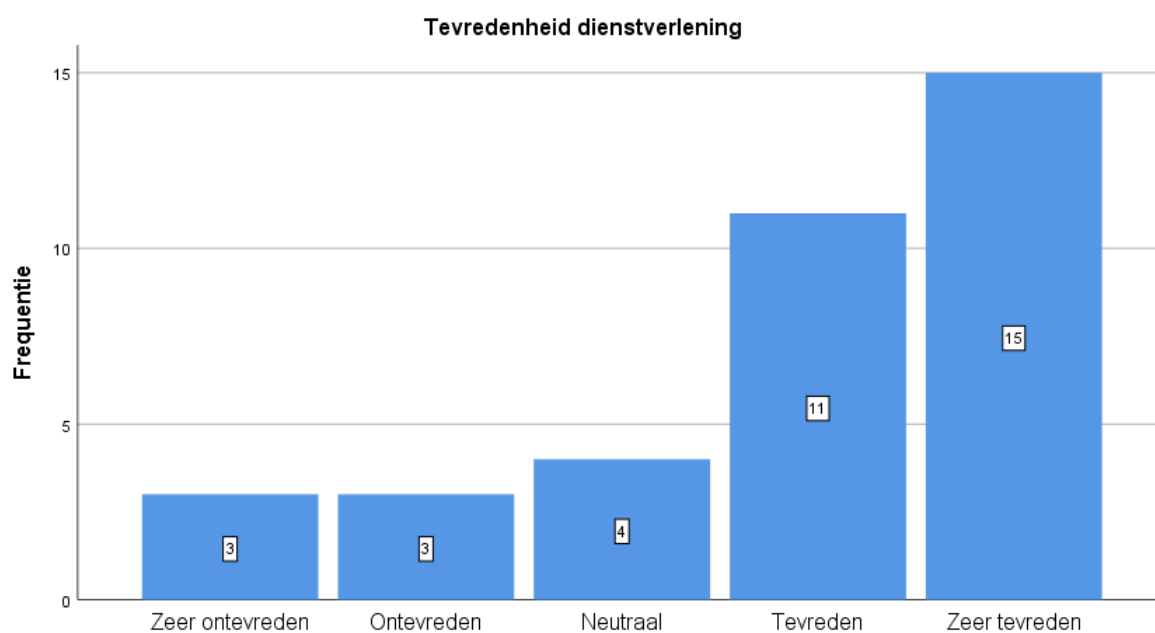
Figuur 40 - Het verband tussen de mutatie van de privé-onttrekkingen en de status van de onderneming van de respondenten

4 respondenten (11,1%) hebben aangegeven meer geld voor privégebruik onttrokken te hebben en 12 (33,3%) hebben laten weten dat dit bedrag minder is geworden. 1 van 4 respondenten die meer onttrokken hebben, is met zijn of haar onderneming gestopt en 6 van de 12 respondenten die minder onttrokken hebben, zijn gestopt of hebben het voornemen om te gaan stoppen.

Dienstverlening

12. Tevredenheid dienstverlening (n=36)

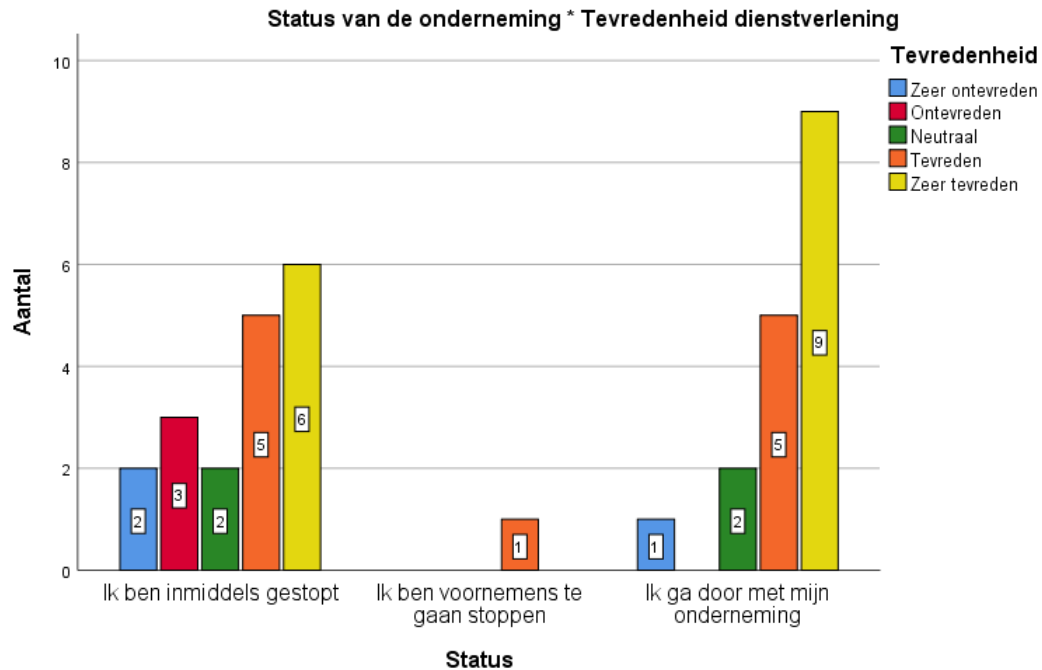
Het merendeel van de respondenten (72,3%, 26) kijkt tevreden (30,6%) of zeer tevreden (41,7%) terug op de dienstverlening van De Rotterdamse Zaak (zie Figuur 41). 11,1% van de respondenten (4) staat neutraal tegenover de dienstverlening. 16,6% (6) van de respondenten is ontevreden (8,3%) of zeer ontevreden (8,3%).

Figuur 41 - De tevredenheid van de respondenten over de dienstverlening van De Rotterdamse Zaak

Voor alle 36 respondenten is er een koppeling gemaakt met hun antwoord op t=1. Wat hier in opvalt is dat voor 16 respondenten de tevredenheid niet is veranderd. Er zijn wel een aantal grote verschuivingen geweest, 1 respondent die op t=1 zeer ontevreden was, gaf op t=2 aan zeer tevreden te zijn met de dienstverlening. Daar tegenover staat dat twee respondenten die op t=1 zeer tevreden waren, op t=2 zeer ontevreden zijn over de dienstverlening.

In Figuur 42 is de tevredenheid van respondenten over de dienstverlening afgezet tegen de status van de onderneming. Het valt op dat 11 (61,1%) van de 18 ondernemers die gestopt zijn met hun onderneming, tevreden (5) tot zeer tevreden (6) zijn over de dienstverlening van De Rotterdamse Zaak. 5 ondernemers (27,8%) zijn ontevreden (3) of zeer ontevreden (2) en 2 (11,1%) neutraal. De ondernemer die voornemens is om te stoppen, is tevreden. Van de 17 ondernemers die de onderneming doorzetten zijn er 14 (82,4%) tevreden (5) of zeer tevreden (9) met de dienstverlening en 2 (11,8%) neutraal. Eén ondernemer (5,8%) is zeer ontevreden.

Figuur 42 - Het verband tussen de status van de onderneming en de tevredenheid van de respondenten

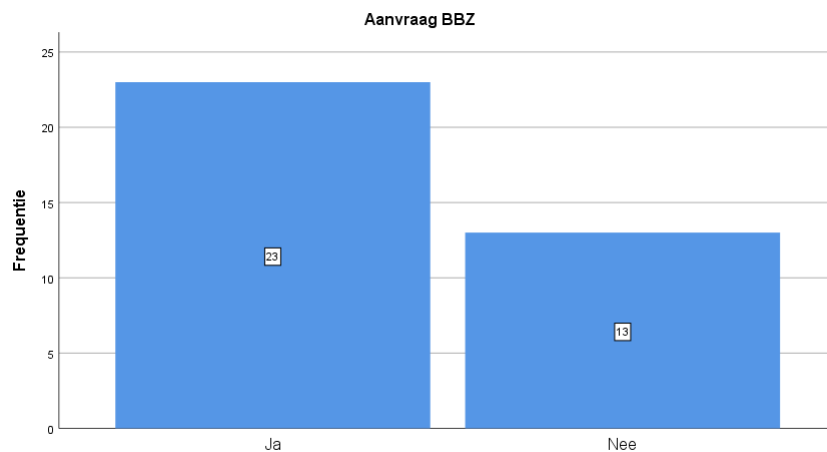
13. Verbetersuggesties dienstverlening (n=36)

Van de 36 respondenten hebben er 22 suggesties gedaan voor de verbetering van de dienstverlening. Alle suggesties zijn terug te vinden in tabel I.18 in bijlage I. Verbetersuggesties die meerdere malen zijn genoemd, zijn dat er gedurende het traject meer gecommuniceerd moet worden en dat de trajecten nu erg lang duren.

Toekomst

14. Aanvraag BBZ (n=36)

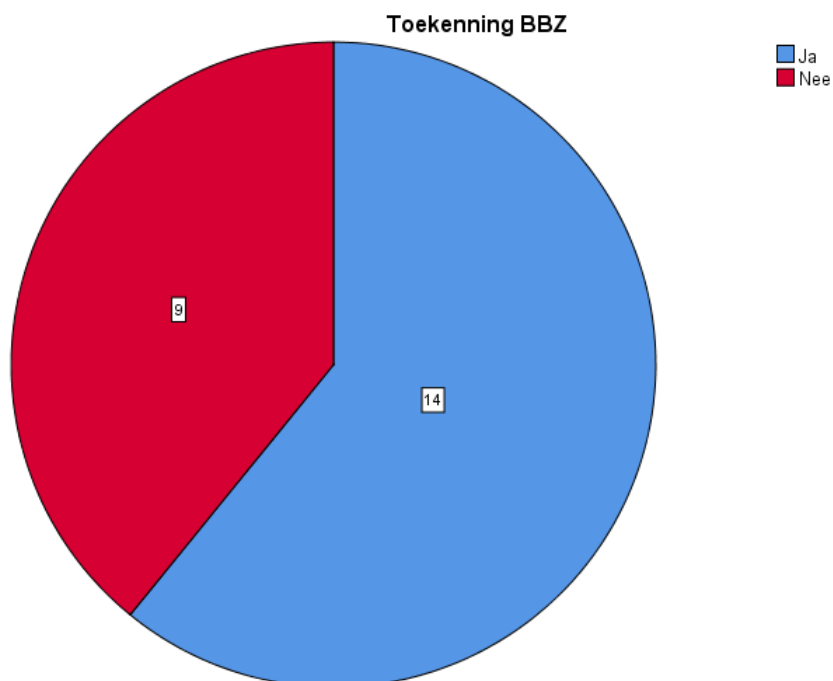
Om de toekomst en de financiële zelfredzaamheid van de ondernemers in beeld te krijgen, is onder meer geïnterviewd wie van hen een aanvraag heeft ingediend in het kader van het Besluit Bijstand voor Zelfstandigen (zie Figuur 43). 23 van de 36 van de respondenten (63,9%) hebben een aanvraag ingediend tegenover 13 (36,1%) die dit niet hebben gedaan.

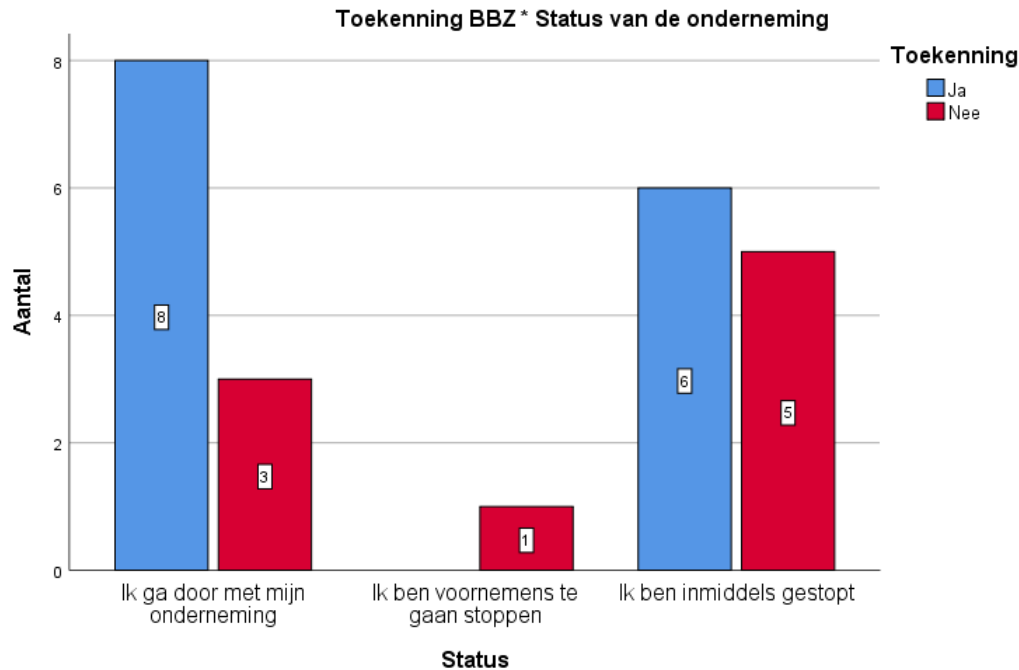
Figuur 43 - De aanvraag van de respondenten in het kader van het Besluit Bijstand voor Zelfstandigen (BBZ)

15. Toekenning BBZ (n=23)

De respondenten die een aanvraag in het kader van het Besluit Bijstand voor Zelfstandigen hebben ingediend, zijn gevraagd of deze ook is toegekend. 14 van de 23 aanvragen (38,9%) zijn toegekend (zie Figuur 44). Desondanks zijn 6 van deze 14 respondenten gestopt met hun onderneming (zie Figuur 45). Hoewel de aanvraag van de overige 9 respondenten (25%) niet is toegekend, zetten er 3 toch hun onderneming voort.

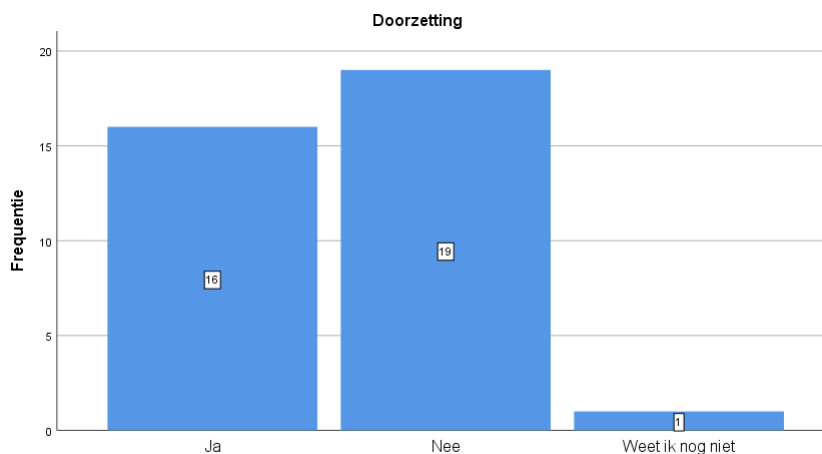
Figuur 44 - De toekenning van de aanvraag in het kader van het Besluit Bijstand voor Zelfstandigen (BBZ) aan de respondenten

Figuur 45 - Het verband tussen de toekenning van BBZ en de status van de onderneming van de respondenten

16. Doorzetting (n=36)

De respondenten zijn gevraagd of zij al dan niet met hun onderneming willen doorgaan. Het antwoord op deze vraag komt vrijwel overeen met de reactie op de status van de onderneming (zie Figuur 31). Slechts één respondent maakt nu een andere keuze, namelijk om toch met de onderneming te gaan stoppen (zie Figuur 46). 16 van de 36 respondenten (44,4%) geven aan de onderneming voort te zetten tegenover 19 (52,8%), die besloten hebben om te stoppen. Eén respondent (2,8%) is hier nog niet uit.

Figuur 46 - De intentie van de respondenten met betrekking tot de doorzetting van hun onderneming

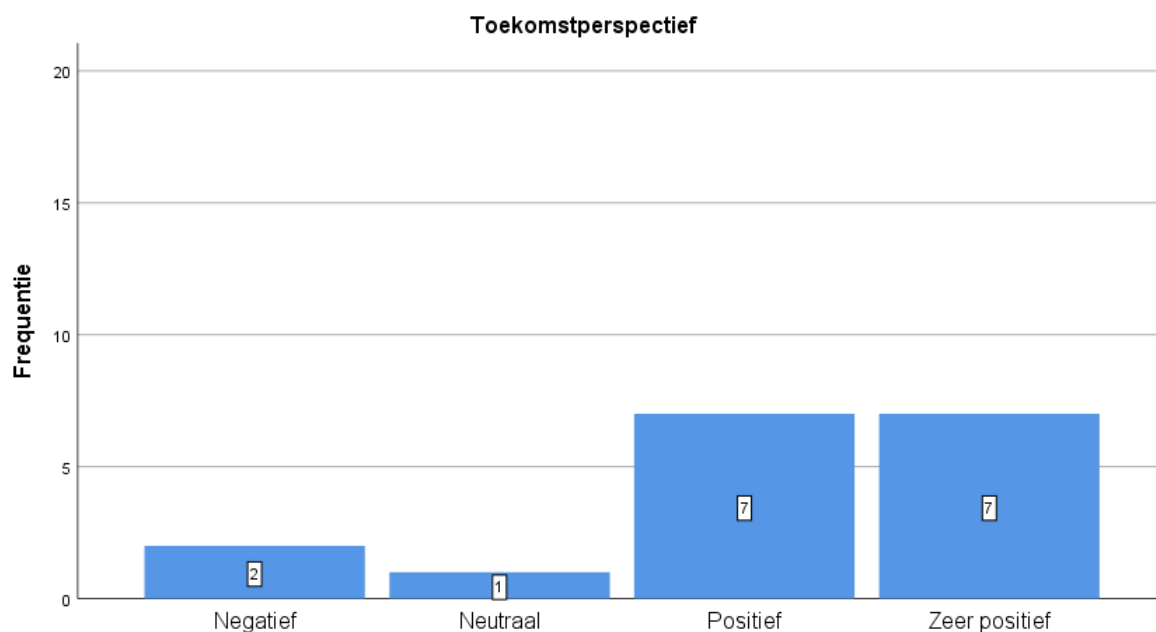
Indien we de reactie van de respondenten op t=2 vergelijken met die op t=1 (tabel I.9, bijlage I, 36 respondenten), zien we dat 80,6% van de respondenten op t=2 dezelfde visie heeft over doorzetting of stopzetten van de onderneming als op t=1 (16 persisteren in doorzetten en 13 in stoppen). 8,3% van de respondenten is geswitcht van doorzetten naar stoppen en een even groot percentage van nog onbeslist naar stoppen. Het lijkt erop dat het de meeste respondenten op t=2 een duidelijke keuze hebben gemaakt: slecht één van de 36 respondenten twijfelt op t=2 nog over doorzetting van de onderneming of stopzetten,

17. Voorwaarde doorzetting (n=17)

Aan de respondenten die van plan zijn om hun onderneming door te zetten of die hier nog over twijfelen is gevraagd welke voorwaarden hiervoor voor hen van belang zijn. Een aantal voorwaarden die zijn genoemd hebben betrekking op geld of winstkansen, de vrijheid en de gezondheid van de ondernemer. Tabel I.16b in bijlage I bevat een overzicht van alle gegeven voorwaarden.

18. Toekomstperspectief (n=17)

Het toekomstbeeld van een ondernemer is van invloed op de keuze om de onderneming al dan niet door te zetten. Aan de respondenten die hun onderneming willen doorzetten of hier nog over twijfelen is gevraagd hoe zij de toekomst van hun onderneming zien. Figuur 47 laat zien dat 82,4% (14) van de 17 respondenten positief (7) of zeer positief (7) over de toekomst zijn. Twee respondenten zien de toekomst negatief in, hoewel beide respondenten wel met de onderneming door willen gaan. De andere respondent die over het doorzetten van de onderneming twijfelt, is wel positief over de toekomst.

Figuur 47 - Het toekomstperspectief van de respondenten

19. Reden stopzetting (n=19)

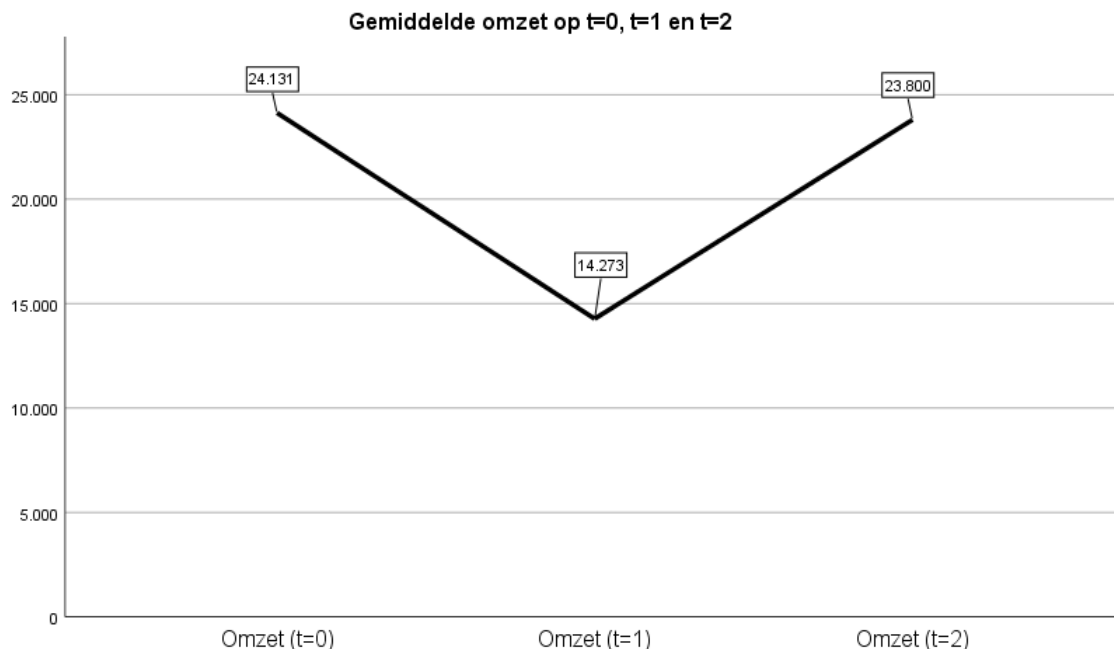
Aan de 19 respondenten die de onderneming niet doorzetten is gevraagd wat voor hen de reden hiervoor is. Argumenten die meer dan eenmaal werden genoemd zijn: gezondheids- en privéproblemen, te weinig inkomsten en stopzetting op advies vanwege gebrek aan levensvatbaarheid. Tabel I.17b in bijlage I bevat een overzicht van alle genoemde redenen.

Vergelijking resultaten over verschillende meetmomenten (t=0, t=1 en t=2)

Van een tiental vragenlijsten kunnen de antwoorden op t=0, t=1 en t=2 met elkaar vergeleken worden, omdat ze betrekking hebben op dezelfde respondent en onderliggende onderneming, die is voortgezet.² In deze paragraaf zijn de resultaten van drie kenmerken die op de verschillende momenten zijn gemeten nader met elkaar vergeleken: de omzet, het bedrijfsresultaat en de onttrekkingen. De uitkomsten bieden inzicht in hoe de financiële situatie van de betrokken ondernemingen zich tijdens de begeleiding ontwikkeld heeft.³

1. Omzet (n=10)

Van 10 respondenten is op drie momenten de omzet verkregen. Figuur 49 toont van de gemiddelde omzet van de 10 respondenten op de drie meetmomenten. De figuur toont een daling van de gemiddelde omzet op t=1 t.o.v. t=0. Op t=2 is de gemiddelde omzet weer op hetzelfde niveau als de omzet op t=0 (zie Figuur 48).

Figuur 48 - De gemiddelde omzet van de respondenten op t=0, t=1 en t=2

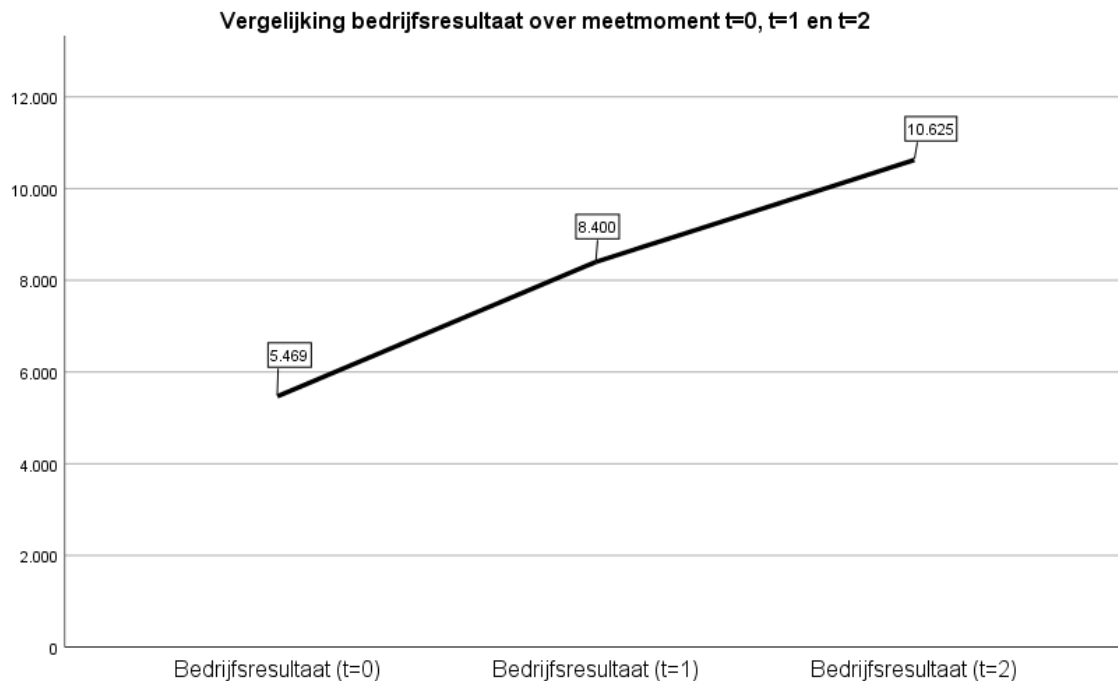
² Er kon op deze drie momenten een koppeling worden gemaakt tussen de vragenlijsten van 21 respondenten. 10 hiervan bevatten voldoende informatie om de uitkomsten op t=0, t=1 en t=2 voor wat betreft omzet met elkaar te kunnen vergelijken en 9 voor wat betreft bedrijfsresultaat en onttrekkingen.

De overige gekoppelde vragenlijsten vielen af, vanwege het ontbreken van gegevens over de omzet, het bedrijfsresultaat of de onttrekkingen op één van de drie momenten; vanwege een outlier bij de onttrekkingen en doordat van 10 respondenten op t=2 geen gegevens bekend zijn, doordat de ondernemingsactiviteiten zijn stopgezet.

³ Hierbij dient te worden opgemerkt dat er in dit overzicht gewerkt is met gemiddelden. Er is dus niet weergegeven hoe de ondernemingen individueel presteren.

2. Bedrijfsresultaat (n=9)

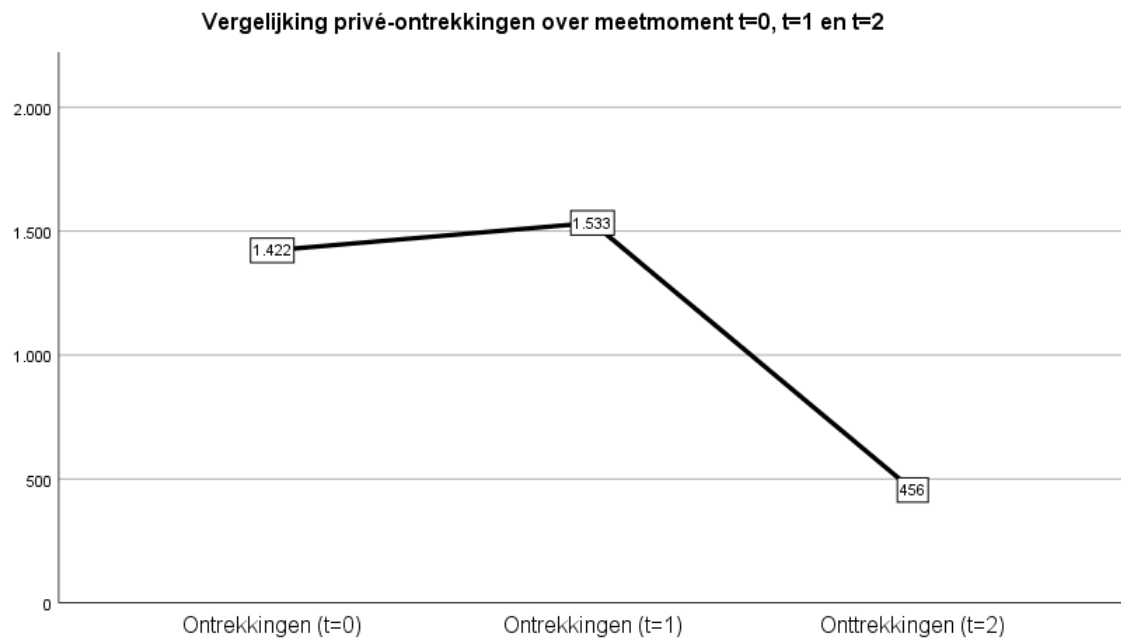
Van 9 respondenten zijn de bedrijfsresultaten (berekend over het afgelopen halfjaar) van hun onderneming op de drie verschillende meetmomenten bekend. Figuur 50 toont een overzicht van het gemiddelde bedrijfsresultaat van deze 9 respondenten op de drie momenten $t=0$, $t=1$ en $t=2$. Er is een duidelijke stijging van het gemiddelde bedrijfsresultaat te zien: het gemiddelde bedrijfsresultaat op $t=2$ is bijna verdubbeld ten opzichte van $t=0$.

Figuur 49 - Het gemiddelde bedrijfsresultaat van de respondenten op $t=0$, $t=1$ en $t=2$

3. Privé-onttrekkingen (n=9)

In totaal kan voor 9 respondenten een koppeling worden gemaakt tussen de privé-onttrekkingen op de drie verschillende meetmomenten. Figuur 51 toont een overzicht van de gemiddelde privé-onttrekkingen van deze 9 respondenten op de drie momenten $t=0$, $t=1$ en $t=2$. Na een kleine stijging, is er een daling van het bedrag van de privé-onttrekkingen te zien. De lagere privé-onttrekkingen zijn lastig te duiden. Als de deze onttrekkingen aan het hogere bedrijfsresultaat worden gekoppeld, dan zou een verklaring kunnen zijn dat er geld in de onderneming wordt gehouden en zakelijk wordt benut om zo de onderneming op kracht te helpen. Het kan ook betekenen dat het met de ondernemer beter gaat en hij of zij minder geld privé nodig heeft om rond te kunnen komen. Aangezien het gemiddelde van de onttrekkingen laag is, is het wel de vraag is of dit voldoende is. Op basis van de beperkte data die voorhanden is, is het vooralsnog niet mogelijk om daar uitsluitsel over te geven.

Figuur 50 - De gemiddelde privé-onttrekkingen van de respondenten op t=0, t=1 en t=2

Samenvatting, conclusie en aanbevelingen

In dit onderzoek zijn de antwoorden op de vragenlijsten van ondernemers die begeleid zijn door DNZO gedocumenteerd en geanalyseerd. Het gaat daarbij om drie verschillende vragenlijsten: één vragenlijst die de ondernemers hebben ingevuld bij de start van de begeleiding op $t=0$ ($n=169$), één vragenlijst die zij hebben beantwoord na afronding van de begeleiding op $t=1$ ($n=93$) en één vragenlijst die op $t=2$, een halfjaar tot een jaar na afronding van de begeleiding, is afgenomen ($n=36$). De vragenlijsten hebben als peilmoment 10 juli 2019. Dat is het moment waarop alle op dat moment ingevulde vragenlijsten voor het onderzoek zijn meegenomen. Een punt van aandacht is dat alle ingevulde vragenlijst afkomstig zijn van één Zaak: De Rotterdamse Zaak.

Het doel van het monitoronderzoek is om in kaart te brengen hoe ondernemingen en hun ondernemers die begeleiding ontvangen van de "Regionale Zaken" die zijn aangesloten bij DNZO, zich tijdens en na die begeleiding ontwikkelen.

Uit de vragenlijst op $t=0$ kunnen de volgende kenmerken van de aan de begeleiding deelnemende ondernemers worden achterhaald. 59,8% van de ondernemers die begeleiding ontvangen is man en 40,2% is vrouw. 57,4% van hen is afkomstig uit Rotterdam, de overige 42,6% is woonachtig in de omliggende gemeenten. De meest voorkomende hoogst genoten opleiding van de ondernemers is MBO (33,1%), gevolgd door HBO (24,9%). 39,6% van de ondernemers heeft meer dan 10 jaar ondernemerservaring en 60,4% meer dan 6 jaar ondernemerservaring.

Voor de aan de ondernemers verbonden bedrijven geldt het volgende: 53,8% van de bedrijven heeft als vestigingsplaats Rotterdam. De overige bedrijven zijn in de omliggende gemeenten gevestigd. De bedrijven zijn actief in veertien verschillende bedrijfstakken, waarvan de top 3 gevormd wordt door respectievelijk bouw, installatie en infrastructuur, groot- en detailhandel en zakelijke dienstverlening. In de meeste gevallen is de ondernemer een ZZP-er en is de rechtsvorm van zijn bedrijf een eenmanszaak. 30,2% van de ondernemingen bestaat korter dan 2 jaar en 26% langer dan 10 jaar.

Belangrijke redenen waarom betrokkenen een beroep doen op de begeleiding door DNZO zijn privé-omstandigheden, de impact van de economische crisis op hun bedrijf, het niet meer ontvangen van opdrachten en onvoldoende ondernemersvaardigheden. Een punt van aandacht voor DNZO is dat tot dusver alle ingevulde vragenlijsten afkomstig zijn van De Rotterdamse Zaak.

De omzet die de ondernemers met hun bedrijven genereren tonen een grote spreiding. Opmerkelijk is dat in 41,7% van de gevallen het bedrijfsresultaat bij de start van de begeleiding beneden €1 ligt. Het gemiddeld over het halfjaar voorafgaand aan de start van de begeleiding behaalde bedrijfsresultaat bedraagt €6.294 en de onttrekkingen komen in die periode gemiddeld uit op €1.243.

De meeste ondernemers die op $t=0$ begeleiding ontvangen van DNZO zijn positief over het voortzetten van hun onderneming: 73,5%. Van deze ondernemers ziet 79% het toekomstperspectief van het bedrijf positief in.

Uit de aan het einde van de begeleiding ingevulde vragenlijsten ($t=1$) blijkt dat 52,1% van de ondernemers een beroep heeft gedaan op de financiële hulp, 25,6% op de commerciële hulp en 22,2% op de fiscale hulp. Een deel van de ondernemers (zes in totaal) heeft gebruik gemaakt van zowel de financiële hulp als van de fiscale hulp. Zij geven aan door de ontvangen hulp nu beter in staat te zijn om een kredietaanvraag in te dienen en een belastingaangifte op te stellen. Verder vinden zij dat ze een beter inzicht hebben gekregen in hoe zij afspraken met schuldeisers kunnen maken en in bepaalde situaties dienen te handelen. Tenslotte geven de ondernemers aan door de ontvangen begeleiding beter afspraken met de belastingdienst te kunnen maken.

Voor 36 ondernemingen kunnen de op twee verschillende momenten ingevulde vragenlijsten op ondernemingsniveau worden vergeleken. Voor wat betreft de ontwikkeling van het bedrijfsresultaat bij deze ondernemingen blijkt hieruit dat van 3 van de ondernemingen het bedrijfsresultaat is verbeterd, terwijl van 6 van de ondernemingen het bedrijfsresultaat juist is gedaald. De overige 9 ondernemingen vallen op $t=1$ qua bedrijfsresultaat in dezelfde bandbreedte als op $t=0$. De terugval in bedrijfsresultaat van deze groep is aanzienlijk: waarschijnlijk betreft dit de groep die de onderneming stopzet.

De grootste groep respondenten (74,2%) kijkt op $t=1$ tevreden (32,3%) of zeer tevreden (41,9%) terug op de van DNZO ontvangen begeleiding. 12,9% van de respondenten is neutraal over de ontvangen dienstverlening en

12,9% van de respondenten is ontevreden (7,5%) of zeer ontevreden (5,4%) over de door DNZO verstrekte dienstverlening.

58,1% van de respondenten geeft op t=1 aan de onderneming te willen voortzetten. Als belangrijke voorwaarden voor voortzetting van de ondernemingsactiviteiten noemen de respondenten de beschikbaarheid van een financiële tegemoetkoming, de verbetering van de bedrijfsprestaties, financieringsmogelijkheden en een goede gezondheid. 80,6% van de respondenten die de onderneming doorzetten of hier nog over twijfelen ziet de toekomst positief of zeer positief in.

Financiële problemen door gebrek aan levensvatbaarheid en persoonlijke problemen zijn belangrijke en veel genoemde redenen op t=1 om de onderneming stop te zetten.

Indien het bedrijfsresultaat van de respondenten op t=2 wordt gekoppeld aan hun bedrijfsresultaat op t=1 (dat kan in 34 gevallen), blijkt dat in 8 gevallen sprake is van een daling van het bedrijfsresultaat en in 5 gevallen van een stijging van het bedrijfsresultaat op t=2 ten opzichte van t=1. In 19 gevallen blijft het bedrijfsresultaat ongeveer gelijk. De cijfers zijn wat teleurstellend, maar dit komt doordat ook het bedrijfsresultaat van ondernemingen waarvan de werkzaamheden inmiddels zijn stopgezet meetellen.

Om hierover een zuiverder beeld te krijgen, is van de ondernemingen waarvan de gegevens op t=0, t=1 en t=2 gekoppeld kunnen worden en die hun bedrijf hebben voortgezet de ontwikkeling van het bedrijfsresultaat gevolgd. Hieruit blijkt dat voor deze ondernemingen het gemiddelde bedrijfsresultaat op t=2 ten opzichte van t=0 bijna is verdubbeld: van 5.469 op t=0 tot 10.625 op t=2. Ondernemingen die worden voortgezet tonen derhalve gemiddeld in de loop der tijd een stijgend bedrijfsresultaat.

Net als op t=0 en t=1 is ook op t=2 het merendeel van de respondenten (72,3%,) tevreden (30,6%) of zeer tevreden (41,7%) over de de van DNZO ontvangen begeleiding. 11,1% van de respondenten (8) is hierover neutraal en 16,6% van de respondenten is ontevreden (8,3%) of zeer ontevreden (8,3%). De tevredenheid is het grootst onder de ondernemers die de onderneming willen voortzetten: 82,4%. Maar ook ondernemers die stoppen zijn tevreden: 61,1%.

De voortzetting van de onderneming kan als criterium worden gezien voor het meten van de effectiviteit van de dienstverlening, ofschoon het ondersteunen bij het stoppen van de bedrijfsactiviteiten of het inzichtelijk maken dat stoppen de beste keuze is ook van grote waarde is voor de ondernemers. Gezien de geringe aantallen kan hier nog niet van statistische significantie worden gesproken.

De uitkomsten van dit rapport geven een beeld van een aantal algemene, zakelijke en financiële kenmerken en gegevens van de ondernemers die aan de enquête hebben deelgenomen. Ook schetsen zij een beeld van het toekomstperspectief dat deze ondernemers hebben. Gezien de lage aantallen kunnen aan deze uitkomsten echter nog geen statistische significanties worden gekoppeld.

In een vervolgonderzoek raden wij aan om de vragenlijst op t=2 voor ondernemingen die op t=1 al gestopt zijn, iets te doen verschillen van de vragenlijst op t=2 voor ondernemingen die op t=1 nog zijn voortgezet. Hiermee wordt vervuiling van data voorkomen en kunnen wat diepgaandere analyses worden gedaan.

Wij hopen dat dit rapport u een goede indicatie geeft van de kenmerken van de ondernemingen en hun ondernemers die begeleiding van DNZO ontvangen en van de ontwikkeling van deze ondernemingen en hun ondernemers tijdens en na die begeleiding.

Bijlage I

Tabellen en figuren

1. Overige branches (n=9)

Overige branches
Naaiatelier
Fotografie
Dierenbranche
Dienstverlening
Toerisme
Dierenverzorging
Reparatie witgoed
Keuring en inspectie
Detective branche

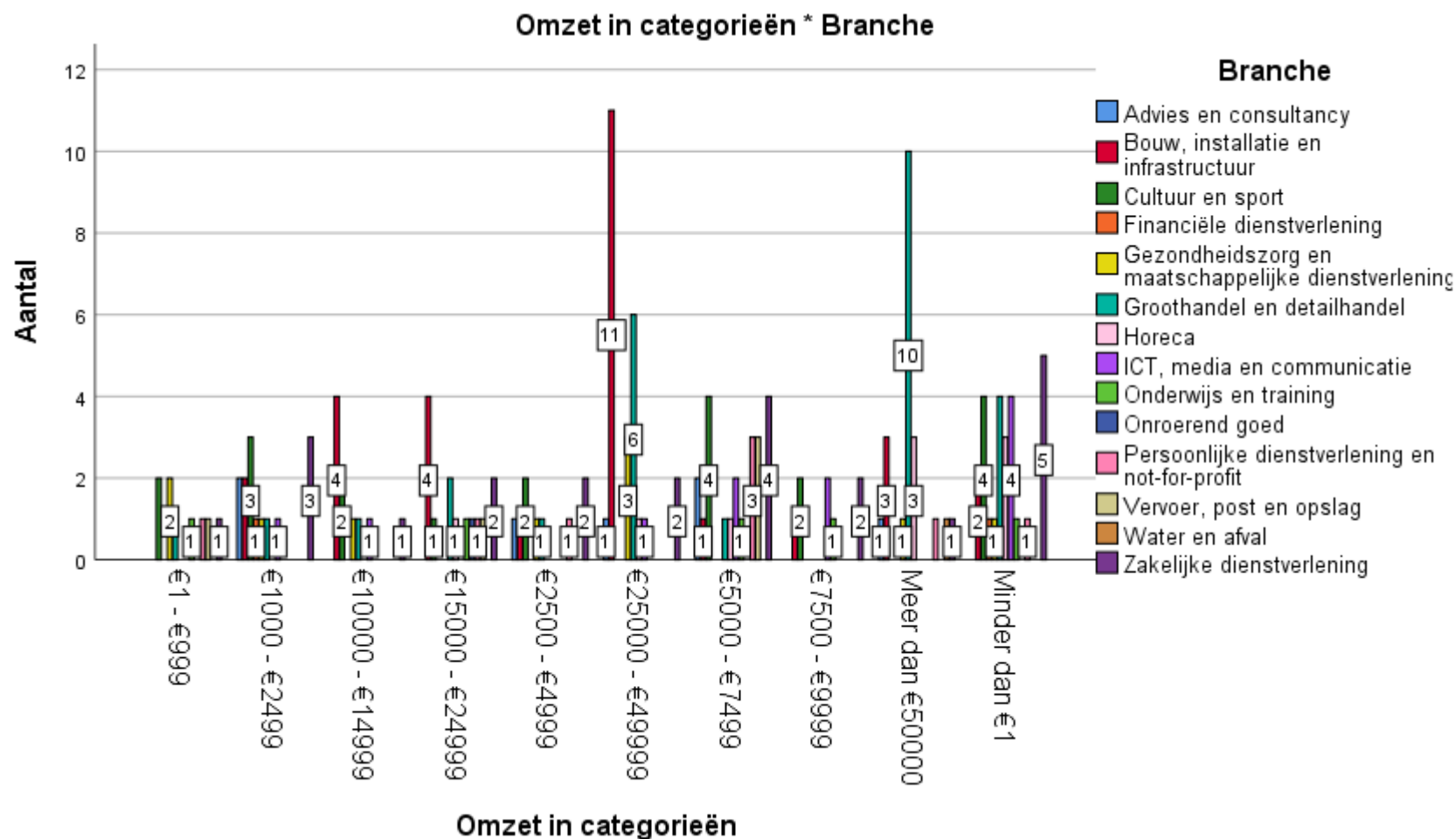
Tabel I.1 - De overige branches waarin de respondenten actief zijn

2. Jaren ondernemerservaring * Leeftijd onderneming n=169)
(t=0)

		Leeftijd onderneming			
		Minder dan 2 jaar	3-5 jaar	6-10 jaar	Meer dan 10 jaar
Jaren ondernemerservaring	Minder dan 2 jaar	22	1	1	-
	3-5 jaar	13	27	3	-
	6-10 jaar	4	5	24	2
	Meer dan 10 jaar	12	5	8	42

Tabel 1.2 - Het aantal jaren ondernemerservaring vergeleken met de leeftijd van de onderneming

3. Omzet in categorieën * Branche (n=167)
(t=0)

Figuur I.3 - De omzet van de respondenten ingedeeld in categorieën vergeleken met de branche waarin de respondenten actief zijn

		Branche													
		Advies en consultancy	Bouw, installatie en infrastructuur	Cultuur en sport	Financiële dienstverlening	Gezondheidszorg en maatschappelijke	Groothandel en detailhandel	Horeca	ICT, media en communicatie	Onderwijs en training	Onroerend goed	Persoonlijke dienstverlening en not-for-profit	Vervoer, post en opslag	Water en afval	Zakelijke dienstverlening
Omzet in categorieën	Niet of foutief ingevuld (N/A)	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Minder dan €1	-	2	4	1	1	4	3	4	1	-	1	-	-	5
	€1 - €999	-	-	2	-	2	1	-	-	1	-	1	1	-	1
	€1000 - €2499	2	2	3	1	1	1	-	1	-	-	-	-	-	3
	€2500 - €4999	1	1	2	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-	2
	€5000 - €7499	2	1	4	-	-	1	1	2	1	-	3	3	-	4
	€7500 - €9999	-	1	2	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	2
	€10000 - €14999	-	4	2	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	1
	€15000 - €24999	-	4	1	-	-	2	1	-	1	1	1	1	-	2
	€25000 - €49999	1	11	-	-	3	6	1	1	-	-	-	-	-	2
	Meer dan €50000	1	3	-	-	1	10	3	-	-	-	1	-	1	1

Tabel I.3 - De omzet van de respondenten ingedeeld in categorieën vergeleken met de branche waarin de respondenten actief zijn (n=167)⁴

⁴ Om deze en soortgelijke tabellen meer overzichtelijk te maken, is elke "0" vervangen door een "-". Hierdoor is het bijvoorbeeld bij de vergelijkingen tussen verschillende meetmomenten gemakkelijker om veranderingen te zien.

3. Overige oorzaken problemen (t=0)

Overige oorzaken problemen
Startup; bekendheidsontwikkeling verloopt traag. Marketingmiddelen tekort en verschuiving in de concurrentie.
Concurrenten
Te duur leven
Rechtszaak, overlijden, aanval verhuurder
Ongelukkig geïnvesteerd
Ziekte
Onvoldoende opdrachten
SCHULDEN
Vast project is gestopt
Niet meegaan met veranderingen
Slechte voorjaar/zomer
Reparaties
Schulden
Onvoldoende voorraad
Net afgestudeerd
Groeiende....Geen schulden o.i.d.
Te weinig financiën
Factuur die te laat worden betaald
Niet betalende klanten
Geen medewerking uitkeringsinstantie

Wanbetalers

Wegvallen grote klant

Opdrachten niet goed uitgevoerd, omdat ik niet de juiste mensen kon vinden. Zelf niet goed heb gefunctioneerd.

Inbraak en te weinig startkapitaal

Seminar georganiseerd dat misliep

Verkeerde compagnonkeuze

Schulden

Verkeerde boekhouder

Financiële investeringen

Afschaffen VAR

Te weinig middelen

Conflict met verhuurder

Bouw AZC Beverwaard

Brand

Opstartproblemen als beginnende ondernemer

Aannemer betaalde niet

Marges worden kleiner

Nog net in problemen

Geen doorgroeimogelijkheid

Straat opgebroken voor twee en een halve maand

Beperkt budget

Al diverse projecten ingezet, nog geen revenuen

DBA

VAR-gedoe

Een erg snelle belastingdienst, in 2016 inkomensachteruitgang door overgang WW naar WW-Plus (bijna gehalveerd) en geen grote opdrachten gehad zoals in 2015. Ongeveer ruim €5000 inkomensachteruitgang. Ook in de problemen omdat ik degenen ben geweest die voor kunstenaarscollectiefje de zakenrekening ging openen en dus in moest schrijven bij kamer van koophandel.

Werkeloos geraakt

Tabel 1.3 - De overige oorzaken van problemen volgens de respondenten

4. Omzet (t=1) * Omzet (t=0) (n=36)
(t=0 en t=1)

		t=1										
		N/A	Minder dan €1	€1 - €999	€1000 - €2499	€2500 - €4999	€5000 - €7499	€7500 - €9999	€10000 - €14999	€15000 - €24999	€25000 - €49999	Meer dan €50000
t=0	N/A	-	9	-	1	1	1	1	-	1	1	1
	Minder dan €1	-	5	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	€1 - €999	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	€1000 - €2499	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	€2500 - €4999	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	€5000 - €7499	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
	€7500 - €9999	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	€10000 - €14999	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-
	€15000 - €24999	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	€25000 - €49999	-	-	1	-	-	-	-	-	1	1	1
	Meer dan €50000	-	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-

Tabel I.4 - De omzet op t=1 vergeleken met de omzet op t=0

5. Omzet (t=2) * Omzet (t=1) (n=38)
(t=1 en t=2)

		t=2										
		N/A	Minder dan €1	€1 - €999	€1000 - €2499	€2500 - €4999	€5000 - €7499	€7500 - €9999	€10000 - €14999	€15000 - €24999	€25000 - €49999	Meer dan €50000
t=1	N/A	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Minder dan €1	-	9	-	-	2	1	1	1	-	1	2
	€1 - €999	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	€1000 - €2499	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	€2500 - €4999	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	€5000 - €7499	-	1	-	-	-	-	-	-	2	-	-
	€7500 - €9999	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	€10000 - €14999	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
	€15000 - €24999	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	€25000 - €49999	-	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-
	Meer dan €50000	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1

Tabel I.5 - De omzet op t=2 vergeleken met de omzet op t=1

6. **Onttrekkingen (t=1) * Onttrekkingen (t=0) (n=36)**
(t=0 en t=1)

		t=1								
		N/A	Minder dan €1	€1 - €499	€500 - €999	€1000 - €1499	€1500 - €1999	€2000 - €2499	€2500 - €4999	Meer dan €5000
t=0	N/A	-	9	1	2	2	2	-	-	-
	Minder dan €1	-	5	-	1	-	-	-	-	-
	€1 - €499	-	1	-	-	-	1	-	-	-
	€500 - €999	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	€1000 - €1499	-	1	-	1	1	-	-	-	1
	€1500 - €1999	-	-	1	-	1	1	-	-	-
	€2000 - €2499	-	-	-	-	-	1	-	1	-
	€2500 - €4999	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Meer dan €5000	-	-	-	-	-	-	-	-	1

Tabel I.6 - De privé-onttrekkingen van de respondenten op t=1 vergeleken met de onttrekkingen op t=0

7. **Onttrekkingen (t=2) * Onttrekkingen (t=1) (n=36)**
(t=1 en t=2)

		t=2								
		N/A	Minder dan €1	€1 - €499	€500 - €999	€1000 - €1499	€1500 - €1999	€2000 - €2499	€2500 - €4999	Meer dan €5000
t=1	N/A	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Minder dan €1	-	12	1	1	-	2	-	1	-
	€1 - €499	-	1	-	-	-	-	-	1	-
	€500 - €999	-	1	1	1	-	-	1	-	-
	€1000 - €1499	-	3	-	-	-	-	1	-	-
	€1500 - €1999	-	3	1	-	-	-	-	1	-
	€2000 - €2499	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	€2500 - €4999	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Meer dan €5000	-	1	-	-	-	-	-	-	1

Tabel I.7 - De privé-onttrekkingen van de respondenten op t=2 vergeleken met de onttrekkingen op t=1

8. Doorzetting (t=1) * Doorzetting (t=0) (n=36)
(t=0 en t=1)

		t=1			
		N/A	Ja	Nee	Weet ik nog niet
t=0	N/A	-	9	7	-
	Ja	-	9	2	1
	Nee	-	-	5	1
	Weet ik nog niet	-	1	-	1

Tabel I.8 - De doorzetting van de onderneming op t=1 vergeleken met de doorzetting op t=0

9. Doorzetting (t=2) * Doorzetting (t=1) (n=36)
(t=1 en t=2)

		t=2			
		N/A	Ja	Nee	Weet ik nog niet
t=1	N/A	-	-	-	-
	Ja	-	16	3	-
	Nee	-	-	13	1
	Weet ik nog niet	-	-	3	-

Tabel I.9 - De doorzetting van de onderneming op t=2 vergeleken met de doorzetting op t=1

10. Toekomstperspectief (t=1) * Toekomstperspectief (t=0) (n=36)
(t=0 en t=1)

		t=1					
		N/A	Zeernegatief	Negatief	Neutraal	Positief	Zeerpositief
t=0	N/A	12	-	-	2	4	4
	Zeernegatief	-	-	-	-	-	-
	Negatief	-	-	1	-	1	-
	Neutraal	-	-	-	-	-	-
	Positief	2	-	-	1	5	-
	Zeerpositief	-	-	-	-	-	4

Tabel I.10 - Het toekomstperspectief van de respondenten op t=1 vergeleken met het toekomstperspectief op t=0

11. Toekomstperspectief (t=2) * Toekomstperspectief (t=1)
(t=1 en t=2)

		t=1					
		N/A	Zeer negatief	Negatief	Neutraal	Positief	Zeer positief
t=0	N/A	13	-	-	-	1	-
	Zeer negatief	-	-	-	-	-	-
	Negatief	1	-	-	-	-	-
	Neutraal	2	-	-	1	-	-
	Positief	2	-	2	-	6	-
	Zeer positief	1	-	-	-	-	7

Tabel I.11 - Het toekomstperspectief van de respondenten op t=2 vergeleken met het toekomstperspectief op t=1

12. Overige statussen van de onderneming
(t=1)

Overige statussen onderneming
Slapend
Onduidelijk op dit moment
Faillissement
Twijfel
Opgeschoven naar de nabije toekomst omdat ik als zzp-er nu erg veel werk heb en dus geen tijd c.q. energie heb me op de nieuwe onderneming te richten
Ik ga door met mijn onderneming maar in een ander vak
Doorstart
Ik overweeg een beëindiging van mijn bedrijf
Misschien
Ik denk na over stoppen

Tabel I.12 - De overige antwoorden van respondenten over de status van de onderneming

13.

Status (t=2) * Status (t=1)

(t=1 en t=2)

		t=2			
		N/A	Ik ga door met mijn onderneming	Ik ben voornemens te gaan stoppen	Ik ben inmiddels gestopt
t=1	N/A	-	1	-	1
	Ik ga door met mijn onderneming	-	16	-	2
	Ik ben voornemens te gaan stoppen	-	-	1	1
	Ik ben inmiddels gestopt	-	-	-	14

Tabel I.13 - De status van de onderneming op t=2 vergeleken met de status op t=1

14. **Tevredenheid dienstverlening (t=2) * Tevredenheid dienstverlening (t=1)**
(t=1 en t=2)

		t=2				
		Ze er ontevreden	Ontevreden	Neutraal	Tevreden	Ze er tevreden
t=1	Ze er ontevreden	-	-	-	-	1
	Ontevreden	1	-	1	-	1
	Neutraal	-	2	2	-	-
	Tevreden	-	-	1	5	4
	Ze er tevreden	2	1	-	6	9

Tabel I.14 - De doorzetting van de onderneming op t=2 vergeleken met de doorzetting op t=1

15. **Aanvraag BBZ (t=2) * Aanvraag BBZ (t=1)**
(t=1 en t=2)

		t=2		
		Ja	Nee	Weet ik nog niet
t=1	Ja	-	15	5
	Nee	-	5	5
	Weet ik nog niet	-	3	3

Tabel I.15 - De aanvraag van de respondenten in het kader van het Besluit Bijstand voor Zelfstandigen (BBZ) op t=2 vergeleken met de aanvraag op t=1

16. **Voorwaarden doorzetting**
(t=1 en t=2)

Voorwaarden doorzetting (t=1)
Tot ik 67 ben
Toekenning BBZ
Motivatie
Lening
Dat ik genoeg winst maak voor m'n maandelijkse lasten en af te betalen schulden
Als ik vanaf nu mijn administratie in orde kan houden, ga ik er zeker meer door
Hopelijk een enorme stijging
Dat orders snel gaan komen, voorwaarden zijn gecreëerd
Gezondheid

Mogelijkheid van verwante activiteiten verder ontplooiën

Om de studiekosten van mijn kinderen te betalen

Meer inzicht in hoe zaken aan te pakken

Een mogelijkheid tot herfinanciering, door mijn leeftijd is een BBZ niet mogelijk en Qcredits heeft mij ook afgewezen

Genoeg geld

Krediet

Schulden aflossen

Ligt aan BBZ

Gaat nu gewoon door

Schulden oplossen

Mijn passie

Krediet en goede administratie bijhouden

Goede branche

Doorgaan

Groei in alles

Wet DBA

Vrijheid, flexibiliteit markt trekt aan

Meer omzet draaien

Goede administratie en een team

Niets

Een goede administratie

Dat ik één dag in de week vrij kan houden om mij met de nieuwe onderneming bezig te houden.

Lening ontvangen

Mijn passie voor mijn werk

Dat de BBZ eenvoudiger word en genoeg klanten

Potentieel

Vertrouwen

Ambitie, potentie

Potentie

Continuïteit

Continueren groei

Levensvatbaarheid

Creatieve vrijheid

Betere kwaliteit producten

Ochtendzon

Ik snap deze vraag niet goed

Dat de opdrachten efficiënter worden opgepakt en zorgen dat de klanten voorafgaand en tijdig betalen

Lichamelijke gezondheid

Mijn onderneming heeft alleen kans van slagen wanneer ik actiever ben in de media en in het onderhouden van contacten met verwijzers

Klanten die omzet genereren

Financiële ondersteuning

Dat alles weer op de rit is en blijft

Het is eigenlijk een betaalde hobby, geniet van het lesgeven en de performances. Dit blijft voorlopig zo.

Betere werkplek en goede regeling met schuldeisers en een goede accountant

Meer omzet in bedrijf kunnen binnenhalen

Branche wijzigen

Dat de gezondheidssituatie van mijn dochter goed blijft

Financiële stabiliteit in inkomen en uitgaven (m.a.w. dat mijn inkomsten hoger dan op dit moment worden.)

goede begeleiding in administratie

gezondheid

nieuwe markt/richting

Het gaat beter

Tabel I.16a - De voorwaarden volgens respondenten voor de doorzetting van hun onderneming op t=1

Voorwaarden doorzetting (t=2)

Hij kan heel slecht voor een baas werken, wilt zijn eigen bedrijf hebben

Genoeg geld

Fatsoenlijk kunnen leven, rondkomen. Genoeg klanten.

3500 euro per maand

Gezondheid voor de ondernemer

Loop goed

Ik moet de juiste mensen om mij heen hebben. Een juiste aanpak, ook qua mensen die mij coachen.

Enorme enthousiasme voor ondernemen

Dat het product en de markt waarin hij opereert blijft groeien.

Ik wil boven de bijstand uitkomen.

Winstkansen.

Zelf beslissen over eigen tijd / zelf invloed.

De markt trekt aan en er is veel vraag.

Ze wilt parttime doorgaan, vanwege privé-omstandigheden. Ze vindt het heel erg leuk om te doen en wilt dus niet stoppen.

Wilt rijk worden

Geen geld verliezen, betaald worden, gezonde onderneming.

Levensvatbaarheid

Tabel I.16b - De voorwaarden volgens respondenten voor de doorzetting van hun onderneming op t=2

17.

Redenen stopzetting

(t=1 en t=2)

Redenen stopzetting (t=1)

Met stoppen van RBZ

Loondienst

Ander werk

Schulden

Per 2017 in loondienst

Te weinig inkomsten

Moet te veel geld investeren en ben niet gegarandeerd dat ik het terugkrijg

Met de crisis is het niet mogelijk alles te betalen, zoals belastingen de omzet is met 30 tot 40% gedaald.

Ouderdom

Gezondheidsprobleem

Gezondheidsproblemen

Faillissement

Huur werd opgezegd

Geen groei

Gezondheidsredenen en verkoop

Betalingsachterstand, te lage omzet

Er zat geen toekomst meer in. Minder klanten, ziekte

Omdat ik geen vertrouwen heb in de vof, de omzet liep hard terug.

Weinig tot geen inkomsten

Te weinig inkomsten

Doordat mijn partner ziek werd.

Onvoldoende winst

Inkomsten te laag

Failliet

Tijden zijn veranderd en compagnon is met pensioen

Niet rendabel

Tabel 1.17a - De redenen van de respondenten voor de stopzetting van hun onderneming

Redenen stopzetting (t=2)

Relatie ging over

Te weinig omzet, teveel aan zijn hoofd, privéredenen en er geen zin meer in.

Vanwege de leeftijd.

Niet genoeg inkomsten

Teveel energie en druk om de onderneming staande te houden.

Financieel ging het niet goed. kreeg niet genoeg geld.

Gezondheidsproblemen van de ondernemer

Het bedrijf was niet levensvatbaar genoeg volgens RBZ, mevrouw kreeg een burn out.

Niet genoeg geld.

Ging lichamelijk en financieel niet meer

Een jaar na het traject vond de gemeente dat het niet levensvatbaar genoeg was.

Heel veel verlies, ging niet meer financieel en lichamelijk.

Financieel ging het niet meer en ziek geweest.

Ging financieel niet meer.

Het zit er niet meer in, geen zin meer. Ziekte.

Privéredenen, mensen overleden. Te druk, verder onder andere naam en bedrijfsvorm.

Het bedrijf was niet meer levensvatbaar. Veranderingen op korte termijn mochten niet baten.

Er was geen werk in.

Hij wist niet meer hoe hij verder moest, door zijn schulden en drukte.

Tabel 1.17b - De redenen van de respondenten voor de stopzetting van hun onderneming

18. Verbetersuggesties dienstverlening (t=2)

Verbetersuggesties dienstverlening

Meer met de klant bezig zijn. Meer dan alleen huiswerk geven en iemand hebben die je echt kan helpen.

Alles moet sneller

Echt helpen tot het echt klaar is en niet alleen alles op papier maar tot het einde helpen. Aangifte kan DRZ niet doen met de papieren kan de belastingdienst niets.

Het duurde erg lang. Werkzaamheden gingen niet goed.

Hulp bij opstellen van contracten voor bedrijf cliënt.

Duurt heel lang, bijna een half jaar

Client betrekken/informereren werkzaamheden van DRZ. Cl. Weinig tot niet geïnformeerd. Neutraal, want traject was van korte duur en mevrouw werd niet betrokken.

Personeel onaardig, geen hulp

Ondersteuning bij maken jaarrekening? Wel ondersteuning gekregen bij maken dsp.

Met Nino de stagiair was het traject heel fout gelopen. Nadat Zoey het over heeft genomen ging het goed.

Julie werken achterstevoren. Eerst een plan en daarna financieel. Dus doe dit andersom om de ondernemer niet te vaak langs te laten komen voor niks. Het duurt te lang.

Minder lange periode. Te lange periodes tussen contactmomenten. Opstellen begroting, moet meer gekeken worden naar werkelijke cijfers niet naar de verwachtingen van de ondernemer, kan te rooskleurig zijn. Rekening houden met tegenslag. Liever meevallen dan tegenvallen.

De communicatie kon beter. Er is veel misgegaan.

De Rotterdamse Zaak kon niet veel helpen vanwege onkunde, omdat de mensen te jong waren. De OKB heeft wel goed kunnen helpen.

Heel goed eindproduct, maar het duurde erg lang.

Een korter traject, niet alleen financieel, maar ook commercieel.

Periode duurde te lang, mevrouw had het al moeilijk.

Diegene die de administratie heeft gedaan verdient veel lof. Cindy verdient deze lof.

Verkeerde inboeking gedaan. Jullie waren mijn gegevens kwijt en ik moest dit zelf terugzoeken.

Duurt wel lang, maar de hulp is goed.

De focus ligt op de student, niet op de ondernemer. Wanneer ik dit had geweten had ik niet gekomen. DRZ is beter voor beginnende ondernemers die alles nog moeten leren.

Je krijgt te weinig uitleg over wat wij doen en wat er moet gebeuren.

Tabel 1.18 - De overige antwoorden van respondenten over de status van de onderneming

Bijlage II

Vragenlijst t=0

Welkom bij het monitoronderzoek van De Rotterdamse Zaak.

In dit onderzoek wordt gekeken naar de ontwikkeling van de ondernemers die begeleiding ontvangen vanuit De Rotterdamse Zaak. In totaal bestaat het onderzoek uit drie meetmomenten; aan de start, halverwege en aan het einde van het begeleidingstraject. Deze vragenlijst is de eerste van deze reeks en wordt ingevuld aan het begin van het begeleidingstraject.

Dit onderzoek wordt uitgevoerd door:

Sectie A:

A1. Voer hier uw unieke DRZ-nummer in om verder te gaan

Sectie B: Algemene gegevens

B1. Voorletter(s) en achternaam (niet verplicht)

B2. Geboortedatum

B3. Geslacht

Vrouw ☐

Man ☐

B4. Postcode van uw woonplaats (vier cijfers en twee letters)

Dit is de postcode van de plaats waar u woont en is meestal de plaats waar u ingeschreven staat in het bevolkingsregister.

B5. Hoogst genoten opleiding

- Basisonderwijs ☐
- Lager Beroepsonderwijs (LBO / VMBO) ☐
- Middelbaar algemeen voorbereidend onderwijs (MAVO) ☐
- Middelbaar beroepsonderwijs (MBO) ☐
- Hoger algemeen voorbereidend, wetenschappelijk onderwijs (HAVO / VWO) ☐
- Hoger beroepsonderwijs (HBO) ☐
- Wetenschappelijk onderwijs (WO) ☐
- Anders, namelijk: ☐

Anders, namelijk:

B6. Hoe lang woont u in Nederland?

- 20 jaar of langer ☐
- 10 tot 19 jaar ☐
- 5 tot 9 jaar ☐
- 0 tot 4 jaar ☐

Sectie C: Zakelijke gegevens

C1. Postcode van de vestigingsplaats van de onderneming (vier cijfers en twee letters)

De postcode van de plaats waar uw onderneming volgens het handelsregister gevestigd is.

C2. Branche van de onderneming

Dit zijn de branches volgens het Ondernemersplein. Voor uitleg over de branches zie <http://www.ondernemersplein.nl/sectorinformatie/>.

Advies en consultancy	☐
Agrosector (land- of tuinbouw)	☐
Bouw, installatie en infrastructuur	☐
Cultuur en sport	☐
Delfstoffen	☐
Energie	☐
Financiële dienstverlening	☐
Gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening	☐
Groothandel en detailhandel	☐
Horeca	☐
ICT, media en communicatie	☐
Industrie	☐
Onderwijs en training	☐
Onroerend goed	☐
Persoonlijke dienstverlening en not-for-profit	☐
Vervoer, post en opslag	☐
Water en afval	☐
Zakelijke dienstverlening	☐
Anders/toelichting	☐

Anders/toelichting

C3. Rechtsvorm van de onderneming

Eenmanszaak ☐

B.V. ☐

N.V. ☐

Maatschap ☐

V.O.F. ☐

Anders, namelijk: ☐

Anders, namelijk:

C4. Bent u zzp'er of heeft u medewerkers in dienst?

Ik ben zzp'er ☐

Ik heb medewerkers in dienst ☐

C5. Hoeveel medewerkers heeft u in dienst?

1 - 2 medewerkers ☐

3 - 5 medewerkers ☐

6 - 10 medewerkers ☐

11 of meer medewerkers ☐

C6. Hoe lang bestaat uw huidige bedrijf?

0-2 jaar ☐

3-5 jaar ☐

6-10 jaar ☐

Meer dan 10 jaar ☐

C7. Hoeveel jaar ondernemerservaring heeft u?

0-2 jaar ☐

3-5 jaar ☐

6-10 jaar ☐

Meer dan 10 jaar ☐

**C8. Wat heeft ervoor gezorgd dat u in de problemen bent geraakt?
(meerdere keuzes mogelijk)**

Privé omstandigheden zoals scheiding, ziekte, overlijden ☐

- Economische crisis ☐
- Nieuwe concurrentie door bijvoorbeeld webshops ☐
- Geen opdrachten meer ☐
- Onvoldoende ondernemersvaardigheden ☐
- Kleine markt, lastig te bereiken (specifieke doelgroepen) ☐
- Slecht debiteurenbeheer ☐
- Taalproblemen ☐
- Gebrek aan kennis over markten ☐
- Seizoensgebondenheid ☐
- Te weinig/onvoldoende scholing ☐
- Niet meegaan met veranderingen of marktontwikkelingen ☐
- Overige ☐

Overige

Sectie D: Financiële gegevens

D1. Wat was de omzet van uw onderneming over de afgelopen periode (half jaar)?

Laat bij het invoeren punten of komma's achterwege. Indien het bedrag negatief is, typ dan na het invoeren van het minteken door, zodat de foutmelding verdwijnt.

D2. Wat was het bedrijfsresultaat van uw onderneming over de afgelopen periode (half jaar)?

Het bedrijfsresultaat is wat overblijft, wanneer de bedrijfskosten van de netto omzet afgetrokken worden.

Laat bij het invoeren punten of komma's achterwege. Indien het bedrag negatief is, typ dan na het invoeren van het minteken door, zodat de foutmelding verdwijnt.

D3. Hoeveel geld onttrekt u per maand uit uw onderneming voor privégebruik? (exclusief aflossing van schulden)

Sectie E: Toekomst

E1. Gaat u door met uw onderneming?

Ja ☐

Nee ☐

Weet ik nog niet ☐

E2. Hoe ziet u uw toekomst?

Zeer negatief *Negatief* *Neutraal* *Positief* *Zeer positief*

Hoe ziet u de toekomst van uw onderneming? ☐ — ☐ — ☐ — ☐ — ☐

Hartelijk dank voor het invullen van deze enquête. Indien u nog vragen hebt kunt u contact opnemen met uw contactpersoon van De Rotterdamse Zaak.

A5. Wat is op dit moment de status van uw onderneming?

Ik ben inmiddels gestopt ☐☐

Ik ben voornemens te gaan stoppen ☐

4

Ik ga door met mijn onderneming ☐

4

Anders, namelijk:

↓

Anders, namelijk:

[illegible]

Sectie B: Dienstverlening De Rotterdamse Zaak

B1. Van welke diensten heeft u gebruik gemaakt?

Financieel, zoals opstellen jaarrekening, opstellen schuldenoverzicht, leren inboeken

□

Commercieel, zoals opstellen doorstartplan, opstellen (delen van) ondernemingsplan

☐

Fiscaal, zoals voorbereiden en hulp bij aangifte(n), contact met Belastingdienst

7

Anders, namelijk:

Anders, namelijk:

[illegible]

B2. Waar heeft De Rotterdamse Zaak u het meeste mee geholpen?

Selecteer wat van toepassing is en rangschik deze met de belangrijkste bovenaan.

☐ Ik kan nu een aanvraag indienen voor een krediet bij een bank of bij de gemeente

7

Ik kan nu afspraken maken met de schuldeisers

7

Ik weet nu beter wat ik kan doen en wat er nodig is voor een succesvolle onderneming

□

Ik kan nu afspraken maken met de Belastingdienst

□

Ik kan nu een aangifte of aangiften indienen bij de Belastingdienst

□

Ik kan nu zelf mijn boekhouding bijhouden

□

Ik ga nu wijzigingen aanbrengen in de strategie van mijn onderneming zoals het richten op een andere markt, assortimentswijziging etc.

7

B3. Is er naast bovengenoemde punten nog iets anders dat u in het bijzonder heeft geholpen?

Nec ☐

Ja, namel i jk:

Ja, nameljk:

[illegible]

B4. Hoe kijkt u terug op de dienstverlening van De Rotterdamse Zaak?

Zeers
ontevreden Ontevreden Neutraal Tevreden Zeers
tevrede

Sectie C: Financiële gegevens

C1. Wat was de omzet van uw onderneming over de afgelopen periode (half jaar)?

[illegible]

C2. Wat was het bedrijfsresultaat van uw onderneming over de afgelopen periode (half jaar)?

Het bedrijfsresultaat is wat overblijft, wanneer de bedrijfskosten van de netto omzet afgetrokken worden.

[illegible]

C3. Hoeveel geld onttrekt u per maand uit uw onderneming voor privégebruik? (exclusief aflossing van schulden)

[illegible]

Sectie D: Toekomst

D1. Gaat u een aanvraag voor bijzondere bijstand voor zelfstandigen (BBZ) indienen of heeft u dit inmiddels gedaan?

Ja ☐

Nec ☐

Weet ik nog niet ☐

D2. Gaat u door met uw onderneming?

Ja ☐

Nee ☐

Weet ik nog niet ☐

D3. Wat ziet u als voorwaarde(n) om door te gaan met uw onderneming?

[illegible]

D4. Hoe ziet u de toekomst van uw onderneming?

Hoe ziet u de toekomst van uw onderneming?

Zeet negatief	Negatief	Neutraal	Positief	Zeet positief
☐	☐	☐	☐	☐

D5. Wat is de voornaamste reden dat u stopt met uw onderneming?

[illegible]

Hartelijk dank voor het invullen van deze enquête. Indien u nog vragen hebt kunt u contact opnemen met uw contactpersoon van De Rotterdamse Zaak.

Vragenlijst t=2

Welkom bij het monitoronderzoek van De Rotterdamse Zaak.

In dit onderzoek wordt gekeken naar de ontwikkeling van de ondernemers die begeleiding ontvangen vanuit De Rotterdamse Zaak. In totaal bestaat het onderzoek uit drie meetmomenten; aan de start, halverwege en aan het einde van het begeleidingstraject. Deze vragenlijst is de derde van deze reeks en wordt ingevuld een half jaar tot een jaar na het einde van het begeleidingstraject.

Dit onderzoek wordt uitgevoerd door:

Sectie A:

A1. Voer hier uw unieke DRZ-nummer in om verder te gaan

Sectie B: Algemene gegevens

B1. Voorletter(s) en achternaam (niet verplicht)

B2. Geboortedatum

B3. Geslacht

Vrouw ☐

Man ☐

B4. Postcode van uw woonplaats (vier cijfers en twee letters)

Dit is de postcode van de plaats waar u woont en is meestal de plaats waar u ingeschreven staat in het bevolkingsregister.

B5. Bent u in de tussentijd verhuisd?

Ja ☐

Nee ☐

B6. Wat is de postcode van uw vorige woonplaats (vier cijfers en twee letters)

Dit is de woonplaats waar u tijdens uw traject bij De Rotterdamse Zaak verbleef.

B7. Wat is op dit moment de status van uw onderneming?

Ik ben inmiddels gestopt ☐

Ik ben voornemens te gaan stoppen ☐

Ik ga door met mijn onderneming ☐

Anders, namelijk: ☐

Anders, namelijk:

Sectie C: Dienstverlening De Rotterdamse Zaak

C1. Hoe kijkt u terug op de dienstverlening van De Rotterdamse Zaak?

Ze er on te vre den	On te vre den	Ne utra al	Te vre den	Ze er te vre den
☐	☐	☐	☐	☐

C2. Heeft u suggesties voor de verbetering van de dienstverlening?

Ja ☐

Nee ☐

C3. Welke suggesties heeft u voor de verbetering van de dienstverlening?

Sectie D: Financiële gegevens

D1. Wat was de omzet van uw onderneming over de afgelopen periode (half jaar)?

Laat bij het invoeren punten of komma's achterwege. Indien het bedrag negatief is, typ dan na het invoeren van het minteken door, zodat de foutmelding verdwijnt.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

D2. Is uw omzet ten opzichte van het half jaar ervoor gestegen, gelijk gebleven of gedaald?

Gestegen ☐

Gelijk gebleven ☐

Gedaald ☐

D3. Wat was het bedrijfsresultaat van uw onderneming over de afgelopen periode (half jaar)?

Het bedrijfsresultaat is wat overblijft, wanneer de bedrijfskosten van de netto omzet afgetrokken worden.

Laat bij het invoeren punten of komma's achterwege. Indien het bedrag negatief is, typ dan na het invoeren van het minteken door, zodat de foutmelding verdwijnt.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

D4. Is uw bedrijfsresultaat ten opzichte van het half jaar ervoor gestegen, gelijk gebleven of gedaald?

Gestegen ☐

Gelijk gebleven ☐

Gedaald ☐

D5. Hoeveel geld onttrekt u per maand uit uw onderneming voor privégebruik? (exclusief aflossing van schulden)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

D6. Heeft u ten opzichte van het half jaar ervoor meer, evenveel of minder geld onttrokken voor privégebruik?

Meer ☐

Evenveel ☐

Minder ☐

Sectie E: Toekomst

E1. Heeft u een aanvraag voor bijzondere bijstand voor zelfstandigen (BBZ) ingediend?

Ja ☐

Nee ☐

E2. Is deze aanvraag toegekend?

Ja ☐

Nee ☐

E3. Gaat u door met uw onderneming?

Ja ☐

Nee ☐

Weet ik nog niet ☐

E4. Wat ziet u als voorwaarde(n) om door te gaan met uw onderneming?

E5. Hoe ziet u de toekomst van uw onderneming?

Ze
negatief Negatief Neutraal Positief Ze
positief

Hoe ziet u de toekomst van uw onderneming? ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

E6. Wat is de voornaamste reden dat u stopt met uw onderneming?

Hartelijk dank voor het invullen van deze enquête. Indien u nog vragen hebt kunt u contact opnemen met uw contactpersoon van De Rotterdamse Zaak.

